

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, АДМІНІСТРУВАННЯ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
БОРИСПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
БОРИСПІЛЬСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ЛІЦЕЙ імені А.ФЕДОРЧУКА**

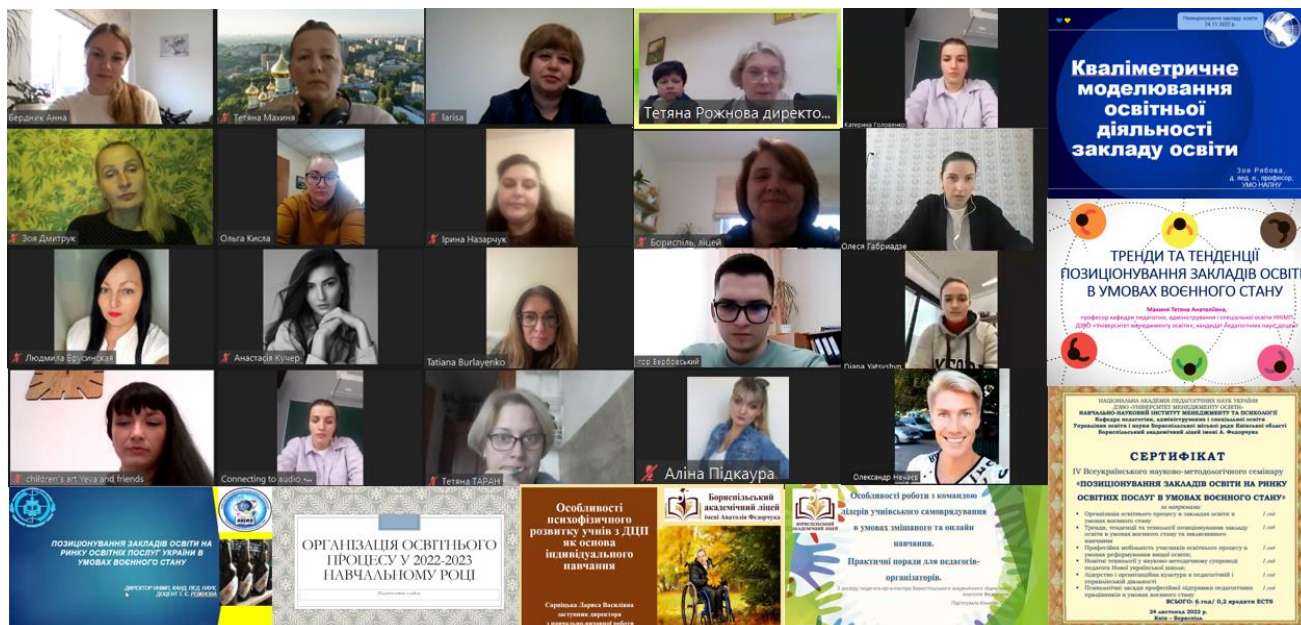
Електронне науково-практичне видання

ЗБІРНИК ТЕЗ

IV Всеукраїнського науково-методологічного семінару

«Позиціонування закладів освіти на ринку освітніх послуг в умовах воєнного стану»

Київ – Бориспіль
24 листопада 2022 р.

УДК 373/.378.013:316.422](082)(0.034.44)

С69

Організатори семінару:

- Національна академія педагогічних наук України
- ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
- Навчально-науковий інститут менеджменту та психології
- Кафедра педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти
- Управління освіти і науки Бориспільської міської ради Київської області
- Бориспільський академічний ліцей імені А.Федорчука

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками:

- Організація освітнього процесу в закладах освіти в умовах воєнного стану;
- Тренди, тенденції та технології позиціонування закладу освіти в умовах воєнного стану;
- Професійна мобільність учасників освітнього процесу в умовах реформування вищої освіти;
- Новітні технології у науково-методичному супроводі педагога Нової української школи;
- Лідерство і організаційна культура в педагогічній і управлінській діяльності;
- Технології позиціонування закладу освіти в умовах інклюзивного навчання;
- Психологічні засади професійної підтримки педагогічних працівників в умовах воєнного стану.

Позиціонування закладів освіти на ринку освітніх послуг в умовах воєнного стану: Матеріали IV Всеукраїнського науково-методологічного семінару 24 листопада 2022 р. Київ – Бориспіль: ДЗВО «Університет менеджменту освіти». 2022, 151 с. URL: <http://umo.edu.ua/materiali-konferencij-nimp>

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (**протокол № 13 від 8 грудня 2022 р**)

**Матеріали подано в авторській редакції
Висловлені у виданні думки належать виключно авторам**

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних та інших відомостей

© ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 2022

ЗМІСТ

1. БЕЛУХА С. В. РОЗВИТОК ДРУЖНИХ СТОСУНКІВ У ДІТЕЙ З ООП СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	7
2. ВАДЗЮК С. Н. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	10
3. ВОЛОТОВСЬКА Т. П. МЕДІАБРЕНДИНГ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЗИЦІОНУВАННЯ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	14
4. ГУДИМЕНКО Ю. П. ОРГАНІЗАЦІЯ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	21
5. ДЛОГУШ І. М. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ФАХІВЦІВ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ З БАТЬКАМИ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ	25
6. ДМИТРУК З. А. УПРАВЛІНСЬКІ СТРАТЕГІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	28
7. ДРОЗД П. Г. УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЇЇ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ І ТРАДИЦІЙ	33
8. ЄСИПЕНКО Г. Г. КОРЕКЦІЙНА РОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ГРАФІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС РОЗВ'ЯЗАННЯ АРИФМЕТИЧНИХ ЗАДАЧ В СТАРШИХ КЛАСАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ	36
9. КОЛІСНИК О. С. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПОСЛІДОВНІСТЬ ФОРМУВАНЬ ПРОСТОРОВИХ УЯВЛЕНЬ	39
10. КОНЕВСЬКА Т. В. РОЗВИТОК ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ЗЗСО ЯК МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ	42

11. **КОНОПАТ О. О.** ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З КОМАНДОЮ ЛІДЕРІВ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ОНЛАЙН НАВЧАННЯ: ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ-ОРГАНІЗАТОРІВ 45
12. **КРИЧЕВСЬКА Ю. Ю.** ІНФОРМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ 48
13. **КРИШИНА Н. В.** ВИХОВАННЯ ДУХОВНО-ПРАКТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 52
14. **КУПРАС В. В., СПИЦЬКА В. А.** ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 54
15. **КУЧЕР А. Р.** ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ 59
16. **КУЧЕР В. В.** ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСУ 64
17. **ЛЯПКА Т. І.** РОЗВИТОК ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 66
18. **МАКОВЕЦЬКА С. П.** ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ПІД ЧАС ВІЙНИ 70
19. **МАХИНЯ Т. А.** ТРЕНДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 74
20. **МИНЮК А. М.** УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ 79
21. **МІЗИНА Н. О.** СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 83
22. **МІНІНА Н. С.** ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТЕНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 86

23. МОРОЗ А. П. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	89
24. ПРИХОДЬКІНА Н. О. ПОСТПРАВДА VS ФАКТЧЕКІНГ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	91
25. РОЖНОВА Т. Є. ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	96
26. РЯЗАНЦЕВА Н. М. ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ	99
27. САРНІЦЬКА Л. В. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ З ДЦП ЯК ОСНОВА ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ	103
28. СІДАНІЧ І. Л. ДУХОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	107
29. СКАРЖЕВСЬКА М. А. МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ	112
30. СТЕШИЦ І. В. ФОРМИ ЗАЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА ТА СУХОМЛІНІСТИКИ	115
31. ТИМОШКО Г. М. ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ КЕРІВНИКАМИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	119
32. ФЕЩЕНКО О. Л. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	123
33. ФОМІНА М. І. ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	127
34. ЦАП І. С. ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИМ ЦЕНТРОМ	130
35. ЦІСАР В. В. ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	133

36. **ЧУЧКО Ю. В.** ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ 136
37. **ШЕВЧЕНКО Н. І.** ЯК ЗА ДОПОМОГОЮ ГРИ НАВЧИТИ ДИТИНУ ДОЛАТИ СТРЕСОВІ СИТУАЦІЇ 141
38. **ШОЛОХ О. А.** ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ В УМОВАХ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ 145
39. **ШТАНГЕЙ С. В., ПОЛІЩУК Т. С.** ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ І ІНТЕЛЕКТУ В ЗАГАЛЬНІЙ ТА СПЕЦІАЛЬНІЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ 148

БЕЛУХА С. В., здобувачка вищої освіти освітньої програми «Спеціальна освіта (за нозологіями)» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

ДУБОВСЬКИЙ С. О., доцент кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

РОЗВИТОК ДРУЖНІХ СТОСУНКІВ У ДІТЕЙ З ООП СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільний вік – особливо важливий період у вихованні. Це вік першого становлення особистості дитини. У цей час під час спілкування дитини з однолітками виникають дуже складні стосунки, які дуже впливають на розвиток її особистості.

Вивчаючи теоретичні основи проблеми та практичну ситуацію дошкільного виховання, можна зробити висновок, що проблема формування доброзичливих стосунків між дітьми на сьогодні є однією з найактуальніших. Саме в товариствах однолітків найефективніше розвиваються механізми між особистісного усвідомлення та розуміння, що лежать в основі розвитку багатьох якостей особистості.

Моральні основи дружби природним чином не виникають у людській душі. Почуття дружби слід розвивати з раннього дитинства, за допомогою педагогів і психологів, в умовах дошкільних закладів і в сім'ї, за допомогою батьків.

Психологи вважають стосунки важливим процесом для людини та особливим способом адаптації до навколишнього середовища. Це відбувається тому, що в результаті цих взаємозв'язків формується уявлення людини про явища навколишнього середовища, про себе, про свої здібності та здібності, про інших членів суспільства.

Метою даного дослідження є формування дружніх стосунків дітей до шкільного віку.

В працях сучасних психологів, В. О. Горбачової [3], Н. І. Лисенко зазначено, що дитина дошкільного віку теж небайдужа до світу та до переживань інших дітей. Науковці Т. Д. Кричківська, Г. О.

Люблінська, та інші засвідчують, що вже у дошкільному віці відносини дітей дуже складні, різнопланові і складають цілу систему за своєю внутрішньою структурою і динамікою розвитку. Практично в кожній групі дитячого садка розгортається складний і драматичний сценарій взаємин дітей. Дошкільнята дружать, спілкуються, ревнують, сваряться, миряться, допомагають один одному, і іноді роблять маленькі капості. Всі ці відносини гостро переживаються дитиною і пофарбовані масою різноманітних емоцій. Саме ранні форми спілкування багато в чому визначають подальший їх розвиток і впливають на особистість дитини.

На основі аналізу наукової літератури, згідно з висновками сучасних дослідників, можна вважати, що проблема дослідження формування дружби у дітей дошкільного віку була й буде актуальною у дошкільній педагогіці.

Дружба в дошкільному віці може бути досить міцною, її паростки слід усіляко підтримувати. Вона виконує кілька важливих функцій: передбачає взаємодопомогу, готовність до самопожертви. Разом із тим вона передбачає й внутрішню близькість, відвертість, довіру, любов. Друзі дають відчуття безпеки, є еталоном, з яким дитина себе порівнює, партнерами по заняттях та іграх. Вони запобігають самотності, є посередниками в незнайомому оточенні, дають змогу відчувати власну компетентність та значущість для інших.

Для кожного віку характерні свої особливості дружніх відносин. Сензитивним періодом для становлення дружби є середній дошкільний вік. Діти відзначаються вибірковістю, але вже постійністю дружніх відносин. Вони вже можуть диференціювати однолітків згідно своїм моральним правилам, вибрати того з ким хочуть дружити, а з ким – ні.

Обстеження дітей середнього дошкільного віку показало, що більшість з них мають середній рівень розвитку дружніх взаємин (56,25%). Високий рівень мають всього 4 дитини – 25% від загальної кількості дітей в групі, а низький має меншість – 18,75%.

Для підвищення рівня розвитку дружніх взаємин у дітей існує багато методик та матеріалів: ігри, музичні вправи, спеціально організовані заняття, література (фольклор та авторська). При правильному їх застосуванні та правильній організації роботи можна говорити про перехід на вищий щабель розвитку.

Дослідивши теоретичні основи проблеми формування дружби дітей дошкільного віку, я виявила, що формування таких стосунків з однолітками з перших років життя дитини є сьогодні як теоретично, так і практично у вихованні підростаючого покоління.

Я б сказала, що це пов'язано. Великий вплив на формування дошкільників мають особистісні стосунки.

Прагнення до дружби проявляється у дітей з 6-7 років, тому дошкільний вік можна вважати сензитивним періодом для формування дружніх стосунків.

Аналіз діяльності дошкільних закладів показує, що не всі вихователі приділяють достатньо уваги формуванню позитивних стосунків у дітей у процесі повсякденного спілкування, а часто ставляться до дітей як до своїх. Під час експерименту встановлено, що більшість дітей старшого дошкільного віку (56,25%) мають середній рівень розвитку дружби. Це свідчить про те, що більшість дітей характеризується наявністю цілісних і конкретних уявлень про дружбу, норми і правила дружби, способи взаємодії з однолітками у спілкуванні та спільній діяльності, недостатньо стійкі, лише 25% мають високий рівень.

Без правильно організованої психолого-виховної роботи дитина дошкільного віку не здатна налагодити і налагодити контакт з однолітками. Тому стосунки дошкільника потребують виховного закріплення, тим більше, що вони тільки починають формуватися. Від умілого керівництва педагогом процесом спілкування дітей у різних видах діяльності (грі, праці, навчанні) залежить характер взаємовідносин не тільки в окремих тимчасових об'єднаннях, а й у групах у цілому. Для педагогічно правильного управління взаєминами у дошкільників необхідно знати становище дитини в колі однолітків, індивідуальні особливості кожного учня. Тому був запропонований спосіб розвитку дружніх відносин. Її реалізація здійснюється шляхом ігор, вправ і занять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Київ, 1998.
2. Богуш А.М. Варениця Л.О. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного віку та молодшого шкільного. Луганськ: Альма-матер, 2006. 126 с.
3. Горбачова В.О. Емпіричне дослідження внутрішніх детермінант розвитку смислової сфери дитини. Вісник Інституту розвитку дитини. Кривий Ріг: Філософія, педагогіка, психологія. 2014. №36. С. 112-121.
4. Коломинский Я.Л. Психология взаимоотношений в малых группах (общие и возрастные особенности): Учебное пособие. Минск: Тетра Системс, 2000. 432 с.
5. Кононко Е. А. Чтобы личность достоялась. Киев: Рад.школа, 1991. 221 с.

ВАДЗЮК С. Н., доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського МОЗ України, здобувач вищої освіти освітньої програми «Управління навчальним закладом» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

РОЖНОВА Т. Є., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасна вища школа стоїть перед прикритим фактом: в умовах традиційних форм і методів навчання студенти, пасивно отримуючи інформацію, не вміють здобувати її самостійно і застосовувати на практиці, це особливо проявляється в умовах воєнного стану, коли форми навчання непередбачувано змінюються з офлайн на онлайн. Якнайкраще сприяють подоланню цих негараздів інтерактивні методи навчання.

Освітній процес лікарів має бути безперервним, і завдання кожного викладацького колективу – знайти ті інструменти, що забезпечать його неперервність, покращать якість практичної підготовки та клінічного мислення студентів із використанням інтерактивних методик.

Інтерактивна модель навчання майбутнього лікаря передбачає організацію комфортних умов, при яких всі студенти активно взаємодіють між собою і викладачем, використовуючи моделювання життєвих і професійних ситуацій, рольові ігри та методи, що дають змогу створити ситуації пошуку, співпереживання, суперечностей, ризику, сумніву, переконання, задоволення, аналізу та самооцінки своїх дій, спільне розв'язання проблем.

Сучасний стан використання інтерактивних методів офлайн навчання в освітньому процесі медичних закладів освіти передбачає використання основних традиційних форм організації навчання студентів-медиків:

- лекції;
- практичні заняття (лабораторні роботи, лабораторний практикум);
- семінарські заняття;
- самостійну роботу.

В умовах онлайн навчання в освітньому процесі медичних закладів освіти передбачає використання таких основних традиційних форм організації навчання студентів-медиків:

- відеолекції;
- практичні заняття (лабораторні роботи, лабораторний практикум) з використанням платформ Moodle та Tims;
- семінарські заняття з використанням платформ Moodle та Tims;
- самостійну роботу у вигляді веб-квесту.

Лекція в режимі відеоконференції може бути в таких форматах:

- лекція-візуалізація, що зводиться до коментування візуальних елементів лекційного матеріалу (слайдів, схем, таблиць, графіків, моделей та ін.);
- лекція із заздалегідь запланованими помилками, наявність яких викладач анонсує на початку. Такий прийом стимулює студентів до постійного контролю запропонованої інформації, пошуку змістових, методологічних, методичних та інших помилок. Наприкінці або в ході лекції слід обов'язково розбирати допущені помилки;
- бінарна лекція, котра проводиться у формі діалогу на певну тему, наприклад, викладача та спеціаліста-практика;
- лекція-конференція, яка проходить подібно до науково-практичної конференції з доповідями, в т. ч. студентів, за окремими питаннями в рамках запропонованої теми. Лектор є модератором, що підсумовує, доповнює чи уточнює інформацію та формулює основні висновки.

Тернопільський національний медичний університет імені І.Я.Горбачевського МОЗ України має значний досвід надання освітніх послуг з використанням технологій дистанційного навчання. Використання системи впродовж понад 15 років дозволило нагромадити великий масив матеріалів, які студенти використовували як для підготовки до занять, так і в процесі оцінювання знань. Але ця платформа має суттєвий недолік, адже відсутній безпосередній контакт між викладачем і студентом, що

зменшує якість підготовки, а найголовніше – не дозволяє ідентифікувати студента, який складає тести. Тому адміністрація університету працювала над удосконаленням дистанційних технологій навчання в умовах, що склалися.

Microsoft Teams – це центр для командної роботи в Office 365, який інтегрує користувачів, вміст і засоби, необхідні команді для ефективнішої роботи. Застосунок об'єднує все у спільному робочому середовищі, яке містить чат для нарад, файлообмінник і корпоративні програми. Це дозволило з початку навчального року успішно розпочати навчання в дистанційному режимі, до того ж як читання лекцій, так і проведення семінарів та практичних занять. Програма Microsoft Teams має дуже багато можливостей для якісного та повноцінного навчання студентів.

Для самосійної роботи широко використовують веб-квести, це дає можливість студентам ефективно використовувати інформацію, яку вони знаходять у мережі.

Завдяки конструктивному підходу до навчання, студенти не лише добирають і упорядковують інформацію, отриману з Інтернету, а також скеровують свою діяльність на поставлене перед ними завдання. Це технологія, яка дозволяє працювати в групах (від трьох до п'яти чоловік), розвиває конкурентність і лідерські якості.

Веб-квест містить такі основні елементи:

- вступ, у якому обов'язково вказуються терміни проведення роботи і надається вихідна ситуація або завдання;
- посилання на ресурси мережі, у яких міститься необхідний для веб-квесту матеріал: електронні адреси, тематичні форуми, книги або методичні посібники з бібліотечних фондів;
- поетапний опис процесу виконання завдання з поясненням принципів обробки інформації, додатковими супровідними питаннями, причинно-наслідковими схемами, таблицями, діаграмами, графіками та ін.;
- висновки, які мають містити приклад оформлення результатів виконання завдання або їх презентації, шляхи подальшої самостійної роботи із зазначеної теми і галузі практичного застосування отриманих результатів і навичок.

Обговорення результатів роботи над веб-квестами можна провести у вигляді конференції, щоб учасники мали можливість продемонструвати власний практичний доробок.

Результати веб-квеста для звіту можуть мати різноманітні форми:

- база даних;
- діалог, історія або приклад для вивчення;

- онлайн документ, який містить аналіз неоднозначної ситуації, повідомляє основні тези і спонукає користувачів додати власні коментарі або не погодитися з авторами;
- проведення псевдо-інтерв'ю з експертом протягом заняття або публікація його у мережі Інтернет.

На цьому етапі розвиваються такі риси особистості як відповідальність за виконану роботу, самокритика, взаємопідтримка і вміння виступати перед аудиторією.

Підсумовуючи викладене, варто зауважити, що вимушений перехід до викладання онлайн, котрий на початку сприймався багатьма як катастрофа, став потужним поштовхом до вдосконалення освітнього процесу.

Завдяки використанню сучасних засобів комунікації навчальний процес стає цікавішим, доступнішим.

А практика швидкого занурення в онлайн-навчання дає змогу викладачам і студентам набути неоціненний досвід продуктивної роботи в кризових та стресових умовах, сприяла підготовці гнучких фахівців, здатних знаходити нестандартні рішення й адаптуватися до нових умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Shekhovtseva T.G., Dolinna M.O. Інтерактивні методи навчання як основа мотивації студентів в умовах сучасного педагогічного процесу / Актуальні проблеми медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. Том 10. №1 (2019).

2. Використання інтерактивних методів навчання під час проведення занять з цивільного права та процесу: навч.-метод. посібник / Р. Я. Демків, І. М. Євхутич, Т. В. Курило та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 188 с.

3. Запорожан В.М., Каштальян М.М., Чернецька О.В. Сучасні підходи до освітнього процесу з підготовки високопрофесійних фахівців / Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ, «Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні» / Медична освіта. 2017. №3.

4. Інтерактивне навчання технології, методи, мета: рекомендаційний список / уклад. О.М. Довженко; НБ ЗДМУ. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2016. – 15с.

5. Крушинська Т.Ю., Степанський Д.О., Хомяк О.В., Кошова І.П. Інтерактивні методи навчання на заняттях з базових медико-біологічних дисциплін. Актуальні питання медицини: матер. міжнар. наук.-метод. конф., 2016. С. 117-123.

6. Староста В.І., Гардубей М.В. Інтерактивні методи навчання: практичний аспект /Збірник наукових праць ЗОІППО – № 1(27). 2017.

7. Сучасні методи навчання [Електронний ресурс]: наук.-допом. бібліогр. покажч. / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека; уклад. Л. Дейнека. – Електрон. текст. дані. – Луцьк, 2021.

ВОЛОТОВСЬКА Т. П., доцент кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук

МЕДІАБРЕНДИНГ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЗИЦІОНУВАННЯ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

При сучасній конкуренції на ринку праці здобуття успіху, побудова ділової кар'єри, досягнення життєвих цілей стає можливим завдяки освіті. Освіта є важливим чинником при отриманні кращого робочого місця, що забезпечуватиме в подальшому вищу заробітну плату, створення власного життєвого комфорту. Освіта стимулює, мотивує та гартує прагнення до реалізації професійних та особистісних планів. Підвищений попит на якісні освітні послуги призводить до збільшення їх пропозицій з боку закладів освіти, зростає й конкуренція серед закладів. Ця тенденція посилюється з кожним роком. Це, в свою чергу, спонукає до потреби пошуку і застосування ефективних інструментів для формування позитивного позиціонування закладів освіти, тобто – бренду освітнього закладу [9].

Сучасні ІТ-технології, медіатехнології дають можливість використання закладами освіти безлічі інструментів з метою здійснення інформаційних кампаній для презентації діяльності освітніх установ як локальної, так і глобальної [2].

Зараз найбільш є доречним та вдалим використання медіа інструментів для посилення індивідуалізованого бренду закладу освіти, адже освітні заклади є конкурентоспроможними за наявності сильного бренду, який ґрунтується на позитивному іміджі освітньої установи.

Отже, реалізація подальших досліджень в галузі формування бренду освітнього закладу за допомогою інтерактивних та медіа технологій залишатиметься надзвичайно актуальною і затребуваною.

Використання інструментів медіа ресурсів у соціальних мережах та інших слід здійснювати, спираючись на необхідність підтримувати позитивний імідж освітнього закладу, керівника закладу та викладача. Це, в свою чергу, надасть можливість закладу залучати та впливати на цільову аудиторію – здобувачів та їх батьків, колег-педагогів, визначати найпопулярніші мережі в просуванні іміджу освітнього закладу, досягти балансу між змістовним та розважальним контентом у спілкуванні в соцмережах, створювати

персональні та офіційні сторінки, групи, блоги тощо. Завдяки цьому заклад освіти стане популярним і бажаним серед здобувачів та абітурієнтів, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності серед інших освітніх закладів. Активна позиція закладу освіти у медіапросторі призведе до підвищення його упізнаваності і покращенню його бренду в цілому.

Питаннями бренду та його визначенням займаються такі відомі зарубіжні дослідники, як Д. Траут, А. Уїллер, Г. Дан, Т. Гед, Ж.-Н. Капферер, М.Д. Скотт, Д. Герман, а також представники української науки Л.Балабанова, О. Бриндіна, Е.Забарна, О. Зозулев, К.Мамонов, Ю. Нестерова, Л. Приходченко, Е.Ромат, А.Старостіна, М. Танасенко, К. Тімонін, Д. Файвішенко, І.Федорченко, К. Ярошенко та інші [9].

Метою статті є теоретична дослідження та характеристика процесів управління медіабрендингом закладів освіти як умови позитивного позиціонування на ринку освітніх послуг.

Сьогодні, в умовах жорсткої конкуренції, перед відомими компаніями стоїть досить складне завдання: як зберегти свої позиції на ринку та зберегти ефективність своєї діяльності. Зазвичай, керівництво більшості організацій вживає ряд заходів для збільшення своєї частки ринку, зниження витрат на цінову конкуренцію тощо[1].

З метою глибшого розуміння понять «медабренд», «медіабрендинг» варто здійснити всебічний аналіз та дати характеристику поняттю саме «бренд». Слово «бренд» походить від давньоскандинавського «коріння» і буквально перекладається як «палаючий». Тоді ім'ям називали знак, який ставили на велику рогату худобу, щоб відображати її відношення до конкретної людини. Історія виникнення поняття «бренд», еволюційна трансформація його значення та необхідність чіткої сучасної інтерпретації цього поняття, усвідомлення його природи вимагають розробки принципів і методів, які регулюють пізнання категорії «бренд» і адекватне відтворення в людській думці [9].

Автори дають різні визначення бренду та його значення для різних типів аудиторії.

Згідно із визначенням Американської асоціації маркетингу поняття «бренд» об'єднує різні асоціації споживача, безпосередньо пов'язані із певним товаром чи послугою, які виникають у результаті набуття особистого досвіду, схвалення громадськості й погодження з точкою зору оточуючих. У результаті свідомість споживачів формує образ, який поєднує в собі різні характеристики бренду, пов'язані з його назвою, символом, організацією комунікацій у місцях продажу,

досвідом здійснення попередніх покупок і ступенем задоволення якістю товару, а також почуттями й емоціями, викликаними рекламними закликами [2].

Бренд – це простора, багатогранна категорія, поняття, яке інтегрується з різними дисциплінами науки, такий маргінальний центр, що поєднує знання з економіки, політології, психології, соціології, філософії, статистики, математики та багато іншого [9].

Бренд – маркетинговий термін. Саме поняття — багатовимірне і по-різному трактоване.

Бренд – це торгова марка [6]. Він застосовується як до споживчих товарів і послуг, що надаються мережевими гравцями, так і до окремих проектів і навіть цілих корпорацій. Бренд організації важливий як при просуванні власних товарів та послуг, а й її співробітників, і навіть інвесторів, оскільки останні купують як акції, а й віру у майбутні прибутки компанії. У бренду є такі риси, як: функціонал, що надається брендом, цінності, що проповідуються ним, а також коло людей або бізнесів, що використовують даний функціонал, та їх емоції від бренду. Крім того, до поняття бренду можуть включатися зобов'язання бренду у певній сфері.

Існує великий перелік визначень досліджуваної категорії, одне з яких акцентує увагу на продукті (послуги), інше - на нематеріальній або «віртуальній» стороні товару (послуги) [8].

Деякі дослідники брендів вважають його доцільним через призму суб'єктивного сприйняття особливостей товару. Так, Д. Траут стверджує: «Єдине, що існує у світі маркетингу, - це сприйняття у свідомості споживачів або потенційних клієнтів. Сприйняття - це реальність. Все інше – ілюзія» [36, с. 5]. Філософські категорії об'єктивності та суб'єктивності тісно пов'язані з механізмом створення відносин «продукт-споживач», тому важливо розуміти вплив бренду на суб'єктивність сприйняття споживача. Вивчаючи процес брендингу, Дж. Елвуд визначає поняття як «перетворення сигналів від усіх наших органів чуття (очей, шкіри, вух, носа) у нервові імпульси, які формують у мозку певні шаблони (символи), які обробляються, перетворюються на щось, що має в певному сенсі.

Найбільш поширений підхід до змісту поняття «бренд» подано у визначенні Д. Огілві: «Бренд – це невлонима сума властивостей продукту: імені, упаковки і ціни, його історії, репутації і способу рекламування. Бренд також є поєднанням враження, яке він справляє на споживачів, і результатом їхнього досвіду у використанні бренду» [6].

Важливим терміном, що впливає на визначення значення бренду, є лояльність, позитивне ставлення клієнта до товару, послуги, виробника, компанії. Лояльність – це відчуття клієнта, який використовує продукт чи послугу незалежно від наявності на ринку інших, економічно вигідніших пропозицій. Це не розумна оцінка, а результат багатьох факторів, які часто поза свідомістю [5].

З середини 90-х років минулого століття в організації з'явився новий інструмент брендингу – медіабрендинг, який передбачає формування бренду, в якості основних інструментів використовуючи набір технологій, зобов'язаних своїм народженням Інтернету.

Медіабренд — це якісно інший рівень комунікації з аудиторією. Створити медіабренд значно дорожче, ніж зробити рекламний ролик або розмістити банерну рекламу. Проте, безумовно, від медіаіміджу залежить успіх компанії будь-якого рівня. З допомогою власного медіаресурсу можна не лише утримувати клієнтів, але і створювати нові цільові аудиторії, «виховувати» користувачів продукту.

Медіабренд варто створювати тим організаціям, які потребують збільшення глибини й частоти взаємодії з аудиторією і розуміють, що найефективніший спосіб комунікувати — це не тільки показати свій логотип. Люди бажають отримувати цінність від тієї інформації, з якою вони взаємодіють зі старту.

Медіа – це не лише ЗМІ, блоги та реклама. Це сукупність всіх методів, інструментів, майданчиків, що несуть у собі інформацію споживачеві[2] .

Бренд-медіа – ще один спосіб діалогу з користувачами, де компанія транслює свої цінності. Це нішеве тематичне медіа, яке дозволяє своєму єдиному рекламодавцю охопити нову аудиторію.

Причому будь-яка комунікація за допомогою контенту вже є медіа. І кожен канал вирішує свої завдання своєї аудиторії.

Раніше вважалося, що медіабренд — історія, яка довго грає, яка підійде тільки компаніям з великими ресурсами. Зараз стало зрозумілим, що створювати корпоративні медіа варто паралельно з відкриттям та розвитком будь-якої компанії, адже її успіх безпосередньо залежатиме від медіаіміджу бренду.

Ідея медіабрендингу не нова. Вже легендарним став кейс американського бренду сільськогосподарської техніки John Deere. У 1885 році бренд випустив журнал The Furrow про аграрну галузь загалом і техніку в тому числі. Видання писало на актуальні для читачів теми і водночас ненав'язливо просувало техніку John Deere. Така стратегія спрацювала і працює дотепер — журнал виходить в 40 країнах світу загальним накладом 1,5 млн екземплярів [8].

Ще один показовий кейс — журнал виробника цукру Imperial Sugar Company. Компанія відверто писала про проблеми цукрової галузі, не приховувала і власні низькі економічні показники. Така відкрита позиція зробила бренд трендсеттером і значно збільшила число продажів.

Більш сучасний і масштабний кейс – бренд Red Bull. Він створив не просто медіа, а мультимедіальний холдинг. Компанія випускає чотири глянцевого і науково-популярних видання, також працюють телеканал і інтернет-радіо. Редакції, які створюють унікальний контент, приваблюють аудиторію і паралельно вирішують бізнес-завдання бренду. Історії про екстремальні види спорту і розваги не спонукають на пряму до продажів, але в контексті асоціюються з брендом і створюють його імідж.

Інформаційним гігантом став і бренд Coca-Cola, який перетворив свій сайт з корпоративного видання на повноцінне медіа.

Тобто медіа працює над впізнаваністю бренду і його образом. Продаж — другорядне завдання. Утім друге без першого неможливе.

Сьогодні медіабренд не обов'язково виглядає як окремий журнал або сайт. Це може бути сторінка у соціальній мережі, канал в месенджерах, email-розсилка.

Наприклад, комунікаційне агентство Setters в Instagram та Telegram розповідає про те, як керувати проектами, налаштовувати рекламу та створювати контент. Таким чином воно дає аудиторії корисну інформацію, паралельно показує свою компетентність і нативно пропонує свої послуги[2].

Медіабрендинг як фабрика сторітелінгу — це довгостроковий проєкт, який обов'язково збере навколо себе цільового користувача.

Під медіабрендингом, згідно з положеннями сучасного освітнього менеджменту та організаційної психології, розуміємо створення узагальненого образу закладу загалом та кожного педагога зокрема. Цей процес характеризується індивідуалізованими, специфічними ознаками-символами та виокремлює, підкреслює унікальну своєрідність і цінність з-поміж інших.

Медіабрендинг дає нам змогу:

- підвищити впізнаваність закладу освіти, покращити й зміцнити його престиж, подолати стереотипи, якщо вони є;
- забезпечити результативність кадрової роботи, зберігати свій кадровий потенціал, залучати кваліфікований персонал і перспективні молоді кадри;

- розширити межі згуртування: здобувачі — батьки — педагоги + представники громади + освітяни (міста, району, області, України, з-за кордону) + науковці + представники влади;
- залучити нових партнерів, стейкхолдерів;
- активізувати розвиток конкурентоспроможності педагогів.

Але не вдасться сформувати ні особистий бренд, ні бренд закладу, якщо педагоги не будуть кваліфікованими, не мислитимуть по-новому та не впроваджуватимуть нове. Вони повинні могли працювати в умовах конкуренції й розуміти, що тільки високий професіоналізм, ініціатива, творчість, інноваційний підхід до освітньої діяльності, здатність швидко реагувати на зміни дадуть змогу не лише витримати конкуренцію, а й сформувати особистий бренд і бренд закладу освіти.

Індивідуальними рисами медіабрендингу можуть слугувати сформульована місія, цінності, ключові компетенції, філософія, імідж, корпоративна культура, що в сукупності сприятимуть розвитку конкурентоспроможності закладу освіти. Вагомим елементом при формуванні конкурентних переваг освітнього закладу є створення атрибутів бренду. До них належать такі, як: історія, логотип, єдиний фірмовий стиль, сайт тощо.

Розглядаючи бренд у медіазасобах як комплексне явище, можна виділити систему його функцій, де до асоціативної функції додається: диференціація, створення цінності, захист, інформація, стратегія. Диференційна функція бренду відповідає за здатність відрізнити його від аналогів, певним чином виділятися серед конкурентів, перевищувати загальну кількість облігацій за рахунок певних переваг або підкреслювати його унікальність. Інформаційна медіафункція бренду надає споживачеві необхідну інформацію (яка впливає на комунікацію між ними) про об'єкт і реалізується через усі існуючі інформаційні канали: аудіо (радіо), відео (телебачення, відео табло), друковані ЗМІ (журнали), брошури тощо).

Посилення інтенсивності конкуренції на ринку освітніх послуг обумовлює зростання значущості брендів освітніх закладів та брендингу національної освіти загалом.

Таким чином, у сфері освіти, як і в комерційних структурах, мало просто за допомогою рекламної кампанії пропонувати продукт високої якості, навіть якщо він володіє сильною торговою маркою. Тому для найбільш повного й ефективного досягнення цілей освітнього закладу вважаємо необхідним створити і підтримати його медіабренд. Створення медібренду дозволить освітньому закладу забезпечити постійний приплив здоувачів, котрі мають потреби в додатковій мотивації до отримання освітньої послуги,

медіабрендинг відкриває нові можливості для фінансування, полегшить виведення на ринок нових послуг (додаткову освіту).

Медіабрендинг освіти – новий напрям у сфері теорії брендменеджменту. Проте кількість досліджень медіабрендів та медіабрендингу закладів освіти останнім часом зростає, а деякі науковці [2] взагалі визначили медіабрендинг освітніх закладів як ключову сферу теорії та практики розвитку специфічних торговельних марок, на якій має акцентуватися особлива увага у стратегічній перспективі.

Отже, реалізація технології медіабрендингу — це постійна спрямована робота, яка поступово лише розширює горизонти впізнаваності і посилює звучання освітнього закладу й педагогічного колективу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабанова Л.В., Риндіна О.А. Маркетингова товарна політика в системі менеджменту підприємств // Л.В. Балабанова, О.А. Риндіна. – К. : Професіонал, 2006. – 336 с.
2. Бренд-медіа: що це і навіщо потрібно брендам [Електронний ресурс] Доступ: <https://bazilik.media/brend-media-shcho-tse-i-navishcho-potribno-brendam/> Дата звернення: 02.01. 2023.
3. Бонтур А., Лейю Ж. Омолодження бренда. – К. : Companion Group, 2008. – 317 с.
4. Гончар О. І. Брендінг, як інструмент забезпечення результативності господарської діяльності сучасного підприємства / О. І. Гончар // Соціально-економічний розвиток регіонів у контексті міжнародної інтеграції : наук. журн. / Херсонський нац. техн. ун-т. – Херсон, 2016. - № 14 (3). – С. 53-56.
5. Забарна Е.М., Танасенко М.О. Проблеми позиціонування бренду як чинника інновативності торговельної марки // Третя міжнародна науково-практична конференція «Наука в інформаційному просторі» (29-30 жовтня 2007 р.) [Електронний ресурс]. Доступ: <http://www.confcontact.com/2007nov/zabarna.php>. Дата звернення: 02.01.2023
6. Марка і марочна політика. Доступ: https://stud.com.ua/22300/marketing/marka_marochna_politika. Дата звернення 02.01 2023 р.
7. Методичні основи розрахунку показників ефективності брендінгу. Доступ: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2010/02/6.pdf>. Дата звернення 02.01.2023
8. Моделі брендінгу: класифікація та стисла характеристика. Доступ: https://zozulyov.ucoz.ru/articles/model_1.pdf. Дата звернення: 02.01.2023
9. Сорока О. В., Кривцова М. С. Бренд закладу вищої освіти – основа конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Вип. 19, частина 3, 2018, с.65- 70
10. Франц-Рудольф Эш. Оценка современных условий управления брендами. Учет рыночных условий: обесценение продуктов и брендов. Бренд-менеджмент, 2008. № 4. С. 3–10.

11. Яцентюк С. В. Бренд продукції промислових підприємств: дуалістичний підхід / С. В. Яцентюк // Вісник СХУ ім В. Даля. – 2013. – № 11 (200). – С. 283–287.

12. Cotler F. Lateral Marketing: New Techniques for Finding Breakthrough Ideas. М.: Neva, 2004. 192 p.

ГУДИМЕНКО Ю. П., викладач другої категорії, заступник директора з виховної роботи Київського міського медичного фахового коледжу, здобувачка вищої освіти освітньої програми «Управління навчальним закладом» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

РОЖНОВА Т. Є., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення патріотичного виховання молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей. Актуальність патріотичного виховання зумовлена наявністю суперечностей між необхідністю виконання соціального замовлення щодо виховання патріота, громадянина, національно свідомої особистості й існуючою системою виховної роботи в закладах фахової перед вищої освіти (далі ЗФПО); між теоретичними знаннями педагогів, батьків, керівників ЗФПО щодо здійснення патріотичного виховання та повсякденною соціальною практикою виховання молоді.

Розбудова незалежної Української держави неможлива без оновленої національної освіти, розробки прогресивних технологій,

гуманізації, диференціації та інтеграції системи патріотичного виховання майбутніх громадян ХХІ століття. Тому на сучасному етапі становлення правової демократичної держави та інтеграції України до загальноєвропейського співтовариства дедалі більшої гостроти набуває проблема відтворення в суспільстві духовної, високоморальної особистості – творця власного майбутнього, гуманіста, громадянина – патріота України. Події, які зараз відбуваються у нашій державі, ще раз засвідчили, що наша незалежність потребує захисту, а це можливо лише за умови, що кожен із нас усвідомить свою особисту відповідальність за долю України. Водночас дух патріотизму, любов до Батьківщини, віра в її майбутнє в нашій державі відроджуються за трагічних і болісних обставин. І прикладом патріотичного виховання для студентів стають сучасні українці, хлопці та дівчата: герої Майдану, Небесної сотні, військовослужбовці, бійці добровольчих батальйонів, медичні працівники, волонтери – справжні патріоти, які зараз захищають честь, свободу та незалежність України від зовнішнього агресора.

Патріотизм – складне і багатогранне поняття, один з найважливіших компонентів індивідуального та суспільного способу життя. На особистісному рівні патріотизм є пріоритетною стійкою характеристикою людини, яка проявляється в її свідомості, моральних ідеалах та цінностях, в реальній поведінці та вчинках. Це звичайний моральний стан життя людини. Він виявляється не лише в незвичайних ситуаціях, а в повсякденному виконанні особистістю своєї роботи, яка приносить користь і людині, і суспільству. А суб'єктом – носієм патріотизму є сама людина. Завдяки її творчій праці, любові, відданості розвивається почуття патріотизму. Бути патріотом – значить духовно піднятися, усвідомити в Батьківщині безумовну цінність, яка дійсно і об'єктивно їй притаманна, приєднатись до неї розумом і почуттями. В той же час – патріотизм передбачає відкриття в самому собі беззавітної відданості Батьківщині, спроможність безкорисно радіти її успіхам, вдосконалення її, служіння їй, поєднання своєї долі з її долею, а не любов до України здалека.

Завтрашній день України залежить від того, наскільки вивіреними і далекоглядними будуть прийняті сьогодні заходи для виховання патріотизму підростаючого покоління. Як бачимо, сучасний стан розвитку світової цивілізації стимулює процес відродження та становлення української нації, а відповідно й потреби патріотичного виховання як чинника пізнання і самопізнання української нації, виховання української молоді

Сучасна педагогічна наука безперервно повинна еволюціонувати, набувати все глибшого національного змісту і характеру, творчо використовуючи кращі досягнення інших народів. Молоді потрібно оволодіти не лише системою наукових знань, а насамперед цілісною національно-патріотичною культурою, духовністю. Без піднесення громадянської самосвідомості, патріотичного потенціалу населення, а також української державності неможливо розраховувати на успіх у Відродженні Батьківщини. У реалізації патріотичного виховання потрібні нові концептуальні підходи, передусім усвідомлення того, що формування патріотизму у молодих людей не може займати другорядне місце або бути предметом спекуляцій.

Освітньо-виховне середовище ЗФПО як засіб патріотичного виховання студентів – це цілісна інноваційна комунікативно-технологічна система, яка характеризується педагогічно доцільною цілеспрямованістю, ціннісною орієнтованістю, відкритістю до суспільства та його проблем, постійним розвитком та самоорганізацією, яка є важливим фактором професійного становлення студентської молоді та її особистісного розвитку. Освітньо-виховне середовище виконує такі завдання: орієнтація на створення гуманістичного інтерактивного середовища, спрямованого на максимальний розвиток особистісного потенціалу кожного студента; забезпечення взаємозв'язку виховного процесу із навчальною роботою; максимальне використання виховного потенціалу навчальних предметів; розробка та реалізація патріотично зорієнтованого змісту спільної діяльності викладачів та студентів.

Ефективне патріотичне виховання студентів ЗФПО можливе за таких педагогічних умов: використання виховного потенціалу навчальних предметів з метою патріотичного виховання студентів; залучення студентської молоді до участі в соціальнозначимих проектах патріотичного спрямування; активне вивчення студентами національно-культурної спадщини українського народу.

Реалізація педагогічних умов включає таке методичне забезпечення та відповідні форми виховної роботи:

- використання виховного потенціалу навчальних предметів з метою патріотичного виховання студентів – круглі столи, конкурси, виставки, конференції, творчі зустрічі тощо;
- залучення студентської молоді до участі в соціально-значимих проектах патріотичного спрямування – різноманітні види проектів: творчі, ігрові, пізнавальні, дослідницькі,

культурологічні, інформаційні, практикозорієнтовані, соціальні, волонтерські;

- активне вивчення студентами національно-культурної спадщини українського народу – інтелектуальні ігри, дискусії, диспути, прес-конференції, засідання круглого столу, тематичні діалоги, ділові ігри, інтерактивні методи: «Акваріум», мозковий штурм та ін.

Посилення патріотичної спрямованості в освітньо-виховному середовищі ЗФПО, необхідно вирішити низку навчально-виховних завдань: більш чітко виділити напрямки патріотичного виховання серед інших видів і надати йому необхідний статус; створити педагогічні умови для його проведення; враховувати у змісті дисциплін специфіку факторів, котрі впливають на процес патріотичного виховання; підвищити роль викладача в даній діяльності; залучити з метою патріотичного виховання засоби і технології художнього мистецтва та творчості.

Таким чином, ЗФПО має стати освітньо-виховним середовищем становлення патріота України, який може брати на себе відповідальність, брати участь у розбудові країни як незалежної та демократичної держави, сприяти єдності та соборності країни у процесі організації соціально значимої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамчук, О.В. Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладаів: [монографія] / О. Абрамчук, М. Фіцула. – Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2008. – 137 с.
2. Афанасьєв А. Виховне середовище в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення [Текст] / А. Афанасьєв // Рідна школа. – 2008. – № 6. – С. 23- 26.
3. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: наук.видання / І. Д. Бех. – К.: Либідь, 2006. – 272 с.
4. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 124–129.
5. Бех І. Д. Національна ідея в становленні громадянина-патріота України / І. Бех, К.Чорна. Київ. – 2014. – 48 с.
6. Рожнова Т. Є. Управління професійно-технічним навчальним закладом на засадах інноваційних технологій: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / Тетяна Євгенівна Рожнова. – К., 2012. – 285 с
7. Коваль Г. В. Формування патріотизму – важливий чинник соціалізації молоді України на сучасному етапі політичного процесу: дис. канд. політ. наук: 23.00.02 / Г.В. Коваль; Микол. держ. гум. унтім. П. Могили. – Миколаїв, 2007. – 208 арк

ДЛОГУШ І. М., здобувачка вищої освіти освітньої програми «Спеціальна освіта (за нозологіями)» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ФАХІВЦІВ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ З БАТЬКАМИ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Повноцінний розвиток дитини у першу чергу відповідальність та обов'язок батьків. Особливого якщо дитина народжується з особливими потребами. Готовність батьків чи законних представників включити дитину в освітній процес, бути поруч у важких ситуаціях, заохочувати дитину до навчання та здобуття важливих комунікаційних навичок головним чином впливає на якісну освіту та соціалізацію дитини з особливими освітніми потребами.

Батьки – головні партнери у реалізації завдань інклюзивно-ресурсного центру. Адаптація дитини з особливими потребами в освітньому просторі важка і тривала. Результативність і якість цього процесу залежить не тільки від держави та вчителів, але й від готовності батьків, родичів, друзів та оточення дитини стати повноцінними партнерами у тандемі дитина – освітній заклад – сім'я.

Метою даної публікації є визначення впливу на проведення комплексної оцінки якісне проведення первинної консультації фахівцем інклюзивно-ресурсного центру.

Методами є: теоретичний аналіз педагогічної літератури з проблеми дослідження; вивчення, аналіз і узагальнення передового педагогічного досвіду; бесіда; анкета; тестування; психологічне консультування.

Вчені багатьох країн вивчають проблему батьків, що виховують дитину з особливими освітніми потребами. Основу ідей виховання дітей у родині було закладено класиками педагогіки: Я. Коменський, К. Ушинським, А.Макаренко, Й.Песталоцці, М.Монтессорі, Д.Ельконін, М.Лісіна. В Україні соціально-педагогічний супровід сімей вивчають такі вчені: практики В. Андрущенко, А. Астахова, І. Бех, І. Зверева, І. Зязюн, А. Капська, М. Лукашевич, Н. Ничкало, В. Панок, І. Пінчук, В. Семиченко. Питання психолого-педагогічної

реабілітації родин, що виховують дітей із порушеннями розвитку, розглянуто у працях Л. Акатова, Н. Грабовенко, І. Макаренко, Л. Шипіциної, Я. Юрків та інших вчених.

Проаналізувавши праці українських вчених я прийшла до висновку, що питання підготовки батьків до проходження комплексної оцінки розвитку їхньої дитини в умовах інклюзивно-ресурсного центру досліджено недостатньо. Такий стан питання обумовлено тим, що інклюзивно-ресурсний центр є досить молода установа.

Сьогодні освіта в Україні набуває нового розвитку набуває інклюзивна освіта. Цей процес обумовлений зміною ставлення до дітей з особливими освітніми потребами. З метою реалізації прав дитини на гідне виховання та навчання, незалежно від її психофізіологічних особливостей, в нашій державі триває процес реорганізації всієї системи освіти в інклюзивну, тобто доступну для всіх дітей.

Взаємодія фахівців(консультантів) інклюзивно-ресурсний центрів з батьками дітей, продуктивна співпраця, взаємопідтримка і розподіл відповідальності в процесі отримання їхніми дітьми психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг є найважливішим завданням працівників ІРЦ.

Шлях особливої дитини до ефективного навчання розпочинається з проходження комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Продуктивна взаємодія з батьками можлива за умови, що вони добре обізнані з метою та основними завданнями діяльності інклюзивно-ресурсного центру, алгоритмом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, умовами надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг їхнім дітям безпосередньо в інклюзивно-ресурсному центрі.

Співпраця педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів з батьками дітей з особливими освітніми потребами передбачає отримання фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів додаткової інформації про індивідуальні особливості розвитку дитини, що сприяє ефективності досягненню освітніх цілей. Батьки отримують консультативно-психологічну допомогу у формуванні позитивної мотивації розвитку і навчання дитини, що спонукає до кращого розуміння освітніх потреб власних дітей. Крім того, в такій співпраці батьки здобувають методичну допомогу в частині організації надання окремих психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових занять, які вони можуть додатково організовувати для своїх дітей. Отже, партнерська взаємодія із батьками дітей та їх

безпосередня участь в освітньому процесі збільшує ефективність упровадження інклюзивного навчання [5].

Уже під час першої бесіди керівника інклюзивно-ресурсного центру з батьками важливо налагодити ефективні взаємовідносини. Необхідно проявити повагу, некритичне ставлення і співчуття. Можна почати розмову на теми яких батьки зазвичай уникають (розпач, гнів, образа). Коли вони бачать що фахівець їх розуміє їх почуття і не засуджує, а навпаки підтримує тоді охочіше ідуть на контакт.

Кваліфікований фахівець уміє проявити некритичне ставлення до батьків, незалежно від їх людських якостей. Не критикуючи, не засуджуючи делікатно та без тиску заохочувати родину до прийняття найвигіднішого для дитини освітнього маршруту. Відверто не схвалюючи дії батьків фахівець може викликати опір з їхнього боку та небажання співпрацювати з установою.

Також нерідко трапляються випадки що батьки спостерігаючи за роботою дитини залишаються неприємно здивовані. Вони розраховували на кращу обізнаність і навички вважають деякі поняття є занадто простими і зрозумілими для дитини. Причиною є те, що батьки недостатньо часу приділяють розвитку своєї особливої дитини, не розуміються на нормах розвитку дитини відповідного віку. З огляду на це варто було б проводити невелике опитування батьків під час первинної зустрічі. Що дало б змогу фахівцям ефективніше вибудувати співпрацю з батька безпосередньо у ході комплексного обстеження. Але варто взяти до уваги, що анкетування чи опитування має бути максимально простим та швидким, а питання які сформульовані у опитувальнику зрозумілі для кожного. Адже перевантаження може навпаки налякати та викликати небажану тривожність.

Працівники інклюзивно-ресурсного центру мають усвідомлювати, що батьки – це головні партнери в процесі реалізації психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, а зрештою – соціалізації дитини, вони мають повне право бути включеними в процес ухвалення важливих рішень стосовно розвитку та адаптації їх дитини. Батьки є першими та основними вихователями дітей. При відсутності співпраці з ними процес включення дитини в життя громади, шкільну спільноту та навчання стає неможливим. Успіх адаптації дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивне освітнє середовище залежить також від готовності батьків до співпраці з педагогами та реального сприйняття можливостей і потреб своєї дитини.

Саме тому просвітницька та інформаційна робота з батьками має розпочинатися ще до початку проведення комплексної оцінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міністерство освіти і науки України Національна академія педагогічних наук України Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ооп та рівнів підтримки в освітньому процесі, 2021. С. 7-12.

2. Кабінет Міністрів України. Постанова від 21 липня 2021 р. № 765 Київ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами».

3. КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ. Постанова від 28 липня 2021 р. №769 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. №530».

4. КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ. Постанова від 15 вересня 2021 р. №957 «Про затвердження порядку організації інклюзивної освіти у закладах загальної середньої освіти».

5. Порошенко М. А., Колупаєва А. А., Ярошук М. В. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с.

6. Соціальне партнерство в інклюзивній освіті: акмеологічні засади, сучасні реалії // Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (25 квітня 2019 р.). Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2019. 156 с.

ДМИТРУК З. А., *PhD* (доктор філософії) у галузі Освіта/Педагогіка, завідувач сектору позашкільної освіти, виховної роботи та молодіжної політики Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації

УПРАВЛІНСЬКІ СТРАТЕГІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Введення правового порядку воєнного стану в Україні, зміни, які відбуваються в нашій країні, зокрема в освітній галузі: адаптація до викликів сучасності, інтеграція освіти у світове освітнє середовище, глобалізація освіти, – вимагають модернізації освітньої сфери, відповідності до реалій, умов в період воєнного стану в країні та сучасним світовим стандартам.

Під час агресії російської федерації ціннісна підоснова процесів в освітній сфері, реалії сучасного інформаційного світу, динамічність змін у навколишньому середовищі, мінливість потреб споживачів, а також процес формування загальноєвропейського освітнього простору зумовляють необхідність використання сучасних управлінських стратегій в освіті, з метою підвищення ефективності її впливу.

Масштабність і різноплановість змін, що відбуваються в українському освітньому просторі мають безпосередній вплив на управлінську теорію та практику, а саме, обумовляють потребу модернізації управління закладом освіти, зокрема, управління процесом позиціонування зазначеної освітньої установи на регіональному ринку освітніх послуг [3].

В Законі України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII проголошуються засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності, серед яких визначено державно-громадське управління та державно-громадське партнерство [5].

Проблему державно-громадського управління у сфері освіти досліджували такі вітчизняні науковці як Н. Бібік, Ю. Древаль, Г. Єльнікова, В. Кремень, Л. Калініна, Л. Карамушка, А. Кудряченко, В. Олійник, Л. Паращенко, О. Савченко, Т. Сорочан, О. Сухомлинська, Р. Шиян та ін.

Одним з ключових сучасних завдань закладу освіти, як відкритої соціально-педагогічної системи, є своєчасне сприйняття факторів впливу, сучасних цивілізаційних процесів та узгодження власних напрямів діяльності з об'єктивними умовами та потребами суспільства в період воєнного стану.

Розглядаємо організацію системи партнерської взаємодії закладу освіти з громадськістю як сучасну дієву стратегію освітньої установи щодо її інноваційного розвитку та формування конкурентоспроможності.

Під громадськістю мається на увазі будь-яка група людей (можливо, навіть, й окремі індивіди), що так чи інакше пов'язана з життєдіяльністю організації або установи [1].

Існують інші тлумачення поняття «громадськість», наприклад, – передова частина, передові кола суспільства [7].

Кожен заклад освіти має контактну громадськість, яка умовно поділяється на три типи:

- сприятлива аудиторія, інтерес якої носить доброзичливий характер;
- бажана аудиторія, чию зацікавленість стимулюють і підтримують;

- небажана аудиторія, інтерес якої намагаються не привертати, але змушені рахуватися з ним, якщо він проявляється.

У Національній доктрині розвитку освіти України вказано, що сучасна система управління освітою має розвиватись як державно-громадська, вона повинна враховувати регіональні особливості, тенденції до зростання автономії навчальних закладів, конкурентоспроможність їх освітніх послуг. Діяльність освітян спрямовується на пошуки нових демократичних відкритих моделей управління освітою, що орієнтують освітні процеси не на відтворення, а на розвиток [6].

Звертаємось до психологічної науки, яка поняття “взаємодія” тлумачить як взаємний вплив людей один на одного, який у результаті закономірного почергового впливу має наслідком взаємні зміни поведінки агентів взаємодії, їх діяльності, відносин та настанов [8].

Л.Гаєвська зазначає, соціальне партнерство є одним з основоположних елементів державно-громадського управління освітою, під яким розуміється управління, що ґрунтується на спільній, взаємодоповнювальній і взаємопідтримуючій діяльності державних органів та громадськості в галузі освіти, розподілі між суб'єктами повноважень, прав та відповідальності за їх реалізацію для забезпечення функціонування й розвитку системи освіти [2].

Державно-громадське управління закладом освіти, зокрема процесом позиціонування, є важливою складовою управлінської теорії та вимогою часу задля переходу до демократичних засад розвитку суспільства та модернізації сфери освіти у період воєнного стану.

Розглядаємо поняття «система партнерської взаємодії з громадськістю у сфері освіти» як систему стратегій співпраці, яка розкривається у спільних узгоджених діях державних, місцевих органів управління освітою, менеджерів закладів освіти та представників громадськості, спрямованих на спільне вирішення завдань та проблем освіти [4].

Управлінську стратегію з позиціонування закладу освіти у системі партнерської взаємодії з громадськістю розглядаємо, в першу чергу, як спільні узгоджені дії керівників освітніх установ та громадськості, спрямовані на позиціонування закладу освіти – багатоаспектний та багатофункціональний процес, сукупність спланованих послідовних системних дій щодо пошуку, створення та підтримки (відтворення) організацією унікальної позиції, яка забезпечує конкурентні переваги.

Одним з прикладів реальних змін в управлінських стратегіях закладу освіти є досвід управлінської діяльності в системі партнерської взаємодії з громадськістю на Одещині. Учасниками зазначеної вище системи в умовах воєнного стану на регіональному ринку визначено: фахівці органу управління освітою обласного рівня – Департаменту освіти і науки обласної державної (військової) адміністрації, керівник та члени адміністрації Одеського фахового коледжу транспортних технологій і представники громадськості, а саме волонтери ГО «Молодіжна рада Одеської області», волонтери «СпівДія Хаб Одещина», як частини всеукраїнської спільноти «Співдія».

В Україні утворено офіційну платформу для об'єднання волонтерських та державних ініціатив з гуманітарної допомоги в час війни – «СпівДія» (spivdiia.org.ua). Волонтерське об'єднання «СпівДія» координується за підтримки Офісу Президента України спільно з Міністерством розвитку громад та територій України, Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством молоді та спорту України. Створення платформи ініційовано волонтерами разом із Координаційним штабом з гуманітарних і соціальних питань Офісу Президента України для ефективної організації допомоги населенню.

Відповідно до листа Офісу Президента України від 26.03.2022 № 47-01/113 «Про платформу «СпівДія» Одеською обласною військовою адміністрацією підтримано зазначену ініціативу та утворено «СпівДія Хаб Одещина» як регіональний осередок з надання гуманітарної допомоги цивільному населенню Одеської області.

З вересня 2022 року «СпівДія Хаб Одещина» розміщується на базі Одеського фахового коледжу транспортних технологій (Й.Й.Дидишко) та налагоджено ефективну взаємодію.

Зазначена ініціатива Офісу Президента України утворена як екосистема допомоги за механізмом «людина – людині» та спрямована на надання гуманітарної допомоги цивільному населенню, розглядається зазначена ініціатива як волонтерський молодіжний центр з багатоаспектними напрямками допомоги: юридичної, психологічної, кар'єрного консультування, розвивальної, психолого-педагогічної роботи з дітьми та надання гуманітарної допомоги.

І саме залучення педагогічних працівників, студентів коледжу до питань щодо надання психологічно-педагогічної допомоги цивільному населенню Одеського регіону (з використанням різноманітних форм взаємодії), сприяння фахівців закладу фахової

передвищої освіти психолого-педагогічної/виховній/просвітницькій діяльності волонтерів «СпівДія Хаб Одещина», планування та налагодження спільних узгоджених дій органів управління освітою, менеджерів закладу освіти та представників громадськості, формують сьогодні, у період воєнного стану, дієву сильну унікальну управлінську стратегію позиціонування зазначеного закладу освіти. Дієву та унікальну стратегію, побудовану на ціннісній основі та у системі партнерської взаємодії з громадськістю.

Слід зазначити, що управління процесом позиціонування закладу освіти в системі партнерської взаємодії з громадськістю на регіональному ринку освітніх послуг в період воєнного стану в Україні характеризується використанням принципово нових інноваційних технологій, підходів, моделей, що й забезпечує успішність життєдіяльності та конкурентоспроможність організації.

Сучасні процеси в освіті вимагають утворення та адаптації управлінських стратегій, які застосовуються у період воєнного стану, до можливостей та запитів регіональних ринків освітніх послуг.

Таким чином, розуміння щодо утворення та реалізації новітніх управлінських стратегій позиціонування закладу освіти, зокрема стратегій з формування дієвих та унікальних позицій, побудованих на ціннісній основі та у системі партнерської взаємодії з громадськістю, стає важливим аспектом управлінської діяльності освітніх установ у контексті їх розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Зазначена проблематика управлінської теорії сфери освіти потребує додаткових досліджень та детального вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болотова В. Паблік рілейшен в ОВС Режим доступу: http://adhdportal.com/book_2620_chapter_10_1._Osnovnpdkhodi_do_viznachennja_ponjattja_gromadskost_ta_tipv.html

2. Гаєвська Л.А. Розвиток державно-громадського управління загальною середньою освітою в Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ століття) : автореф. докт. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Гаєвська Лариса Анатоліївна ; Національна академія держ. управління при Президентові України. — К., 2010. — 36 с.

3. Дмитрук З.А. Стратегії позиціонування закладу загальної середньої освіти на регіональному ринку освітніх послуг / Науковий Часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 72 том 1 : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 296 с.

4. Дмитрук З.А. Управління процесом позиціонування закладу освіти в системі партнерської взаємодії з громадськістю/ Всеукраїнський науково-педагогічний журнал «Освітній фактор», Київ - 2022, НЕНЦ, 241 с.
5. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII/ режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. - 2002.
7. Словник української мови/ режим доступу: <https://cutt.ly/nZEY5x8>
8. Словарь практического психолога / [сост. С.Ю.Головин]. _ Минск : Харвест, 2005. – 285 с.

ДРОЗД П. Г., ТОВ «Софіївсько-Борщагівський лицей «Софія», практичний психолог; здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

МАХИНЯ Т. А., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЇЇ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ І ТРАДИЦІЙ

Загальноосвітній навчальний заклад (школа, гімназія, лицей тощо) – це відкрита соціально-педагогічна система, яка взаємодіє з багатьма соціальними інституціями. В сучасних соціально-економічних умовах для кожного загальноосвітнього навчального закладу будь-якої форми власності дуже гостро постає необхідність управління розвитком духовно-моральних цінностей. Це пов'язано із зростанням конкуренції між загальноосвітніми навчальними закладами через складну демографічну ситуацію, що склалася в Україні в останні роки. Проблема набору стосується сьогодні не тільки початкової школи, але й старших профільних класів загальноосвітньої школи як державної, так і недержавної форми власності. В умовах політичного перетворення, що відбувається в Україні під час війни, заклади загальної середньої освіти перебувають в висококонкурентному середовищі, яке створюється

як складною ситуацією демографічною, так і попитом навчального закладу який зумовлений розвитком певних стандартів та цінностей життя сьогодення, що є показниками успішності у складанні учнями ЗНО та їх вступом до ЗВО.

Проблема розвитку духовно-моральних цінностей в процесі виховання, стоїть в нашому суспільстві як ніколи гостро. Тому причин досить багато і одна з них – ліквідація інституту виховання.

Все більше і більше людей приходять до розуміння того, що для духовного відродження суспільства недостатньо тільки знань, що даються традиційною освітою. Духовно-моральні цінності не можна раціонально засвоїти за допомогою тільки наукової освіти, замінюючи любов, віру, співчуття, знаннями з традиційної освіти. Термін «духовність» – (грец. Πνευματικότητα, івр. רוחניות, лат. Spiritualitas, англ. Spirituality), іменник до слова «духовний». Як і слово першооснова – «духовність» пов'язана з внутрішнім психічним життям людини та її духовно-моральним світом.

Слово «духовність», використовується у таких науках, як філософія, етика, певною мірою мистецтвознавства, богослов'я на означення різних понять так чи інакше дотичних внутрішньому світові людини.

Духовність – це потреба і здатність людини прагнути до вершин буття, готовності служити безкорисливо, за покликом серця, проявляти дійсну любов до оточуючих людей та природи.

У зв'язку з цим духовно-моральне виховання -це цілеспрямований педагогічний процес взаємодії учасників дисертаційного дослідження з елементами духовної культури, який спрямований на становлення внутрішньої системи духовних цінностей кожної людини (абсолютних, загальнолюдських), уявлення, поняття, явища чи вимоги, що притаманні спільноті або науковому чи етичному вченню. Тому очевидно, що будь-які порушення які відбуваються у сучасному суспільстві, тобто відсутність культури поведінки, її духовно-моральних норм негативно відбиваються на духовно-моральному та емоційному стані верств населення, його фізичному та психічному здоров'ї. Великим підґрунтям цієї важливої роботи виступає національне виховання, в основу якого мають бути покладені принципи гуманізму, демократизму, єдності сім'ї та освітнього закладу, наступності та спадкоємності поколінь.

Щоб національне виховання було успішним, вчителі в освітніх закладах повинні розвивати духовність учнів їхню фізичну та духовно-моральну досконалість. Тому, наше суспільство потребує підготовки широко освічених, людей високоморальних, що

володіють не тільки знаннями, а й прекрасними якостями особистості. Успішне управління закладом освіти проглядається через призму розвитку духовно-моральних цінностей керівників закладів загальної середньої освіти. Практика показує, що більшість керівників закладів загальної середньої освіти, добре усвідомили необхідність власної активності, самостійності, що вони повною мірою відчують свою відповідальність за прийняті рішення, і від рівня запиту закладу освіти буде залежати їх соціальна безпека та захищеність.

Керівники загальноосвітніх навчальних закладів почали замислюватися над тим, у чому полягає перевага їхнього навчального закладу перед іншими. Прагнення школи конкурувати на основі високих показників загального незалежного оцінювання або кількості переможців в олімпіадах не завжди є виправданим, оскільки не всі батьки зорієнтовані лише на результат навчання.

Більшість з них приділяють увагу сприятливому психологічному клімату в школі, комфортним умовам навчання, наявності системи додаткового навчання, різноманітності дозвілля дітей, бажанню дитини навчатися саме в цій школі тощо. Неабиякого значення набуває духовність виховного процесу в освітньому закладі. В культурології, соціології, публіцистиці «духовністю» часто називають об'єднуючі засади суспільства, що відображаються у вигляді духовно-моральних цінностей і традицій. В межах такого підходу стверджується, що зміцнення духовності здійснюється в процесі просвіти, виховання цінностей або патріотичної роботи.

Поняття «духовно-моральні цінності навчального закладу» включає дві складові:

а) інформаційну, яка представляє собою образ організації, що склався в свідомості населення, і може свідчити про його традиції.

б) оцінну, що відображає якісну оцінку соціальними інституціями діяльності навчального закладу, зокрема, його духовно-моральні цінності.

Це дає нам підстави стверджувати, що створення позитивного іміджу сучасного загальноосвітнього навчального закладу має стати процесом пошуку, розробки та застосування духовних, пізнавальних та художньо-естетичних засобів для відображення його духовно-моральних цінностей і традицій.

ЄСИПЕНКО Г. Г., здобувачка вищої освіти освітньої програми «Спеціальна освіта (за нозологіями)» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

ДУБОВСЬКИЙ С. О., доцент кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

КОРЕКЦІЙНА РОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ГРАФІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС РОЗВ'ЯЗАННЯ АРИФМЕТИЧНИХ ЗАДАЧ В СТАРШИХ КЛАСАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ

В сучасних умовах перебудови системи спеціальної та інклюзивної освіти в Україні на засадах гуманізму і дитиноцентризму усі напрямки корекційної роботи набирають ще більшої значущості. Особливості пізнавальної діяльності школярів, які мають певні відхилення в психофізичному і інтелектуальному розвитку обумовлюють зниження можливостей до засвоєння навчального матеріалу. Особливо гострою ця проблема стає за необхідності встановлення учнями логічних зв'язків і тонкого диференціювання між поняттями і фактами, а тим більше – між абстрактними геометричними фігурами, числами, об'єктами арифметичних задач (І.Єременко, В.Синьов, С. Рубінштейн, В.Петрова та ін.).

У повсякденному житті дорослим людям (особливо тим, що зайняті у виробничій сфері) доводиться усно або за допомогою відповідних приладів вирішувати багато арифметичних задач на час, рух, вартість товарів та послуг, застосування матеріалу тощо. Тому навчання дітей з особливостями інтелектуального розвитку самостійному розв'язанню таких задач має важливе значення для їхньої успішної соціалізації .

Навчальною програмою спеціальної школи передбачена система роботи, яка спрямована на розвиток у школярів як пізнавальних процесів, так і позитивних якостей особистості, серед яких самостійність є дуже важливою.

На труднощі засвоєння математичних знань, умінь і навичок учнів спеціальних шкіл, що обумовлені особливостями розвитку

особистості, з одного боку, і значним ступенем абстрактності матеріалу з іншого, вказують дані досліджень В.Басюри, О.Гаврилова, Н. Королько, Г. Мерсіянової, М. Перової, А. Хілько та ін. Водночас, значення математики як навчального предмета для соціальної і трудової адаптації таких учнів важко переоцінити.

Тому підвищення ефективності і якості навчання мусить постійно пов'язуватися з пошуком нових методів, методичних прийомів і засобів навчання. Базуючись на власних спостереженнях, проаналізувавши багаторічний досвід колег та наявні у спеціальній психолого-педагогічній літературі дані, ми до одного з прийомів ефективного рішення арифметичних задач відносимо використання допоміжних графічних засобів (схем, графічних малюнків, простих діаграм, обведень вузлових чисел та слів, різнокольорових стрілок зв'язків тощо). При цьому ми бачили і прогнозуємо, що школярі не просто вчать планувати і контролювати свою діяльність, оскільки опановують прийоми самоконтролю, а й в змозі удосконалювати вміння аналізувати та розв'язувати задачі. У учнів виховуються такі позитивні якості, як наполегливість, воля, коригується інтерес до пошуку розв'язання задачі, розвивається довільна увага, спостережливість, логічне мислення, вміння встановлювати стосунки між елементами задач та іншими об'єктами пізнання, мовлення, кмітливості. Відомо, що вихованці спеціальних шкіл характеризуються низьким рівнем інтелектуальної діяльності. Насамперед, це проявляється в інертності мислення, у слабкості узагальнення, схильності спиратися у своїх умовиводах на зовнішні та несуттєві ознаки. При розв'язанні арифметичних задач для учнів з інтелектуальними порушеннями головним і визначальним зазвичай є не аналіз логічних зв'язків у тексті та питанні задачі, а формальні чи випадкові слова. Тому найважливішим завданням шкільного навчання є необхідність забезпечення твердого, тривалого і свідомого засвоєння знань учнями, розвитку в них логічного мислення й уміння самотійно думати.

У ході дослідження шляхів оптимального розвитку активності і самостійності учнів спеціальної школи в процесі роботи над арифметичною задачею (О. Гаврилов, О. Долженко, С. Дубовський, М. Перова, І.Татьянчикова, А. Хілько, Г. Мерсіянова та ін.) доведена необхідність і важливість завдань репродуктивного характеру для виховання впевненості в самотійних діях і формування необхідних знань і умінь. Водночас процес розвитку і корекції пізнавальних здібностей таких школярів передбачає наявність завдань, що потребують самотійного пошуку шляхів вирішення проблем,

формулювання простих власних висновків, перенесення знань у нові або нестандартні ситуації, а також завдань практичного характеру (нескладне моделювання, графічні роботи і та ін.).

Зміст курсу математики в спеціальній школі має значний потенціал для розвитку пізнавальних можливостей учнів, корекції їхньої інтелектуальної діяльності й емоційно-вольової сфери. На уроках математики розвивається елементарне математичне мислення учнів, формуються і коригуються такі його форми, як порівняння, аналіз, синтез, узагальнення і конкретизація. Учні вчаться використовувати отримані на уроках математики знання в інших ситуаціях у повсякденному житті, побуті і у трудовій діяльності.

Нами було встановлено, що проблема використання графічних засобів у практиці навчання математики в спеціальній школі з метою конкретизації логічних залежностей між елементами задач ще не знайшла належного висвітлення у спеціальній методиці викладання математики. Зокрема, недостатньо вивчено вплив використання графічних засобів для конкретизації різноманітних видів логічних залежностей між елементами арифметичних задач на ефективність їхнього розв'язання школярами з інтелектуальними порушеннями. Отже, учні старших класів спеціальної школи можуть повільно опановувати умінням розв'язувати самостійно арифметичні задачі не тільки через складний характер логічних зв'язків між компонентами задач, і не тільки через особливості їхньої пізнавальної діяльності, але й через недосконалість педагогічного процесу. Зокрема, ми вважаємо, що даний процес є недостатньо спрямованим на розкриття перед учнями різноманітних логічних відношень між об'єктами арифметичних задач із використанням відповідних графічних засобів. За допомогою використання графічних засобів можливо домогтися збільшення результативності і самостійності у процесі розв'язання задач учнями з інтелектуальними порушеннями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Навчальні програми з математики для 8 -10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку / уклад. Н. І. Королько, В. В. Троїцька. К., 2016. 45 с.
2. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі. Курс лекцій: Навчальний посібник. - Ч. 1 / Упор. О.В. Гаврилов, О.М. Ляшенко – Хмельницький: ПП Пантюк С.Д., 2003. – 272с.
3. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі. Курс лекцій: Навчальний посібник. - Ч. 2 / Упор. О.В. Гаврилов, О.М. Ляшенко, Н.І. Королько – Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С. 2006. – 437с.

4. Татьяначикова І.В. Практична спрямованість розв'язання арифметичних задач старшокласниками з психофізичними порушеннями в процесі їхньої соціалізації. Від науки – до практики: науково-методичний альманах / За заг. ред. проф. І.В.Татьянчикової. Вип. 2. Слов'янськ: Вид-во Б.І.Маторіна, 2018. С.81-8

5. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «спеціальні методики: методика навчання математики» / уклад. В. В. Тарасова. Харків: «Смугаста Типографія», 2018. 206с.

КОЛІСНИК О. С., *практичний психолог, КЗО «Магдалинівська спеціальна школа «ДОР», здобувачка вищої освіти ОП «Спеціальна освіта (за нозологіями)» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»*

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПОСЛІДОВНІСТЬ ФОРМУВАНЬ ПРОСТОРОВИХ УЯВЛЕНЬ

Дошкільний вік – час активного формування просторових уявлень. У розвитку просторових понять і методів орієнтації в просторі беруть участь різноманітні аналізатори (кінестетичний, тактильний, візуальний, акустичний). Процес формування просторових уявлень являється значущим посилом для соціальної адаптації дітей дошкільного віку і їх подальшого навчання в школі. Рівень інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку безпосередньо залежить від сформованості просторових понять і орієнтувань в просторі. Їх не сформованість до закінчення дошкільного віку є ключовим чинником, що викликає труднощі при оволодінні дитиною багатоцільовими навчальними вміннями. Аналогічні відхилення в розвитку виражаються в патологіях графічної діяльності, при читанні, та інших видах діяльності.

При формуванні просторового орієнтування у дошкільному віці, вихователь повинен налагоджувати методичну роботу з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей різних груп. Крім цього, процес навчання повинен сприяти самостійному виявленню дітьми ключових властивостей і відносин, формування пізнавальних здібностей дитини. Включення гри в педагогічний процес є одним із шляхів організації взаємодії дитини і педагога, це підтверджує значущість гри в житті дошкільника. Саме в старшому

дошкільному віці робиться акцент на формування просторового сприйняття у дітей, це доводить аналіз освітніх програм запроваджених на базі ЗДО .

У своїх роботах Н.А. Трішун зазначає, що до часу вступу до школи дитина, як правило, розрізняє свої праву і ліву руку, розуміє значення слів «вгору», «вниз», «далі», «ближче», «попереду», «позаду» і т. д., може не тільки практично відтворити, але і визначити словами розташування предметів щодо самої себе [4].

На основі концепції І.О. Газіної [2], можна визначити особливості розвитку процесу сприйняття в дошкільному віці. Сприйняття молодшого дошкільника (3-4 роки) носить предметний характер, тобто всі властивості предмета, не відокремлюються у дитини від предмета. Наприклад, колір, форма, величина і ін., вона бачить їх разом з предметом. При сприйнятті дитина даного віку не бачить в повному обсязі властивості предмета, а тільки найбільш яскраві, а іноді і одну властивість, по якій відрізняє предмет від інших предметів. Наприклад, трава зелена, лимон кислий і жовтий.

Між трьома і чотирма роками у дітей починає виникати розуміння про сторони справа і зліва, тобто створюється і дозріває тілесна модель. Закінчується процедура розвитку розрізнення дитиною правої і лівої сторін свого тіла приблизно до шести років. Нечітко сформовані поняття про праві і ліві частини тулуба нерідко стають передумовою розладів писемного мовлення.

В середньому дошкільному віці (4-5 років) дошкільник освоює різні способи інтенсивного пізнання якостей предметів. В процесі інтенсивного осягнення дитина контактує з різними якостями: кольором, єдиною формою, розміром, характеристиками часу, місця [2]. Вона навчається розуміти їх прояви, відрізнити способи виявлення, назви, вчиться розділяти їх кольори і характерні риси. За даний проміжок часу у неї створюються поняття про геометричні фігури (квадрат, коло, трикутник, прямокутник); про кольори; про параметри величини; про час.

І. Любченко зазначає, що вміння здійснювати наочне просторове моделювання формується у всіх дітей в ситуаціях спеціального навчання. Однак в типових ситуаціях дошкільного виховання дане формування відбувається спонтанно, в силу чого вважається нерівномірним, призводить до раптових особистим відмінностям, позначається в сукупному ступені інтелектуального розвитку. У дітей старшого дошкільного віку уявлення шляху знаходить схематичний вигляд внаслідок спеціальних слів, що конкретно означають простір («зблизька», «вправо», «вліво», «навпаки» і т.д.), але за цими словами ще немає оригінального

уявлення про простір. Лише діти, які володіють найбільш диференційованим активним словником, в стані відновити цілісну «карту простору» і «карту огляду» [3].

Діти ще можуть визначатися в напрямках і з позицій іншої особи. Розуміння напрямків «вправо-вліво» передбачає великі перешкоди, ніж розпізнавання напрямків «вперед-назад», «вгору-вниз». Достатній рівень просторових уявлень, що сформувався до кінця дошкільного віку, ще не дає можливості їм безпомилково розбиратися в будь-якій новій ситуації. Диференціація просторових сигналів для них нелегка.

У роботі А. Богуш виділена одна з психологічних рис дітей молодшого шкільного віку – переважання наочно-образного мислення, з огляду на що, саме на початкових етапах навчання математики застосовується образ, як ключова оперативна частина просторових уявлень молодших школярів. Однак значний потенціал для подальшого розвитку даного типу мислення, а також для утворення просторового сприйняття, представляє така робота з використанням геометричного матеріалу на уроках математики, коли образ, в якому представлені просторові властивості предмета, і слово співвідносяться дитиною взаємно конкретно. При цьому сформованість просторових уявлень визначає дитині можливість оперувати ними не тільки за ступенем впізнавання і диференціації об'єкта по просторовим ознаками, але головне - на рівні уявного відтворення образу об'єкта і зміни його положення в просторі [1].

Розміщувати і орієнтувати об'єкт в будь-якій системі відліку, тобто розуміти його положення серед сукупності інших об'єктів. Розвиток просторового сприйняття у дошкільнят сприяє розвитку пам'яті, уваги. Для трансформації від наочно-образного до наочно-дієвого мислення потрібна, трудомістка аналітична робота, виділення елементів, зіставлення їх один з одним, що неможливо без наявності у дітей, сформованих просторових уявлень. У цьому процесі важлива роль належить і мові, яка сприяє можливості назвати ознаки, зіставити їх. Тільки на базі сформованості наочно-дієвого і наочно-образного мислення починає утворюватися формально-логічне мислення. Сукупність усіх видів мислення є базою інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку. Тому, залучення дошкільнят в різні види діяльності сприяє прискореному розвитку просторового сприйняття.

Процес буде формуватися стихійно і до кінця дошкільного періоду може бути не організований в систему, мати прогалини в уявленнях дитини про ряд властивостей предметів, якщо ця активність не організована доцільно, і не спрямована спеціально на

розвиток сприйняття. Незавершеність у формуванні процесу просторового сприйняття призупинить формування інших пізнавальних процесів. Розвиток просторового сприйняття в дошкільному віці - це трудомісткий, різноаспектний процес, який сприяє тому, щоб дитина училася розпізнавати аспекти реальності і в наслідок цього мала можливість ефективніше пристосуватися в ній. Унаслідок інтенсивної гри, дошкільник набуває всілякі вміння, які дають можливість йому найбільш рішуче вступати в навколишній світ. Розуміння простору здійснюється в результаті індивідуального досвіду дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навч. посіб. Вид. 3-тє, переробл. і допов. Київ : Слово. 2014. 302 с.
2. Газіна І. О. Розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку: метод. посіб. для студ. напряму підготов. «Дошкільна освіта», вихователів дошк. навч. закл. та батьків. Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський : Сисин О. В. 2010. 172 с.
3. Любченко І. І. Інноваційна діяльність із впровадження логіко-математичного розвитку в дошкільному навчальному закладі. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія. 2015. Вип. 1. С. 17-20.
4. Тріщун Н.А. Сенсорний розвиток дітей дошкільного віку. Ржищів: 2013. 44 С.

КОНЕВСЬКА Т. В., здобувачка вищої освіти освітньої програми «Управління навчальним закладом» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

ТИМОШКО Г. М., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, доктор педагогічних наук, професор

РОЗВИТОК ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ЗЗСО ЯК МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ

Важливим аспектом оцінювання будь-якого явища, предмета або суб'єкта, особливо в професійній сфері, є імідж. Імідж фахівця

презентує оточуючим риси його характеру, професійні та особисті якості, стиль життя, зовнішність та рівень вихованості.

Головним завданням керівника ЗСО як менеджера освіти є формування та розвиток позитивного іміджу закладу, який він очолює. Такий імідж великою мірою корелює з його власним професійним іміджем, оскільки саме керівник є прикладом та взірцем для своїх колег, так би мовити «обличчям» закладу освіти.

Розвиток іміджу керівника ЗСО – це тривалий складний процес, що передбачає постійну роботу над собою, над удосконаленням своїх професійних навичок та якостей, підходів у роботі з педагогічним колективом тощо. Передусім, керівникові необхідно усвідомлювати, що імідж є динамічним особистісним утворенням, тож потрібно постійно працювати та оновлювати його зміст, розвиватися.

На жаль, на сьогоднішній день імідж керівників ЗСО створюється стихійно, без чіткої структури та наявності глибоких теоретичних знань у даній галузі. Це впливає на успішність діяльності всього закладу освіти, на стосунки між колегами, загальне враження від особистості керівника та закладу освіти.

У своїй роботі хочу розкрити суть розвитку іміджу керівника ЗСО як менеджера освіти і як це правильно та ефективно робити.

Зарубіжні іміджмейкери вважають, що значний вплив на розвиток іміджу керівника ЗСО впливають параметри не основної діяльності, а саме етапи професійної кар'єри, активність особистості поза роботою (хобі, спорт), інтереси тощо. Тому що значний вплив мають не абстрактні поняття, а переконливі життєві факти.

Американський дослідник іміджу Ліліан Браун вважає, що професійний навик сам по собі не забезпечить керівнику ЗСО ефективність в роботі або підвищення по службі. Для цього потрібно викликати прихильність до себе людей, з якими працюєш, тобто необхідно створити потрібний імідж та постійно розвивати його. А це є велика робота над собою.

Вважається, що люди судять про нас за зовнішнім виглядом, враженням, яке ми створюємо протягом перших п'яти секунд розмови. Саме такі якості особи, як зовнішність, голос, уміння вести діалог можуть зіграти вирішальну роль у кар'єрі і у всьому житті.

Але робота над створенням іміджу керівника ЗСО як менеджера освіти не зводиться лише до створення зовнішнього образу, який може маскувати реальну сутність людини. Зовнішній вигляд – це лише стиль, обумовлений внутрішнім складом особистості.

Під іміджем керівника ЗСО як менеджера освіти звичайно розуміють образ, що сформувався, в якому виділяють ціннісні характеристики і риси, що створюють певне враження на оточуючих. Імідж складається при особистих контактах людини, на основі думок, що висловлюються про нього оточуючими.

Фахівців, які займаються створенням образу, називають іміджмейкерами або консультантами з іміджу. На Заході, де іміджу приділяють велику увагу, існує широка мережа іміджмейкерів. У нашій країні ця діяльність ще не дуже поширена. Але я вважаю, що у майбутньому ця професія буде популярною і в нашій країні.

Імідж керівника ЗСО є одним з елементів іміджу організації. Позитивний імідж може стати конкурентною перевагою при створенні образу організації.

Розвиток іміджу керівника може проходити двома шляхами: стихійно (спонтанно) або цілеспрямовано.

У першому випадку це звичайний процес, який проходить без зовнішнього тиску, одним з результатів якого є становлення людини як індивідуальності. Другий шлях припускає активне формування, яке пов'язане зі штучним створенням іміджу та проведенням спеціальних заходів, процедур індивідуальної та організаційної роботи.

Імідж – це мистецтво керувати враженням. Тож розвивати власний імідж керівнику ЗСО як менеджеру освіти – це розвивати особливий особистісний інструментарій, який полегшує встановлення контактів з іншими людьми, роблячи процес взаємодії з ними більш ефективним. Володіючи потужним психотерапевтичним ефектом, імідж наділяє своїх володарів професійною впевненістю і комунікабельністю, дозволяючи найкращим чином проявитися діловим якостям людини.

Чим більше керівник ЗСО буде пам'ятати, що учні, батьки та колеги дивляться на нього, як на істоту вищу, тим сильніше буде його вплив на них, тим більше буде доставляти відради кожна його похвала, тим глибше вриватиметься в серце кожне слово його, а отже, і вся його справа буде незрівнянно благодотворніша. Головне не зруйнувати керівнику ЗСО як менеджеру освіти в собі ту чарівність, яка надихає інших. А щоб цього не сталося, її потрібно постійно розвивати. Чарівність керівника ЗСО як менеджера освіти і є його іміджем.

КОНОПАТ О. О., педагог-організатор
Бориспільського академічного ліцею
імені Анатолія Федорчука
Бориспільської міської ради Київської
області

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З КОМАНДОЮ ЛІДЕРІВ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ОНЛАЙН НАВЧАННЯ: ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ- ОРГАНІЗАТОРІВ

В умовах сьогодення перед педагогом-організатором навчального закладу постає питання: «Як працювати з лідерами учнівського самоврядування різних вікових категорій так, щоб робота дійсно була ефективною?». Адже це велика місія - сформувати колектив лідерів, сприяти розвитку громадянської свідомості учнівської молоді, оскільки головною метою сучасної загальної освіти в Україні є виховання свідомого громадянина. Онлайн та змішане навчання потрібно максимально адаптувати до запланованої річної роботи з молоддю так, щоб це було корисно для лідерів учнівського самоврядування. Для цього нам потрібні сучасні інформаційні та технічні інструменти, а ще - позитивне мислення і фантазія.

Спираючись на досвід минулих років, коли дистанційне навчання стало частиною навчального процесу, сьогодні, в умовах воєнного стану в Україні, у режимі змішаного навчання ми відшукали такі методи, які максимально зроблять нашу виховну роботу ефективною та цікавою для підростаючого покоління.

Пропоную вашій увазі створення шкільної лідерської команди на прикладі роботи Бориспільського академічного ліцею імені Анатолія Федорчука. Саме такої команди, робота якої буде повністю відповідати моделі маленької країни, основою якої є право та демократія. За статутом учнівського самоврядування нашого ліцею, до шкільного парламенту входять всі учні, яких обрали президентами класів та віце президентами. Це учні 5- 11 класів.

Метою організації самоврядування є формування і розвиток соціально активної, гуманістично спрямованої особистості з глибоко усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості.

Основні завдання лідерського самоврядування БАЛ - формування навичок самоврядування, соціальної активності й соціальної відповідальності в процесі практичної громадської

діяльності молоді ліцею, формування вмінь працювати на принципах рівності та демократизму, розвиток творчих рис характеру.

Шляхом голосування на зборах класів, класний керівник допомагає учням в доступних способах, обрати парламент класу. Президент та його замісник автоматично потрапляють до лідерської команди Smart ліцей. Спілкування лідерів та куратора відбувається у спільноті мережі, яку обере заклад.

Уявімо, що технічно, наша команда сформована. Як із неї створити колектив? По перше, варто познайомитись ближче. Це може бути зустріч онлайн, де можна використати елементи звичайної гри на знайомство. Ось один приклад такого виду діяльності: на jamboard, із загальним доступом для редагування. Умова - зобразити на дошці улюблену їжу, яка починатиметься із першої літери вашого імені.

А тепер по черзі надаємо слово учням. Наприклад: «Привіт. Мене звати Катерина. Я люблю їсти кавун». Можна намалювати будь-що, від тварин до квітів з якими учні себе асоціюють. Головне створити на зустрічі умови невимушеного та доброзичливого спілкування.

Перед проведенням виборів нового президентства ліцею, куратор та президент ліцею реалізують кілька тренінгових зустрічей для майбутніх лідерів. Кандидатами у президенти можуть бути учні ліцею, які є в парламенті і навчаються у 8х-10х класах. Передвиборча кампанія складається із 2 етапів.

Спершу кандидати у президенти ліцею створюють агітаційні листівки, програми та відео, які ми розповсюджуємо в соціальних мережах та класних інформаційних групах. На дебатах за загальним посиланням приєднуються всі охочі учні 5-11 класів, лідери та педагоги. Після прослуховування програми кожного кандидата, учасники дебатів задають запитання.

Онлайн вибори проходять в назначений день з 8.00 до 20.00. Учні в групі надсилаємо гугл форму для голосування. Оскільки в нашому ліцеї діє корпоративна пошта, то доступ для голосування отримують лише учні ліцею, які можуть зі свого акаунту проголосувати тільки один раз. Наступного ранку оголошуємо результати виборів, вітаючи переможців. Після цього відбувається формування парламенту відповідно до статуту нашого Smart ліцею.

На загальних зборах, учні обирають очільників міністерств.

Для лідерів учнівського самоврядування БАЛ цікавим є досвід проведення онлайн квесту на свято останнього дзвоника.

Станції готують лідери учнівського самоврядування. Вони ж і є ведучими цих станцій. Робота в таких групах сприяє чудовій

дружній атмосфері в лідерському колективі. Кожен зайнятий своєю справою, яку він обрав сам: збір інформації на задану тему квесту, створення навчального або пізнавального відео, створення презентацій.

Також, у Бориспільському Академічному ліцеї імені Анатолія Федорчука дуже цікаво та з користю для вихованців проходять онлайн фестивалі: «Фестиваль хліба», «Фестиваль новорічних дверей», «Фестиваль кіно», «Фестиваль колядок та щедрівок «Співоча родина» та інше. Цікавим став досвід проведення онлайн літературної зустрічі для авторів та поціновувачів поезії, музики та образотворчого мистецтва. Нагородження учнів ми перевели у віртуальний формат, надавши доступ нашим класним керівникам до хмарних сховищ, де вони можуть отримати грамоту чи подяку за отримане місце на тому, чи іншому конкурсі.

Позиціонування сучасного освітнього закладу, як середовища для розвитку щасливої та успішної людини з навичками самонавчання та реалізації творчого потенціалу нині доступне завдяки розвитку інформаційного суспільства та простору. Нині ми тамуємо свій інформаційний голод саме завдяки соціальним мережам та інтернет. Тому дуже важливо бути з нашою підростаючою молоддю «на одній хвилі». Прямі ефіри заходів, святкові привітальні та інформаційні відео, які демонструють процес шкільного життя, опубліковані в соціальних мережах, є основою позиціонування сучасного навчального закладу. В умовах військового стану та змішаного навчання ми звикаємо до винахідливості та креативності. На мою думку, це новий виток інформаційної соціалізації учасників навчального процесу.

КРИЧЕВСЬКА Ю. Ю., директор спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів з поглибленим вивченням предметів художньо-естетичного циклу № 302 міста Києва; здобувачка вищої освіти освітньої програми «Управління навчальним закладом» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Однією із характерних особливостей модернізації українського суспільства є його глобальна інформатизація, яка зумовила масштабне запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес, що дає змогу педагогу вирішувати методичні завдання на якісно вищому рівні. Особливого значення використання інформаційних технологій з метою ефективно організації освітнього процесу набуло з появою нових викликів сьогодення: COVID, війна.

Під час інформатизації закладу освіти створюють потрібний для цього процесу інформаційний ресурс, який використовують суб'єкти управління й освітнього процесу, органи влади й управління освітою та всі соціальні сфери й рівні. Інформаційний ресурс, порівняно з енергетичними, фінансовими та іншими, єдиний має системоутворювальну властивість, без якої не можна створити цілеспрямовану високоефективну систему.

Для надання визначеності й чіткості поглядам на процеси інформатизації управління такими системами, забезпечення єдності в їх розумінні і трактуванні розробляють концепцію інформатизації. Як свідчить міжнародна і вітчизняна практика, під час інформатизації галузі освіти та її складових частин, концепції відводять роль складника програми розвитку соціальної організації щодо забезпечення досягнення поставлених у ній цілей і завдань.

Програму інформатизації освіти або закладу освіти вважають більш ефективною, що більше вона забезпечує ефективність реалізації програми розвитку, й оцінюють її за ступенем досягнення кінцевої мети цього розвитку. Слід зазначити, що підпорядкованість інформатизації головній меті — розвитку системи освіти — дасть

змогу інформаційно підтримати завдання програми, забезпечити потрібною для досягнення цієї мети інформацією всі ланки організаційної структури управління цим розвитком.

Інформатизація закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) є складовою частиною інформатизації системи освіти і становить упорядковану сукупність процесів створення, впровадження й застосування у різних напрямках діяльності сучасних систем, методів, засобів одержання, вироблення, зберігання, передавання, використання інформації; мереж і новітніх інформаційних технологій суб'єктами управління й освітнього процесу та формування і розвиток комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища.

Метою інформатизації ЗЗСО є підготовка учнівської молоді до повноцінної плідної життєдіяльності в інформаційному суспільстві, підвищення якості, доступності та ефективності освіти, задоволення інформаційних, освітніх, обчислювальних і телекомунікаційних потреб суб'єктів управління й освітнього процесу.

Головна мета інформатизації ЗЗСО передбачає досягнення таких цілей:

- формування інформаційної культури учнів, суб'єктів управління і освітнього процесу, яка стає сьогодні невід'ємною складовою частиною загальної культури кожної людини і суспільства загалом;
- удосконалення управління освітою;
- підвищення ефективності наукових досліджень;
- диференціація освітнього процесу для якомога повнішого розвитку нахилів і здібностей учнів, задоволення їхніх запитів і потреб, розкриття їхнього творчого потенціалу.

Пріоритетним напрямом діяльності ЗЗСО є інформатизація системи управління:

- розроблення та використання єдиної комп'ютерно орієнтованої технології збирання та опрацювання управлінської інформації;
- використання діалогових засобів доступу до баз даних;
- взаємодія з міжгалузевими автоматизованими системами опрацювання інформації;
- створення експертних систем для прогнозування наслідків прийняття рішень щодо управління;
- використання засобів телекомунікацій;
- розроблення і впровадження автоматизованого робочого місця керівника освітнього закладу.

Функціональною основою інформатизації управління ЗЗСО є інформаційно-комунікаційна система управління закладом освіти. Під час розроблення цієї системи необхідно звертати увагу на таке:

- системність і безперервність управлінського впливу керівника ЗЗСО;
- характеристики суб'єктів управління;
- умови моделювання результатів управлінських рішень;
- діалектична єдність законів управління разом із дотриманням плюралізму всіх форм власності та комплекс взаємопов'язаних елементів, що складають систему в єдине ціле [1].

Так, теоретичними засадами інформатизації управління ЗЗСО є:

1) розроблення нормативно-правового забезпечення, що передбачає створення концепції, програми інформатизації, конкретних цільових проєктів;

2) упровадження інформаційно-комунікативних технологій в управлінську й освітню діяльність, що передбачає інформатизацію управлінської діяльності, педагогічної діяльності, діяльності здобувачів освіти.

Важливо створити в ЗЗСО належні організаційно-педагогічні умови, як-от:

- розуміння всіма суб'єктами управління ролі й доцільності впровадження інформаційно-комунікаційних технологій управління ЗЗСО;
- знання дидактичних можливостей технічних засобів – комп'ютера, ноутбука, смартфона, мультимедійного обладнання тощо;
- комплексний розгляд заходів з інформатизації управління ЗЗСО;
- розвиток інформаційної культури учасників освітнього процесу;
- реалізація можливостей диференційованого та дистанційного навчання й використання методів активного й інтерактивного управління педагогічною діяльністю вчителів та навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів освіти;
- організація взаємодії учасників освітнього процесу з апаратними та програмними засобами управління;
- моніторинг стану інформаційного забезпечення управління ЗЗСО.

Вирішення проблеми інформатизації ЗЗСО залежить від сприйняття і розуміння проблеми, рівня психологічної готовності та фахової підготовки керівника і педагогічного колективу, стану

апаратно-програмного забезпечення; урахування довгострокових пріоритетів науково-технічного, соціального, національно-культурного, економічного розвитку країни з урахуванням світових досягнень науки та тенденцій у сфері інформатизації.

Отже, в умовах сьогодення одним з аспектів управлінської діяльності керівника є інформатизація ЗЗСО, яка полягає в розумінні, роз'ясненні та реалізації державної політики інформатизації суспільства; розробленні інформаційної політики, концепції та програми інформатизації діяльності ЗЗСО; створенні, розвитку та використанні інформаційних систем, автоматизованих систем управління, мереж, ресурсів, розробленні та використанні комп'ютерно-інформаційних і телекомунікаційних технологій під час навчання, виховання й розвитку учнівської молоді; формуванні й розвитку освітнього інформаційного середовища та інформаційної інфраструктури; формуванні та використанні інформаційних ресурсів.

Сьогодні вже ніхто не сумнівається в тому, що для оперативного прийняття управлінських рішень необхідне створення локальної адміністративної мережі, банку даних з різних напрямів, використання відповідного програмного забезпечення. Усе це допоможе оптимізувати систему управління шляхом скорочення часу на прийняття управлінських рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В. Ю., Лапінський В. В. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2012. № 2. С. 3—6.
2. Григораш В., Гречаник О., Хлебнікова Т. Формування готовності майбутніх керівників до ефективного управління закладом загальної середньої освіти в системі післядипломної педагогічної освіти. *Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique: collection de papiers scientifiques «ÄörOL» avec des matériaux de la I conférence scientifique et pratique internationale.* Paris, 2021. Vol. 5. С. 120-123.
3. Забродська Л. М. Інформатизація управління освітнім процесом у закладі загальної середньої освіти : дис. канд. пед. наук. Київ, 2002. 210 с.
4. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020. № 898. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/

КРИШИНА Н. В., вчитель англійської мови, вчитель історії, ТОВ «Софіївсько-Борщагівський ліцей «Софія», кандидат історичних наук

ВИХОВАННЯ ДУХОВНО-ПРАКТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

На початку ХХІ ст., особливо в умовах воєнного часу, відбувається переоцінка духовно-моральних цінностей, адже людство переживає небувалу кризу саме через втрату духовних цінностей. Саме тому виховання дітей на основі духовних цінностей є нагальною потребою сьогодення. Головною місією ліцею «Софія» є виховання людини громадянського суспільства – людини високої духовної культури, здатної успішно інтегруватися в суспільство через засвоєння основ духовної культури, соціальних норм і цінностей.

Слідуючи своїй головній меті, у 2021 р. ліцей «Софія» в особі директора закладу освіти Кухарчук Алли Іванівни ініціював проведення *Всеукраїнського експерименту «Теоретико-методичні засади виховання духовно-практичної позиції здобувачів дошкільної та загальної середньої освіти»*. Ця ініціатива була затверджена наказом МОН України № 1153 від 28.10.2021 р. Науковим керівником експерименту став Бех Іван Дмитрович, доктор психологічних наук, професор, директор Інституту проблем виховання НАПН України, дійсний член НАПН України. В експерименті беруть участь 3 заклади освіти: ТОВ «Софіївсько-Борщагівський ліцей «Софія», ТОВ «Софіївсько-Борщагівська початкова школа «Софія» і ТОВ «Софіївсько-Борщагівський заклад дошкільної освіти «Софія».

Згідно із затвердженою програмою експерименту, перший його етап, який охоплює листопад 2021 р. – грудень 2022 р., включає:

- проведення педагогічних, науково-методичних заходів для педагогічних працівників;
- створення робочих груп педагогічних працівників, які беруть безпосередню участь у проведенні експерименту за результатами діагностування їхньої готовності до участі в ньому;
- опрацювання наукової, психолого-педагогічної літератури, нормативно-правових документів, дотичних до теми експерименту;

- підготовку термінологічного глосарію щодо експерименту;
- визначення критеріїв та показників готовності педагогічних працівників до участі в експерименті, діагностичного інструментарію та проведення відповідного діагностування;
- налагодження співробітництва та укладання угод з науковими установами, які надаватимуть науково-методичну допомогу в здійсненні експерименту;
- підготовку звіту за результатами завершення першого етапу експерименту.

Відповідно до поставлених завдань першого етапу експерименту, 29 жовтня 2021 р. було проведено засідання педагогічних та методичних рад з проблеми дослідження, 16 грудня 2021 р. відбулася настановча зустріч з науковим керівником експерименту – Бехом І. Д., а також з науковцями Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Кириленко С. В. та Кіян О. І. Були створені робочі групи педагогічних працівників – учасників експерименту. Здійснено аналіз понад сотні одиниць наукової, педагогічної, психологічної й психолого-педагогічної літератури для визначення стану з реалізації проблем виховання у закладах дошкільної і загальної середньої освіти. Укладено термінологічний глосарій щодо експерименту. Організовано роботу постійно діючого семінару з проблеми дослідження. 29 серпня 2022 р. проведена зустріч з науковцями Університету менеджменту освіти НАН України – Сіданіч І. А., яка презентувала навчальну програму «Духовність і мораль у життя людини і суспільства» (для 5–6 класів), а також зустріч з науковцями Львівського обласного Інституту післядипломної освіти – Сохань Г. С., яка представила навчальну програму «Основи християнської етики 1–11 класи».

У 2022 р. були укладені угоди про співробітництво педагогічних колективів – учасників експерименту – з науковими установами, які надаватимуть науково-методичну допомогу в здійсненні експерименту, зокрема з Інститутом проблем виховання НАПН України, Державним закладом вищої освіти «Університетом менеджменту освіти» НАПН України, Київським університетом імені Бориса Грінченка.

Під час реалізації першого етапу експерименту було проведене діагностування замовників освітніх послуг щодо їхньої готовності до участі у програмі експерименту, а також діагностування педагогічних працівників – учасників експерименту – щодо їхньої готовності до участі в ньому. Результати анкетування замовників освітніх послуг показали, що 73,7 % опитаних батьків бачать себе

партнером у співпраці з педагогічними працівниками щодо розвитку духовно-моральних цінностей дітей. Анкетування педагогічних працівників засвідчило, що більшість (78,2 %) регулярно підвищує кваліфікацію, здобуваючи другу вищу освіту, проходячи курси на базі університету, приймаючи участь у конференціях, семінарах, вебінарах за темою експерименту, решта – планує підвищити кваліфікацію. Майже усі педагогічні працівники (94,3 %) вважають своєю головною місією не тільки допомогти дітям в отриманні якісних знань, але й стати гарними людьми. Також більшість педагогічних працівників відповіли, що любов до дітей мотивує їх в діяльності, а джерелом духовно-моральних цінностей для них є Святе Письмо.

Наразі триває підготовка звіту за результатами першого етапу експерименту. Експеримент триватиме й далі, його завершення планується у 2026 р.

КУПРАС В. В., директор КЗО
«Спеціальна школа №12»ДОР»,
кандидат педагогічних наук, доцент
СПИЦЬКА В. А., здобувачка вищої
освіти освітньої програми
«Спеціальна освіта (за нозологіями)»
кафедри педагогіки, адміністрування
і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Організація освітньої діяльності під час дистанційного навчання в спеціальній школі для дітей з порушеннями зору має певні особливості. Зокрема це стосується форм і методів навчання дітей з особливими освітніми потребами. Новітні методи навчання дають можливість учителю української мови ненав'язливо та креативно здійснювати освітній процес.

Термін «інновація» (лат. – зміна, введення нового) позначає нововведення, оновлення процесу навчання [2].

Інноваційні форми організації освітнього процесу – це такі форми, що передбачають зростання ролі учня в процесі навчання, зміщення центру (фокусу) навчального процесу від учня, допомоги

йому в організації індивідуального навчального процесу; можливість зворотнього зв'язку вчителя з кожним учнем у процесі використання навчальних технологій та ІКТ [1].

Із впровадженням в освітній процес сучасних технологій в спеціальному закладі освіти змінюється функція вчителя. Він все більше освоює функцію консультанта, координатора, наставника.

Однією із провідних дисциплін в спеціальній школі для дітей з порушеннями зору є українська мова та література. Пошук інноваційних форм навчання українській мові набуває саме в старших класах, що дозволяє активізувати роботу учнів, позитивно впливати на їхній потенціал і рівень засвоєння та формування знань, умінь та навичок.

Як же донести до кожного учня з порушеннями зору багатство й красу слова, якими формами та методами зацікавити учнів старших класів з порушеннями зору вивченням мовних явищ?

Як зазначають О. Волкова, О. Романенко, В. Щербина, упровадження інноваційних методів значно покращує якість подачі навчального матеріалу й результативність його засвоєння учнями, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення української мови, створює умови для більш тісного партнерства між вчителями та учнями [3].

Інноваційні технології, на думку І. Дичківської, містять такі підходи до викладання мов:

- 1) інтерактивні методи викладання;
- 2) використання технічних засобів навчання (комп'ютерних та мультимедійних, мержі Internet) для контролю знань, зберігання і використання навчальних матеріалів.

Ми наведемо приклад інноваційних технологій, що ефективно використовувати на уроках української мови та літератури в школі для дітей з порушеннями зору.

1. Технологія розвитку критичного мислення

Технологія розвитку критичного мислення формує творче мислення, сприяє розвитку креативності. Критичне мислення необхідне під час розв'язування проблемних задач, формулювання висновків, оцінювання та прийняття рішень.

Сприймання, розуміння, усвідомлення та засвоєння навчальної інформації вимагає активної розумової діяльності, у тому числі критичного мислення. Критичне мислення – складний процес, який починається з ознайомлення з інформацією, а закінчується прийняттям рішення. Критичне мислення проявляється:

- у здатності людини самостійно аналізувати інформацію;

- умінні бачити помилки або логічні порушення у твердженні різних авторів;
- аргументувати свої думки (змінювати їх, якщо вони неправильні, і відстоювати, якщо вони вірні);
- прагненні до пошуку оптимальних і аргументованих рішень.

2. Технологія інтерактивного навчання

Підхід до учня, який знаходиться в центрі процесу навчання, базований на повазі до його думки, на спонуканні до активності, на заохоченні до творчості. Він полягає, насамперед, у підвищенні навчально-виховної ефективності занять, і як наслідок – у значному зростанні рівня реалізації принципів свідомості, активності й якості знань, умінь і навичок. Цей підхід має назву «навчання за методом участі» або інтерактивне навчання, коли створюється можливість обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власного погляду.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень з порушеннями зору відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів, де і учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Залежно від мети та форми організації навчальної діяльності учнів, інтерактивні технології можна розподілити на чотири групи:

- інтерактивні технології кооперативного навчання;
- інтерактивні технології колективно-групового навчання;
- технології ситуативного моделювання;
- технології опрацювання дискусійних питань.

3. Ігрові технології навчання

Ігрові технології навчання відрізняються від інших технологій тим, що гра: це добре відома, звична й улюблена форма діяльності для людини будь-якого віку:

- ефективний засіб активізації;
- мотиваційна за своєю діяльністю;
- дозволяє вирішувати питання передачі знань, умінь, навичок;
- багатофункціональна, її вплив на учня неможливо обмежити одним аспектом;
- переважно колективна, групова форма роботи;
- має кінцевий результат (матеріальний, моральний, психологічний);

- має чітко поставлену мету й відповідний педагогічний результат.

У сучасній спеціальній школі, що робить ставку на активізацію та інтенсифікацію навчального процесу, ігрова діяльність використовується в таких випадках:

- як самостійні елементи в технології для засвоєння поняття, теми та навіть розділу навчального предмета;
- як елемент більш загальної технології;
- як урок або його частини (введення, контроль);
- як технологія позакласної роботи.

4. Технологія особистісно орієнтованого навчання

Технологія особистісно орієнтованого навчання спрямована на особистість. Це означає максимальну індивідуалізацію і диференціацію навчального процесу, побудову його на діагностичній основі. Але кожний вчитель має свою систему роботи. Це його особистий шлях в професійній діяльності його особистий набір психологічних, змістових, конструктивних компонентів, дослідницьких умінь, здібностей, рівнів їх виявлення тощо. Готовність учителя до творчого пошуку разом з учнями, уміння створювати атмосферу продуктивного пізнання на уроці залежать від його обізнаності та володіння арсеналом педагогічних умінь та навичок, знання предмета, глибокого інтересу до нього. Лише на основі цього вчитель може творчо використовувати навчальні та виховні прийоми, комбінувати їх, впроваджувати нові методики, виробляти нові, нестандартні прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів. Це здійснюється на основі особистісного підходу у навчанні до кожного учня з порушеннями зору, використанні можливостей предметних модулів, розвитку ініціативи і творчості, використанні нестандартних форм навчання.

Головна мета даної технології – подолання відчуження учня від довкілля та надання йому можливості самому активно освоювати його. Тільки в процесі самостійної діяльності в дитини можуть бути сформовані навички безперервного інтелектуального саморозвитку. Важливим для вчителя є опанування вміннями повсякчас ставити учня в такі умови, коли він самостійно прийме рішення.

5. Проектна технологія

Проект – цільовий акт діяльності, в основі якого лежать інтереси дитини.

Навчальне проектування орієнтоване перш за все на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну або групову, яку учні виконують впродовж визначеного відрізка часу.

Технологія проектування передбачає розв'язання учнем або групою учнів якої-небудь проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з другого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості.

Проектна технологія передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів.

Суть проектної технології – стимулювати інтерес учнів до певних проблем, що передбачають володіння визначеною сумою знань, та через проектну діяльність, яка передбачає розв'язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування надбаних знань.

Робота над проектом – практика особистісно орієнтованого навчання в процесі конкретної праці учня, на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів. Ця робота включає усвідомлення учнем мети, оформлення задуму, розробку організаційного плану, роботу за планом, підбиття підсумків у вигляді письмового звіту.

б. Технологія проблемного навчання

Суть технології проблемного навчання – створення вчителем самостійної пошукової діяльності школярів із розв'язання навчальних проблем, у ході якої формується нове знання, уміння, навички та розвиваються здібності дитини, активність, зацікавленість, ерудиція, творче мислення та інші особисто значущі якості.

Проблемна ситуація це ситуація, яка виникає внаслідок такої організації вчителем взаємодії учня з об'єктом пізнання, яка допомагає виявити пізнавальне протиріччя. Проблемна ситуація характеризується інтелектуальним утрудненням і потребою розв'язувати його. Сутність пізнавального протиріччя міститься у неможливості за допомогою тих знань і способів діяльності, якими володіють школярі, вирішити протиріччя, що виникли [4].

При впровадженні у навчальний процес тієї чи іншої інноваційної форми навчання вчитель мови ризикує, адже все залежить від колективу дітей, їхнього рівня освіченості і можливості працювати в нетрадиційному темпі і формі. Не кожен тип нестандартного уроку підходить для навчання українській мові в старших класах спеціальної школи, тому кожному педагогу-дефектологу варто самостійно практикуватись, випробовувати і впроваджувати у навчально-виховний процес ті новітні організаційні форми, які будуть ефективними і доцільними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2004. С. 75-77.
2. Максимчук Г., Хом'як І. Інтерактивні методи навчання української мови // Дивослово, №8, 2012.
3. Пометун О. І. & Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К, 2004.
4. 4.Терно Т.Г. (2020) Використання інноваційних технологій на уроках української мови та літератури // <https://naurok.com.ua/vikoristannya-innovatsiynih-tehnologiy-na-urokah-ukra-nsko-movi-ta-literaturi-140438.html>
5. Хом'як І. Програмоване навчання // Вісник Львівського університету, №50. 2010, С. 135-143.
6. Щербина В., Волкова О. & Романенко О. Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури. Харків: Основа, 2005.

КУЧЕР А. Р., здобувачка вищої освіти освітньої програми «Управління навчальним закладом» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

МАХИНЯ Т. А., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

В умовах сьогодення Україна зазнає значних змін у всіх сферах життя, а надто в соціальній, економічній та політичній. У зв'язку з цим не абиякої актуальності набуває проблема радикальної перебудови освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, зокрема розвитку організаційної культури та управління інноваційними процесами як невід'ємної його складової.

Проблематика організаційної культури значною мірою розроблена в працях західних дослідників, таких, як П. Вейл, С. Девіс, М. Елвессон, П. Ентоні, Дж. Мартін, Д. Мейєрсон, Р. Моран, Д. Ньюстром, А. Петтігрю, Т. Пітерс, К. Рей, Р. Розенфельд, В. Сате, А. Смірчих, Г. Сміт, В. Співак, Е. Уілкінз, Р. Уотерман, П. Харріс, Ч. Хенді, Е. Шейн. Психологічні чинники формування організаційної

культури досліджували Д. Боллінже, Дж. Дістефано, Г. Лейн, В. Оучі, Г. Хофстеде. Окремі аспекти організаційної культури вивчали українські вчені, а саме: Л. Карамушка, В. Лозниця, Л. Орбан-Лембрик, Ю. Палеха, І. Савка, Г. Тимошко, О. Францев та ін.

Організаційна культура закладу освіти – це інтеграційне утворення, що складається з особистісно-когнітивного, аксіологічного, комунікативно-мотиваційного та діяльнісно-поведінкового компонентів, детерміноване внутрішньоорганізаційними відносинами, синкретизмом розумового, емоційного та соціального видів інтелекту, особистісними й організаційними цінностями, соціально значущими нормами і правилами, моделями поведінки суб'єктів освітнього процесу, яке визначає стан організації та самоорганізації закладу освіти.

Мета організаційної культури закладу освіти полягає в забезпеченні злагодженої ефективної діяльності суб'єктів освітнього процесу (адміністрації, вчителів, здобувачів освіти, батьків учнів, громади) та її спрямованість на всебічний розвиток особистості [3].

Організаційну культуру закладу освіти визначають візія, місія і стратегія.

У менеджменті поняття «місія» означає сформульоване уявлення про те, для чого існує заклад освіти та в чому його відмінність від подібних організацій. Місія забезпечує узгодження зовнішніх інтересів суб'єктів, що впливають на заклад освіти (до них відносяться держава та інші споживачі освітніх послуг, громадськість, різні партнери школи) і внутрішніх інтересів учасників навчального процесу (адміністрації, педагогічного й учнівського колективів).

Візія – ідеальна модель закладу освіти у майбутньому, досягнути якої можна за сприятливих внутрішніх та зовнішніх умов.

Стратегія – це загальний, недеталізований план діяльності, що охоплює довготривалий проміжок часу, спосіб досягнення складної мети; модель узагальнення дій, необхідних для досягнення поставлених цілей шляхом координування і розподілу ресурсів закладу освіти; комплексний документ, яким визначено цілі розвитку та основні кроки задля їх досягнення, пріоритети та напрямки розвитку закладу освіти, способи і механізми їх втілення.

Завдання стратегії розвитку закладу освіти – ефективне використання наявних ресурсів для досягнення основної мети [6].

Тобто заклад освіти на основі сформульованих місії та візії планує стратегічні та операційні цілі (завдання), актуалізуючи їх часовими вимірами виконання.

Організаційна культура закладу освіти залежить від керівника, педагогічного колективу, учнівської спільноти та інших учасників освітнього процесу.

За теорією Спіральної динаміки розрізняють такі види організаційної культури закладу освіти: приналежності, сили, правил, успіху, взаємин.

Зважаючи на умови сьогодення можна виокремити основні характеристики організаційної культури закладу загальної середньої освіти, що ґрунтуються на засадах Концепції «Нова українська школа», а саме:

1. Більшість рішень мають прийматися спільно у форматі фасилітації.

2. Культивування права на помилку. Коли людина помиляється, аналізує цей досвід, вчиться та розвивається.

3. Має бути баланс між результатом та процесом. Більшість членів команди закладу освіти мають розуміти та поділяти візію школи, розуміти свої завдання та очікувані результати, які допомагають реалізовувати візію. Але при цьому не потрібно забувати, що всі ми люди, а тому іноді важливо збавити темп, взяти участь у меншій кількості проєктів, щоб попередити вигорання команди.

4. Максимальна прозорість процесів. Кожен член команди має розуміти свій об'єм роботи, комунікувати системно з колегами, щоб синхронізуватися відповідно до спільних завдань.

5. Участь у кожному проєкті, олімпіаді, конкурсі має відповідати стратегії розвитку закладу освіти та обговорюватись командою, визначаючи доцільність такої діяльності.

6. Джерелом енергії школи має бути спільна мета, гармонійна атмосфера та підтримка команди.

7. Основою взаємовідносин у колективі має бути делегування повноважень, культивування свободи, усвідомлення відповідальності кожного члена команди за свою діяльність та готовність нести цю відповідальність.

8. Дотримання балансу в систематизації та документації процесів, дій, результатів. Надмірний документообіг придушує креативність та ініціативність.

9. Важливо цінувати людей, їх досягнення, а не посади.

10. Створення системи зворотного зв'язку від вчителя до вчителя, від вчителя до директора і навпаки. Це допомагає бути на одній хвилі, визначати білі зони непорозуміння та розвиватися [5].

У Національній доктрині розвитку освіти серед основних пріоритетів державної політики визначено розробку та здійснення освітніх інновацій, які якісно змінюють мету, зміст, форми, структуру, методи, засоби, технології навчання, виховання та управління.

Відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності освітніми інноваціями є новостворені (застосовані) або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські технології, методи, моделі, продукція, освітні, а також технічні рішення у галузі освіти, що істотно підвищують якість, результативність та ефективність освітньої діяльності.

Інноваційна освітня діяльність може реалізовуватися на різних рівнях:

- на рівні закладу освіти;
- регіональному рівні (окремої адміністративно територіальної одиниці);
- всеукраїнському рівні;
- міжнародному рівні [4].

Управління інноваційними освітніми процесами здійснюється за такими принципами, що постають як норми, чи орієнтири педагогічної діяльності:

1. Організованої інноваційної зміни станів системи освіти.
2. Переходу від стихійних механізмів перебігу інноваційних процесів до свідомо керованих.
3. Інформаційної, матеріально-технічної, кадрової забезпеченості реалізації основних етапів інноваційних освітніх процесів.
4. Прогнозування зворотних або незворотних структурних змін в інноваційному соціально-педагогічному середовищі.
5. Посилення стійкості інноваційних освітніх процесів.
6. Прискорення розвитку інноваційних процесів у системі освіти [2].

Якість освітньої діяльності неможлива без інновацій. Інноваційна діяльність в освіті виявляється передусім в оновленні та освоєнні нового її змісту. Продуктами інноваційної педагогічної діяльності є нововведення, що позитивно змінюють систему освіти, визначають її розвиток і характеризуються як нові чи вдосконалені.

Інноваційна діяльність в закладі освіти може бути реалізована через дослідно-експериментальну роботу, метою якої є дослідження, експериментальна апробація нових методів, засобів і форм

освітнього процесу, освітніх технологій. Дослідно-експериментальна робота не є основним для закладу загальної середньої освіти видом діяльності, але може стати необхідним для вирішення поставлених перед ним завдань стратегічного розвитку [1].

Сьогодні ми, як громадянське суспільство, стаємо безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно важливе значення для подальшого визначення своєї долі та майбутнього світового устрою. В сучасних важких і болісних ситуаціях викликів та загроз і водночас великих перспектив розвитку та кардинальних соціальних змін пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд з забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, пошуками шляхів для інтегрування у світове співтовариство, є визначення нової стратегії освітньої діяльності як багатокомпонентної та багатовекторної системи, яка значною мірою формує майбутній розвиток нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., Ліннік О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. – 2-ге видання, перероб. і доп. – Київ, Державна служба якості освіти, 2021 – С. 183-184. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SQE_SURGe.pdf
2. Інноваційні процеси в системі освіти (теоретичні питання) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/9019674/>
3. Нідзієва В. Організаційна культура закладу загальної середньої освіти як об'єкт моделювання та змістова компонента підручника для керівника закладу освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/721229/1/%D0%92%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D0%9D%D1%96%D0%B4%D0%B7%D1%96%D1%94%D0%B2%D0%B0.pdf> (дата звернення 14.11.2022 р.).
4. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України 07 листопада 2000 р. № 522 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України 11 липня 2017 р. № 994) зареєстроване в Міністерстві юстиції України 22 вересня 2017 р. за № 1171/31039 // Верховна Рада України: Законодавство України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1171-17#Text> (дата звернення 14.11.2022 р.).
5. Уварова А. Організаційна культура в навчальному закладі: переваги формування [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://prosvitcenter.org/org-kultura> (дата звернення 13.11.2022 р.).
6. Хлопецька К. Розробка стратегії розвитку закладу загальної середньої освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/ssuser7541ef1/ss-250915949>

КУЧЕР В. В., аспірант ННІ педагогіки
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Науковий керівник:

РОЖНОВА Т. Є., професор кафедри
педагогіки, адміністрування і
спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО,
кандидат педагогічних наук, доцент

ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО ІНФОРМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

XIX століття характеризується диджиталізацією усіх сфер людського життя, особливо, цифровий прогрес впливає на освітні та наукові процеси, які зумовлюють зміни не лише у методах та засобах навчання, а й впливають на процес управління освітніми закладами. Процес інформатизації має вагомий вплив на освіту й виступає як одна зі складових розвитку сучасного суспільства, а вплив сучасних технологій спостерігається на різних напрямках і сферах роботи закладів вищої освіти.

Питаннями інформатизації управління закладами освіти займалися такі українські науковці, як: В. Биков, І. Вербовський, Л. Калініна, Р. Клопов, О. Міцмер та інші; теорію та методику інформатизації закладів освіти досліджували: В. Гриншкун, Н. Апшай, М. Зайченко та інші.

Зауважимо, що майже усі дослідники пов'язують розвиток вищої освіти з інформатизацією й глобалізацією різних частин освітнього процесу. Саме, цифровізація створює засади відкритості та автономії освіти, що сприяє розвитку сучасного суспільства.

Нині в освітній сфері спостерігається позитивна тенденція переходу від традиційних підходів організації навчального процесу закладів вищої освіти до інноваційних методів управління. Така модернізація вказує на розвиток освіти та методів управління вищими освітніми закладами, а швидкий технічний прогрес створює потребу у кількісній та якісній підготовці фахівців різних галузей наук.

Зазначимо, що традиційні підходи до організації та автоматизації діяльності ЗВО нині є неактуальними й в повному обсязі не виконують поставлених завдань. Так, наприклад, відсутність цифровізації або ж слабкий її прояв унеможлиблює організацію дистанційної роботи підрозділів закладів освіти, що має

негативний наслідок на навчальний процес здобувачів вищої освіти. У наш час, дистанційна форма навчання й роботи посідає вагомим місце, адже це, чи не єдина можливість організації якісного навчального процесу у часи пандемії та військової агресії проти України.

У законі України «Про Національну програму інформатизації» надається таке визначення поняттю інформатизація – сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки [2]. Виходячи з вище зазначеного можемо стверджувати, що інформатизація є рушієм прогресу, яка зумовлена технологічними змінами й переходом до постіндустріального суспільства. Інноваційні технології дозволяють модернізувати освітній процес та сферу управління ЗВО, на це вказують створення нових систем, наприклад: Електронна бібліотека, Е-портфоліо, електронний журнал, засоби дистанційного навчання та ін. Усі ці ресурси сприяють розвитку інформаційної інфраструктури будь-якого закладу освіти, що створює якісні умови для адаптації здобувачів освіти до соціальних сфер життєдіяльності. А. Калініна зазначає, що інформатизація суспільних процесів у ЗВО, сприяє поліпшенню інтелектуалізації праці, яка зумовлює ефективнішому засвоєнню нової інформації студентами, а також покращує її трансформацію під час вирішення різних навчальних та наукових завдань [1, с. 59].

Реформування вищої освіти за допомогою уведення інноваційних технологічних засобів дозволяє сформулювати програмно-цільове та комплексно-цільове управління ЗВО. Що надає можливість розглядати певні управлінські питання з різних сторін, спроектувати цільовий напрям роботи, відповідно організувати роботу структурних підрозділів і раціонально розподілити час на виконання певних робочих завдань. Засоби інформатизації дозволяють укомплектувати та архівувати великий масив інформації, яка є важливою для функціонування ЗВО [3, с. 143].

Отже, можемо стверджувати, що запровадження нових інформаційних технологій має вагомий вплив на сферу управлінської діяльності ЗВО. А також зазначимо, що функціонування будь-якого освітнього закладу не можливе без створення багатопрофільних чи вузькоспеціалізованих

інформаційних, локальних і глобальних комп'ютерних мереж, а використання програмних комплексів у всіх сферах управління допомагають унормувати та спростити організацію роботи не лише працівників ЗВО, а й поліпшують якість освіти (між викладачем та студентом).

ЛІТЕРАТУРА

1. Калініна Л. Інформатизація управління закладами освіти. Шкільний світ. Мистецтво управління. № 11 (851). 2019. С. 58-65.
2. Про Національну програму інформатизації : Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 27–28 Національну програму інформатизації. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 09.01.2023).
3. Розвиток інформаційних систем управління освітою як інструмент реалізації державної освітньої політики : монографія / за ред. С. Л. Лондара ; ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2020. 258 с.

ЛЯПКА Т. І., директор
Кременчуцького закладу дошкільної
освіти (ясла-садок) № 68
Кременчуцької міської ради
Кременчуцького району Полтавської
оласті; здобувачка вищої освіти
освітніх програм «Управління
навчальним закладом» та
«Християнська педагогіка» кафедри
педагогіки, адміністрування і
спеціальної освіти ННІМП ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

СІДАНЧ І. А., завідувачка кафедри
педагогіки, адміністрування і
спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО,
доктор педагогічних наук, професор

РОЗВИТОК ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабного воєнного вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави та введенням воєнного стану заклади дошкільної освіти зіткнулися з багатьма викликами та проблемами. Як зберегти заклад, колектив, вихованців? Як

налагодити роботу закладу дошкільної освіти в дистанційному режимі? Як забезпечити якісну дошкільну освіту кожній дитині, налагодити співпрацю з батьками, щоб вони стали учасниками та помічниками у роботі з дітьми, адже дистанційний режим роботи з дошкільниками передбачає участь дорослого у цьому процесі. Як забезпечити успішну роботу закладу в режимі щоденних погодинних та аварійних відключень електроенергії. Зрештою, як перетворити заклад дошкільної освіти на стаціонарний пункт обігріву «Пункт незламності» для мешканців мікрорайону.

Формування позитивного іміджу – вимога успішної діяльності сучасного закладу дошкільної освіти, час вимагає від сучасного закладу дошкільної освіти не тільки вміння добре та злагоджено працювати, а і презентувати свою діяльність батьківській та громадській спільнотам як у мирний час, так і в умовах воєнного стану.

Імідж закладу дошкільної освіти неоднозначне поняття в сучасній іміджеології. Він складається з уявлень про якість освітніх послуг, взаємин між вихователями, вихованцями та їх батьками, кадрового потенціалу та стану матеріальної, методичної й освітньої бази. Таким чином, формується внутрішня й зовнішня аудиторія іміджу закладу дошкільної освіти. Внутрішня аудиторія містить у собі працівників закладу дошкільної освіти. Зовнішня аудиторія складається зі споживачів, тобто дітей, їх батьків й навколишніх структур [3, с. 11-15]. Мета кожного закладу при цьому знайти, сформувати свій імідж, свою власну культуру, адаптуватися до нових умов, зберігаючи та популяризуючи свої найкращі цінності та надбання.

Проблема формування іміджу закладу дошкільної освіти – це проблема пошуку, розробки та застосування управлінських, пізнавальних та художньо – естетичних засобів створення позитивного образу сучасного закладу дошкільної освіти.

Проблеми згуртовують колектив, а згуртований колектив здатен подолати труднощі та перешкоди, що виникають у діяльності закладу дошкільної освіти в умовах воєнного стану.

Новий 2022-2023 навчальний рік велика кількість закладів дошкільної освіти була змушена розпочати організувавши освітній процес у дистанційному режимі роботи.

Перед керівником закладу постало завдання організувати та забезпечити належний зміст освітнього процесу, налагодити комунікацію з усіма учасниками освітнього процесу в дистанційному режимі, а також забезпечити належний методичний супровід освітнього процесу.

В умовах воєнного стану надзвичайно важливо зберегти уже сформований та розвинути внутрішній імідж закладу дошкільної освіти – атмосферу, ауру, яка створюється всередині закладу, міжособистісні відносини працівників, ступінь згуртованості колективу, цінності, традиції, тощо.

Одним із факторів, який впливає на формування відносин всередині закладу є стиль управління керівника. Формування педагогічного колективу - одна з найважливіших управлінських завдань для керівника. Тільки в колективі, в якому створені доброзичливі і відкриті відносини, атмосфера взаємодопомоги і взаємовиручки, педагогічні працівники можуть реалізувати свій творчий потенціал і постійно прагнуть до професійного самовдосконалення.

Під час дистанційного режиму роботи в умовах воєнного стану важливо так налагодити взаємодію всередині колективу, щоб члени колективу не відчували дискомфорту у використанні інформаційних технологій, змогли адаптуватися та виробити якісний продукт, який не тільки не зашкодить уже сформованому іміджу закладу, а і буде сприяти його позитивному перетворенню.

Цьому сприятимуть використання консультацій, практичне навчання щодо вибору та використання у роботі сучасних інтернет-платформ, застосунків, додатків, соціальних мереж, форм та методів дистанційної роботи з дітьми, створення банку освітніх ресурсів для дистанційної роботи з дошкільниками, семінарів – практикумів, практичних занять з колективом, онлайн-зустрічей. В нагоді стане взаємодія молодших членів колективу по обміну досвідом, які добре володіють сучасними інструментами онлайн-взаємодії та більш старшими колегами.

Одним з показників успіху управлінської діяльності керівника є показник сприятливого психологічного клімату в колективі, що сприяє укріпленню взаємовідносин, створенню позитивного образу сучасного закладу дошкільної освіти, стає своєрідним показником рівня розвитку закладу, свідченням зрілості і професіоналізму всього колективу, високого рівня та креативності управлінської та методичної роботи. Для підтримки внутрішнього іміджу використовують методи посилення мотивації працівників, підтримка цікавих ініціатив, розкриття здібностей працівників, використання програм із підвищення професійного рівня працівників, діагностика наявних проблем.

Метою використання таких форм і методів роботи окрім вирішення поточних та нагальних питань є зміцнення командного духу, згуртування колективу. У кожного працівника є необхідність отримувати інформацію щодо напрямів діяльності керівника,

підсумки і перспективи діяльності, доведення інформації і рішень керівництва. Важливим є і зворотній потік інформації від працівників до керівника. Настрої в колективі, думки рішення, оцінки управлінських рішень працівниками. Надзвичайно важливо відчувати кожного працівника. В умовах воєнного стану важливо створити в колективі атмосферу підтримки та довіри та зберегти колектив.

Імідж сучасного закладу дошкільної освіти, його позитивне сприйняття, привабливість для дітей, їх батьків, інших учасників освітнього процесу обумовлене прагненням надати якісну освіту здобувачам, з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини, її задатків та здібностей, розкриттям талантів. В основу Стандарту дошкільної освіти покладено традиційні для дошкільної освіти ідеї гуманістичної педагогіки, спрямовані на гуманне ставлення до дитини, теорії природовідповідності, за якою у дитини треба розвивати задатки та здібності, зберігаючи її природу, ідеї про патріотичне і громадянське виховання, ідеї про використання казки та гри у гармонійному розвитку особистості та актуальну для сучасного етапу розвитку дошкільної освіти в Україні ідею солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до піклування, догляду та розвитку дітей раннього і дошкільного віку [1, с. 3].

У роботі з дітьми в умовах дистанційної роботи важливо не перевантажувати та не перевтомлювати дітей та батьків, дотримуватися гранично допустимого навчального навантаження на дитину дошкільного віку, дотримуватися тривалості роботи з дітьми з використанням електронних технічних засобів навчання, використовувати синхронне та асинхронне навчання. Важливо допомогти батькам вихованців організувати робоче місце дитини під час дистанційної роботи. Надавати психолого-педагогічну підтримку та супровід освітнього процесу. Використання ігрових онлан-взаємодій з дітьми сприятиме підтримці інтересу до освітнього процесу, а запропоновані ідеї надихатимуть та стануть корисними під час взаємодії з дітьми.

З метою визначення ефективності проведеної роботи, рівня досягнутих результатів, встановлюються зворотні зв'язки та вносяться корективи у роботу закладу. Тут у нагоді стануть популярні нині соціальні мережі. Батьки охоче відгукуються та йдуть на співпрацю, коли бачать результат своєї роботи та зацікавлені у його вдосконаленні.

Сучасний заклад дошкільної освіти – це відкрита соціально-педагогічна система, що взаємодіє з багатьма соціальними

інститутами. Перед сучасним закладом дошкільної освіти постає необхідність презентувати установу в цілому, популяризувати досягнення педагогічного колективу, розкрити напрямки діяльності закладу, рекламувати свої напрацювання та досягнення. Значення інформації у житті суспільства постійно зростає, отже, підвищуються і вимоги до формування іміджу сучасного закладу дошкільної освіти. Зрозуміла, вичерпна, правдива, чесна та достовірна, соціальноорієнтована інформаційна діяльність сприяє формуванню та укріпленню позитивного іміджу сучасного закладу дошкільної освіти. Формування позитивного іміджу важливий процес для розвитку сучасного закладу дошкільної освіти, тому неприпустимо пускати його розвиток на самотік долаючи виклики та перешкоди воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) від 12.01.2021 URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення 21.11.2022).
2. Барна Н.В. Іміджологія: Навч. посібник для дистанційного навчання/За наук. Ред.. В.М. Бебика. – К.: Університет «Україна», 2008. – 217с. URL: <https://www.dut.edu.ua> (дата звернення 21.11.2022).
3. Карамушка Л.М. Створення іміджу навчального закладу як важливий напрямок менеджменту освіти. Управління сучасними навчально-виховними закладами в системі освіти: Матеріали міжрег. наук.- практич. конф. Запоріжжя. 1996.С. 11-15.
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145 – VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 21.11.2022).

МАКОВЕЦЬКА С. П., вихователь,
заклад дошкільної освіти №341
м. Києва; здобувачка вищої освіти
освітньої програми «Управління
навчальним закладом» кафедри
педагогіки, адміністрування і
спеціальної освіти ННІМП ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»

ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Війна, що відбувається зараз, здавалась неможливою подією у сучасному ХХІ столітті, тому вороже вторгнення росії стало потрясінням для усіх українців. Минає дев'ять місяців з її початку.

Психологічний стан, спричинений війною, наклав свій відбиток на усі сфери людського життя. За цей час багато людей втратили роботу, дім, близьких людей.

Трагічні події, які проживає наша країна, значною мірою вплинули на емоційний стан українців. Внаслідок воєнних дій умови надзвичайної ситуації перетворилися для громадян нашої держави, як дорослих, так і дітей, на умови повсякденного життя. Щодня нас накриває потік негативних новин. Тривалий час люди знаходилися і продовжують знаходитися в стані фізичної та емоційної напруги. Руйнування, насильство, втрата помешкання, вимушене переселення, загибель людей, постійна тривожність, викликають повний спектр негативних емоцій. Страх, заціпеніння, апатія – це не повний перелік того, що відчувають люди, які мають власний досвід переживання воєнного конфлікту.

Стрес — це комплексна реакція організму у відповідь на дуже сильну дію. Люди, які знаходяться далеко від зони бойових дій, перебувають в очікуванні ударів з повітря. Тож їм страшно. Ті, хто виїхав за кордон, хто виїхав з рідного дому, захопленого ворогом, змінив весь життєвий уклад, - всі вони відчувають залежність від інших та часто несуть «провину вцілілого» — адже вони знаходяться в безпеці, а десь гинуть співвітчизники. Усі, хто заглиблений у переживання, пов'язані з минулими чи теперішніми трагічними подіями, отримали психологічні травми і потребують зцілення.

Морально-психологічним кліматом є домінуючий у кожному колективі відносно стійкий психічний настрій, що формується на основі моральності, психічного відображення умов життя і діяльності в міжособистісній взаємодії, який може сприяти або перешкоджати продуктивній спільній діяльності й усебічному розвитку особистості в організації. Звичні компоненти психологічного клімату сьогодні підпадають під дію стресу кожного з працівників та їх реакції на воєнні дії в країні.

Кожен колектив загалом і педагогічний зокрема, є складною системою, в якій співпрацюють і взаємодіють люди з найрізноманітнішими індивідуальними особливостями, темпераментами, укладами характерів, і все це відображає клімат цього колективу. Особливість педагогічного колективу полягає ще й у тому, що його психологічний клімат, міжособистісні відносини, стиль управління та діяльності обов'язково проектується на колектив дитячий.

Соціально-психологічний клімат колективу педагогів проявляється у настрої його членів, визначає їх працездатність, психічне та фізичне самопочуття. Це, своєю чергою, формує

емоційний настрій дітей. У непрості часи війни діти так само переживають стрес і тривогу. Їх відчуття підсилені тим, що вони не завжди розуміють, що відбувається. Тому у нинішніх умовах ми повинні перемістити фокус уваги з освітніх і розвиткових завдань на підтримку і нормалізацію психічного стану учнів. Саме тому необхідно постійно працювати над формуванням сприятливого соціально-психологічного клімату колективу, вивчати рівень та динаміку його розвитку, а також знати основні шляхи оптимізації психологічної атмосфери у ньому.

Навчання та виховання в школах, дошкільних закладах в той час, коли в країні відбуваються бойові дії, позбавляє і дітей і вчителів здатності до ефективного самокерівництва, стабільності, впевненості. Діти не можуть зосередитися на навчанні через високу ймовірність потрапити під бомбардування, обстріл, але водночас часто думають про батьків, які не поруч і теж можуть загинути у будь-який момент, те саме відбувається й з вчителями, які думають про своїх рідних, про відповідальність за учнів та, зрештою, про власну безпеку.

Кожен працівник педагогічного колективу, як елемент цього колективу, своїм психоемоційним станом та рівнем стресостійкості здатен вплинути на увесь колектив загалом. Проте кожен відчуває і переносить стресову ситуацію по-різному. Для певних особистостей робота стає саме тим, відволікаючим фактором від тривожних думок, зайнятість забирає на себе усю увагу, збільшивши обсяг роботи вони почуваються краще й відчувають користь своїх дій. Іншим недостатньо працювати, це не приносить емоційного вдоволення та потрібних захисних відчуттів. В такому випадку, необхідним стає використання додаткових важелів, щоб допомогти подолати складні часи.

Тому важливо в цей складний час війни, застосовувати особистісні заходи забезпечення стійкості реагування на стрес та сприяти підтримці психологічного самопочуття і, як результат – стабілізації та покращення психологічного клімату педагогічного колективу.

Саме тому основним під час війни, для досягнення психологічного клімату колективу із позитивною спрямованістю, є врахування рівня стресостійкості кожного працівника та здійснення дій щодо його оптимізації. Корисними в цьому напрямку можуть стати наступні заходи:

- постановка загальної соціально-корисної мети діяльності колективу – цікава і корисна ціль діяльності підсилить

- працездатність та бажання бути соціально активним та корисним у цей час для суспільства та країни;
- створення відповідних умов праці – забезпечення безпеки під час виконання професійних обов'язків, як ніколи, стає важливим під час війни. Це, насамперед, наявність облаштованих сховищ, якими можна скористатися під час повітряних тривог;
 - організація спільних справ – об'єднання колективу спільною діяльністю сьогодні спрямоване не лише на вдале виконання завдання, а й на те, що робота в групах підвищує відчуття командності, зменшує страх залишитись самотнім й один на один із труднощами;
 - вагомість ролі керівника – важливим його завданням стає забезпечення стабільних та позитивних відносин між ним і підлеглими: розподіл обов'язків під час війни із врахуванням психологічного стану працівника, справедливе оцінювання ефективності виконання завдань, формування культури керівника, запобігання конфліктним ситуаціям;
 - проведення позаробочого часу разом – емоційне об'єднання колективу посилюється неділовими зустрічами, довірливими відносинами;
 - всебічна підтримка одне одного, доброзичливість, щира посмішка.

Слід частіше говорити оточуючим, що вам в них подобається, за що їх поважаєте, що корисного вони уміють, що доброго зробили.

Слід частіше нагадувати один одному, що кожен з нас надзвичайно важливий. Хтось бореться. Хтось піклується про інших людей чи їхніх дітей. Хтось забезпечує лишень, здавалося б, дрібниці. Але дрібниці є основою функціонування системи. Ті люди, у яких зараз може не вистачати сил або яким здається, що вони не здатні зробити щось вагоме, можуть бути дуже важливими у якійсь ситуації згодом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошина Г. Загадкові відтінки людських емоцій: як темперамент допомагає нам пережити стрес. URL: <https://vikna.tv/dlia-tebe/psykholohiia/zagadkovividtinky-lyudskyyh-emoczij-yak-temperament-dopomagaye-nam-perezhyty-stres/>.

2. Журавська, Н. С., Ящур, С. П. Олещенко, О. В.. Соціально-психологічний клімат педагогічного колективу: особливості стилів керівництва// Імідж сучасного педагога, 2019, - (4(187).- С. 15–18. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-4\(187\)-15-18](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-4(187)-15-18).

3. Здрілько О. Як знизити тривожність: шість простих практик. URL: <https://tsn.ua/lady/news/obschestvo/yak-zniziti-trivozhnist-shist-prostih-praktik2028331>

4. Мешко Г. М., Мешко О. І. Управління процесом формування соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі загальноосвітнього навчального закладу. Педагогічний альманах: Збірник наукових праць / Ред. кол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. Вип. 33. С. 237-243.

5. Молочко М. Ф. Формування соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі. Рідна школа. 2013. № 4. С. 52-53.

МАХИНЯ Т. А., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

ТРЕНДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Основою для вибору закладу освіти, що пропонує освітні послуги на одному і тому ж рівні освіти виступають його конкурентні переваги перед типовими або ж вигоди, які освітня послуга надає споживачам, в основі яких у контексті об'єкту нашого дослідження лежить специфічний досвід роботи, навички і професіоналізм педагогічних працівників, якими не володіють конкуренти і якими не можна оволодіти за короткий проміжок часу [6, с.12].

До конкурентних переваг закладу освіти, як правило, відносять сучасну матеріально-технічну базу, висококваліфіковане кадрове забезпечення, широку мережу дієвих партнерських та міжнародних зв'язків; стабільність та повноту фінансування; досвід на ринку освітніх послуг; престижність чи високе місце у рейтингу подібних закладів освіти тощо [9]. Конкурентні переваги, що, очевидно, є сильними сторонами у діяльності закладу освіти, разом із відгуками здобувачів дозволяють закріпити певну думку про його освітні послуги у свідомості потенційних споживачів. Основна мета позиціонування закладу освіти – привернути увагу і «завоювати серце» споживачів до його освітніх послуг, як таких, для яких не існує рівноцінної заміни на відповідному ринку у забезпеченні якості.

Позиціонування закладу освіти забезпечує йому конкурентоздатне розміщення на ринку освітніх послуг, чітко відокремлюючи його від інших. Передусім позиціонування закладу

освіти здійснюється на інституційному рівні на основі визначених нормативно-правових документів, як то:

- за формою власності: державна, комунальна, приватна;
- за приналежністю до системи освіти: дошкільна освіта; повна загальна середня освіта; позашкільна освіта; спеціалізована освіта; професійна (професійно-технічна) освіта; фахова передвища освіта; вища освіта; освіта дорослих, у тому числі післядипломна освіта [12, п.1, ст. 10.]
- за рівнем освіти: "дошкільна освіта; початкова освіта; базова середня освіта; профільна середня освіта; перший (початковий) рівень професійної (професійно-технічної) освіта; другий (базовий) рівень професійної (професійно-технічної) освіта; третій (вищий) рівень професійної (професійно-технічної) освіта; фахова передвища; початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти; другий (магістерський) рівень вищої освіти; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти [12, п.2, ст. 10.]
- за формою здобуття освіти: «інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж, на робочому місці (на виробництві); дуальна» [12, п.1, ст. 10.]
- за показниками якості освітніх та управлінських процесів встановлених ДСЯО (високий, достатній, вимагає покращення, низький) чи акредитації освітніх програм НАЗЯВО (рівень А, В, Е, F).

Правильне позиціонування закладу освіти – складний і багатоетапний процес виведення його на ринок освітніх послуг, що передбачає:

- прийняття рішення про вибір ринку освітніх послуг;
- визначення конкурентної поведінки стосовно типових закладів на визначеному ринку;
- обґрунтування моделі позиціонування на даному ринку освітніх послуг;
- виокремлення критеріїв позиціонування;
- формування концепції позиціонування [7].

Питання правильного позиціонування та вибору відповідної стратегії особливо актуально для приватних закладів освіти, що намагаються визначити свою нішу в умовах конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг, проте в умовах військового стану стратегії позиціонування закладів освіти державної та комунальної форми власності, розмаїття яких представлено у літературі [4], [7], [11],

набувають нового переосмислення. Як зазначає освітній омбудсмен С. Горбачов: «Питання про зміст освіти, підготовку вчительських кадрів, формування освітньої мережі, фінансову автономію закладів освіти зараз постають в екзистенційному плані, бо саме освіта та культура роблять націю нацією, і саме зараз ми усвідомлюємо нашу єдність і одночасно загострення наших проблем, які були й раніше».

У ході військових дій система освіти зазнала великих втрат: 200 закладів зруйновано повністю, а ще понад 2 тис. закладів освіти постраждали від бомбардувань і обстрілів; система освіти передусім зазнала багато людських втрат серед здобувачів та педагогічних працівників; відбувся вдіткі інтелектуального капіталу нашої держави – станом на середину серпня 2022 року держаний кордон України перетнуло понад 8 млн осіб [10].

Формування нової мережі закладів загальної середньої освіти з урахуванням європейських вимог і найкращого європейського досвіду надання освітніх послуг, які забезпечать здобуття освіти учнями на рівні світових стандартів [10, с.64]. що стане одним із ключових викликів системи освіти у післявоєнний період, може бути вирішено у співпраці із мережею приватних закладів освіти.

В умовах збройної агресії, коли актуалізувалися питання відновлення пошкоджених закладів освіти та розширення їх мережі відповідно до потреб; створення безпечного освітнього середовища та облаштування бомбосховищ/укриттів у закладах освіти для всіх учасників освітнього процесу; організації освітнього процесу в умовах воєнного стану та в повоєнний період здобувачів освіти з тимчасово окупованих територій на підконтрольній Україні території та тих, які вимушено переміщені з України за кордон під час війни; психологічної, методичної й інформаційної підтримки всіх учасників освітнього процесу системи освіти; збереження кадрового потенціалу закладів освіти, зумовлені масштабним переміщенням педагогічних кадрів в умовах війни, а також проблемою оплати праці педагогів цих закладів; налагодження ефективної комунікації між учасниками освітнього процесу тощо особливого переосмислення набуває позиціонування закладів освіти на основі національно-патріотичних цінностей [5].

У період дії воєнного стану саме ЗПО стали осередками національно-патріотичного й військово-патріотичного виховання та успішно реалізують Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України, затверджену наказом Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 527 (з урахуванням змін відповідно до наказу МОН від 23.06.2022 № 586), активно долучаючи до заходів патріотичного спрямування дітей і

молодь. Важливою формою позакласної й позашкільної роботи для посилення національно-патріотичного виховання учнівської молоді стала Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура») [10, с.112].

Головною конкурентною перевагою в умовах військового стану для закладів освіти стає забезпечення безпечних умов для всіх учасників освітнього процесу, у тому числі забезпечення укриттями, охорони закладів освіти, формування навичок безпечної поведінки, а також забезпечення кваліфікованої психоемоційної підтримки учасників освітнього процесу тощо.

Здобувачі та працівники закладів освіти від самого початку війни розпочали активну волонтерську діяльність: приготування їжі для військових та переселенців; плетіння сіток; формування складів продуктів та гуманітарної допомоги; облаштування пунктів приймання переселенців; організація благодійних заходів по збиранню коштів тощо.

Щоб допомогти громадянам пережити наслідки ракетних ударів росії, за ініціативи Президента України, по всій країні почали працювати пункти Незламності, частина з яких облаштована у будівлях закладів освіти, багато з яких від початку війни, завдяки зусиллям місцевої влади та колективів, стали своєрідним осередком безпеки для тих, хто звертався до них по допомогу.

Неабияку конкурентну перевагу для закладів освіти відіграє також і забезпечення доступності, безперервності та рівного доступу до навчання (у т. ч. для дітей з особливими освітніми потребами) у регіонах України залежно від конкретної безпекової ситуації (очна, дистанційна, змішана форма навчання або навчання за індивідуальною формою – екстернатною чи сімейною (домашньою)), що у поствоєнний період стане передумовами для утримання учасників освітнього процесу у сфері української системи освіти та їх повернення з-за кордону. Необхідно зазначити, що неабияку роль для внутрішньо чи зовнішньо переміщених українських дітей щодо здобуття освіти за державною програмою, а для їх батьків – отримати роботу чи відкрити власну справу з метою матеріального забезпечення себе та своєї сім'ї шляхом переорієнтації на IT та робочі професії, опанування української та іноземних мов, отримання психологічної підтримки, стала мережа українських освітніх хабів, ініційованих МОН України, Інститутом модернізації змісту освіти й Асоціації інноваційної та цифрової освіти, яка лише за декілька місяців виросла до 16 центрів, які розташовані як в Україні, так і у країнах Європи [2]. Нового переосмислення набули

масові відкриті онлайн-курсів [8], частина з яких, подана у дослідженні [1], доступна безкоштовно для українців.

У контексті нашого дослідження в умовах військового стану для закладів освіти є стратегія на основі пропозиції вирішення проблеми, яка базується на емоціях та емоційних цінностях, виокремлена П. Темпоралом [11]. Відтак, заклад освіти може позиціонувати себе як такий, що забезпечує особливі умови навчання (встановлення індивідуального графіка навчання, надання академічної відпустки тощо) для тих здобувачів освіти, які перебувають у лавах ЗСУ або в підрозділах територіальної оборони, займаються волонтерською діяльністю; організовує освітній процес відповідно до передового досвіду європейських країн у рамках посилення співпраці з міжнародними донорами та партнерами щодо розв'язання гуманітарних проблем і задоволення базових потреб учасників освітнього процесу (зокрема, забезпечення комп'ютерним обладнанням, доступ до якісного Інтернету, у т. ч. поширення українського Інтернету на тимчасово окуповані території) тощо.

З огляду на реалії війни та сучасного ринку праці відбулося зміцнення позиціонування закладів П(ПТ)О відповідно до сучасних потреб держави на законодавчому рівні. Мова йде про Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», що набрав чинності 1 липня 2022 р. [13] Закріплені законодавчо новації покликані сприяти зниженню рівня безробіття й забезпечать швидку перекваліфікацію тих, хто втратив роботу за кошти бюджету [10, 139-140].

Відтак, позиціонування закладів освіти усіх форм власності набуває свого переосмислення з урахуванням реалій військового стану та викликів для системи освіти у поствоєнний період.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kartashova, L.; Prykhodkina, N.; Makhynia, T.; Tymoshko, H.; Sholokh, O. and Zhuravlev, F. (2022). Social Media as a Strategic Tool in School Management: Experience of Ukraine and USA. In Proceedings of the 1st Symposium on Advances in Educational Technology. Volume 1: AET. P. 196-210. DOI: 10.5220/0010922400003364
2. В Україні та Європі працює 16 українських освітніх хабів URL: <https://cutt.ly/12z7IXS> (Дата звернення: 20.10.2022)
3. Вплив війни на середню освіту в Україні: виклики та перспективи URL: <http://surl.li/ehhyo> (Дата звернення: 20.10.2022)
4. Гаркавенко С. С. Маркетинг : підручник. Київ : Лібра, 2002. 708 с.
5. Дмитрук З. А. Управління процесом позиціонування закладу загальної середньої освіти на регіональному ринку освітніх послуг: дис. ... PhD: 011 – освітні, педагогічні науки / ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Київ, 2021. 316 с.

6. Жмайлов В. М. Визначення конкурентних переваг вищих навчальних закладів – один із можливих напрямів модернізації освіти. Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». 2010. № 6/1. С.11–13

7. Маркетингові комунікації URL : <https://posibniki.com.ua/post-rozicjuvannya-brenda> (Дата звернення: 20.10.2022)

8. Махиня Т. А. Інтеграція масових відкритих онлайн курсів у процес підготовки менеджерів освіти в умовах магістратури / Махиня Тетяна // Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка». 2020. № 10 (19). URL : <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/306/277> ([https://doi.org/10.33296/2707-0255-10\(19\)-17](https://doi.org/10.33296/2707-0255-10(19)-17)) (Дата звернення: 20.10.2022)

9. Махиня Т. А. Визначення сильних і слабих сторін діяльності навчального закладу у процесі дослідження його внутрішнього середовища. Народна освіта. Науково-методичний електронний педагогічний журнал. 2015. № 3 (27). URL : <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/> (Дата звернення: 04.10.2022)

10. Освіта України в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний збірник URL: <https://cutt.ly/82z5eoS> (Дата звернення: 20.10.2022)

11. Примак Т. О. Стратегії позиціонування у теорії маркетингу. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. № 1. С. 13-20. - URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2012_1_3 (дата звернення: 13.10.2022)

12. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : <http://surl.li/awtx> (дата звернення: 10.10.2022)

13. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 0.02.1998 № 103/98-ВР. URL : <http://surl.li/asexi> (дата звернення: 10.10.2022)

МИНЮК А. М., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проблеми сучасності (пандемія, війна) дали поштовх для усвідомлення важливості цифрової трансформації в усіх сферах життєдіяльності людини. Так, локдаун не тільки змусив говорити про цифрову трансформацію освіти, а й робити суттєві зміни у сфері освіти. Події останніх років продемонстрували значущість цифровізації не лише освітньої, а й управлінської діяльності.

Питанням цифровізації займалися як закордонні науковці: А. МакАфі, С. Бреннан, Д. Креїсс, П. Вайл, С. Ворнер, так і вітчизняні - Т. Борова, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Г. Кравченко, О. Мармаза, Г. Полякова, Т. Рожнова, З. Рябова, Г. Тимошко та інші [4].

Відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки цифровізація – це насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного світу, тобто створює кіберфізичний простір [3]. Основні її аспекти, які стосуються професійної (професійно-технічної) освіти (далі П(ПТ)О) спрямовані на забезпечення її STEM-лабораторіями, впровадження електронних журналів та іншої звітної документації в електронному вигляді, оптимізація та автоматизація процесів управління: розроблення і поступове впровадження електронної системи управління професійною освітою [7].

Мета написання статті – окреслити основні аспекти цифровізації управлінського апарату у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі ЗП(ПТ)О).

Сучасні технології виробництва в умовах сьогоденних реалій потребують значно вищого рівня кваліфікації робітника, ніж це досягається в ЗП(ПТ)О. Необхідність подальшого розвитку системи П(ПТ)О, яка здатна оперативно та адекватно реагувати на потреби ринку праці є зумовленою вимогами роботодавців щодо необхідного професійно-кваліфікаційного рівня робітників. Реформування в сфері П(ПТ)О передусім передбачає реформування закладів освіти цієї галузі та створення регіональних центрів професійної освіти.

Сучасний ЗП(ПТ)О повинен мати власну стратегію розвитку, а керувати ним має успішний менеджер, що здатний нестандартно думати, не боїться нових проєктів та є лідером для свого колективу. Кожен керівник повинен проглядати перспективу розвитку свого регіону та попит на ринку праці. Робота усіх складових П(ПТ)О вимагає зовсім інших підходів: гнучкості, ініціативності, якості, орієнтації на результат.

Вказані пріоритети є можливістю для забезпечення якісно нового рівня підготовки робітників, співпраці з громадськістю, роботодавцями, розширення діапазону впровадження форм, методів, інновацій у навчально-виробничий процес [2].

Зараз, для того, щоб ефективно організувати власну управлінську діяльність в закладі освіти, керівнику варто звернути увагу на використання цифрових ресурсів в інформаційному просторі як в межах закладу, так і поза ним, а також запровадити цифровізацію освітнього процесу. З цього випливає, що керівник ЗП(ПТ)О повинен підвищувати власну цифрову компетентність та, звісно, цифрову компетентність усіх без винятку педагогічних працівників.

Нині найбільш доступним та оптимальним є варіант використання різних варіантів хмароорієнтованих технологій, які забезпечать створення єдиного інформаційного простору закладу, що поєднає усіх учасників освітнього процесу від керівника до батьків. Це сприятиме розвитку управлінської, методичної, освітньої та організаційної діяльності в закладі освіти, що в свою чергу вплине на якість та доступність освітнього процесу [6].

Взагалі, вдале використання цифрових інструментів в діяльності керівника ЗП(ПТ)О дає змогу створювати попит на освітні послуги, задовольняти потреби ринку, створювати сучасні освітні середовища власних закладів. Це, в свою чергу, буде спонукати використовувати цифрові засоби на всіх щаблях освітнього процесу, адже вони є доступні, дешеві (або й взагалі безкоштовні) та ефективні. Разом з тим, керівник має змогу автоматизувати свою роботу та роботу підлеглих та якісно управляти закладом освіти, при цьому звернути увагу на такі напрямки, як:

- цифровізація освітнього процесу;
- автоматизація бібліотек та методичних кабінетів;
- зв'язок та співпраця з педагогами та іншим персоналом;
- електронний документообіг;
- підготовка та оформлення звітності, в тому числі й фінансової;
- співпраця з іншими інстанціями, тощо [3].

Взагалі не існує загально визначеної моделі для керівника закладу професійної (професійно-технічної) освіти, яку б можна було використовувати у своїй управлінській діяльності, проте кожен може вибудувати і використовувати власну, виходячи зі своїх можливостей, рівня цифрової компетентності та технічного оснащення закладу освіти. Для прикладу, можна вибудувати модель управління таким чином, де кожен елемент системи управління вдало та ефективно поєднується з відповідним цифровим інструментом.

Припустимо, що керівник умовно поділяє управління на такі ланки:

- планування діяльності;
- делегування повноважень;
- координація роботи та спільне виконання певних завдань;
- контроль.

Так, планування діяльності, як своєї, так і підлеглих, ефективно може бути організоване з допомогою такого цифрового інструменту, як Google Календар. З його допомогою керівник може планувати зустрічі, долучати до них підлеглих, враховуючи інтеграцію з іншими сервісами Google, може планувати завдання та встановлювати

терміни виконання. Тобто – планування ділових зустрічей, педрад тощо налаштовується в кілька кліків, а оповіщення всіх учасників відбувається автоматично.

Також для складання плану роботи, створення певних нотаток можна використовувати інструмент Google Keep. У разі необхідності є можливість залучати колег, а також, враховуючи інтеграцію з Google Календарем, присутній механізм нагадування.

Координація та спільна робота працівників над певним проектом яскраво проглядається під час використання таких додатків: Google Документи, Google Презентації та Google Таблиці. Вони пришвидшують процес створення документу (таблиці чи презентації), дають змогу наповнювати їх групою осіб незалежно від місця перебування (єдина умова – наявність з'єднання з мережею Інтернет). Така функція, як «налаштування доступу» дозволяє керівникові вносити пропозиції чи давати певні уточнення (режим коментування). До того ж, кожна зміна в них прослідковується і наявна можливість відновлювати більш старіші версії документів [1].

Для делегування повноважень та контролю виконання завдань керівник може використовувати Google Завдання або Google Classroom. В останньому є можливість створювати певні завдання всім учасникам освітнього процесу, або ж, як варіант, лише певному відділу (методичному об'єднанню). Окрім цього, ставити терміни виконання (знову ж таки наявна інтеграція з Google Календарем) та мати зворотній зв'язок по конкретних завданнях. Завдяки інтеграції з сервісом відео дзвінків Meet керівник може створювати віртуальні наради, що є вкрай необхідним в сучасних умовах [5].

В реаліях сьогодення в управлінні ЗП(ПТ)О значну роль відіграє вміння впроваджувати та коректно використовувати інноваційні цифрові технології, що дозволяють полегшити, пришвидшити та автоматизувати ряд повсякденних завдань, з якими стикається керівник закладу освіти. Забезпечення таких інноваційних процесів, що спрямовані на популяризацію відповідних професій з допомогою цифрових технологій – важливий критерій успіху управлінської діяльності менеджера. Організація освітнього процесу, співпраця з колективом, комунікації, виконання різного роду завдань, робота над проектами – все це можливо ефективно організувати за допомогою вдало підібраних цифрових інструментів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Моделювання системи управління закладом загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх технологій. URL: <http://surl.li/eotnp> (дата звернення 25.11.2022).
2. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання:

матеріали Всеукраїнської науковопрактичної конференції (м. Київ, 7, 19 квітня 2016 р.), Т. 1. / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. – К. : ІПТО НАПН України, 2016, С. 168-169.

3. Розпорядження КМУ від 17 січня 2018 р. № 67-р «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-r#Text> (дата звернення 20.11.2022).

4. Роль цифрових ресурсів в управлінській діяльності керівника закладу позашкільної освіти. URL: <http://surl.li/eotnj> (дата звернення 24.11.2022).

5. Теоретичні підходи до цифровізації та цифрової трансформації. URL: <http://surl.li/akcdb> (дата звернення 20.11.2022).

6. Цифрова грамотність державних службовців 1.0. на базі інструментів Google. URL: <http://surl.li/chll> (дата звернення 25.11.2022).

7. Цифрові інструменти в управлінській діяльності закладу загальної середньої освіти. URL: <http://surl.li/eotnn> (дата звернення 24.11.2022).

8. Цифровізація в сфері професійної (професійно-технічної) освіти. URL: <http://surl.li/eotng> (дата звернення 21.11.2022).

МІЗИНА Н. О., заступник директора з НВР, учитель хімії та біології Загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №1 Горішньоплавнівської міської ради Кременчуцького району Полтавської області; здобувачка вищої освіти освітньої програми «Управління навчальним закладом» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

МАХИНЯ Т. А., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У наш час стратегічне управління загальноосвітньою школою стає важливим фактором успішної адаптації й розвитку, а також нагальною потребою складати довгострокові плани на перспективу.

Управління шкільною освітою як багатогранне й універсальне явище представлено в працях таких вітчизняних науковців як Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, Л. Калініна, Л. Карамушка, В. Колпаков, Т. Орлова, О. Мармаза, Т. Махиня, В. Мельник, З. Рябова.

У дослідженнях Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, В. Колпакова, П. Третякова, В. Лазарєва, Т. Орлової, О. Мармази, Т. Махині, Г. Тимошко висвітлено ключові питання стратегічного менеджменту у системі освіти, а саме: концепції управління освітою за цілями й результатами; програмно-цільове управління закладами освіти; стратегічний кадровий менеджмент; проектна технологія; кваліметричний інструментарій; комплексно-цільові програми й проекти; професійно-особистісні якості керівника-лідера тощо.

Проте, проблема стратегічного менеджменту закладу загальної середньої освіти є новою і недостатньо висвітленою.

Аналіз наукової літератури показав, що стратегічне управління тісно пов'язують з таким поняттям, як стратегічне планування. Нестабільність середовища при цьому розглядається як вирішальний фактор планування.

Визначення поняття «стратегічне планування» має багатогранний характер і різноманітне забарвлення.

Стратегічне планування здійснюється не від випадку до випадку, а постійно і представляє собою безперервний процес визначення і уточнення довгострокових перспектив діяльності закладу освіти в умовах нестабільності зовнішнього середовища на основі передбачення можливих її змін.

Стратегічне планування не тотожне відомому свого часу перспективному плануванню. Воно є інструментом, за допомогою якого формується система цілей функціонування закладу освіти і об'єднуються зусилля всього колективу для її досягнення.

Стрижнем стратегічного управління виступає система стратегій.

Стратегія формується виходячи із стратегічних цілей, вона пропонує основні методи їх досягнення таким чином, щоб заклад загальної середньої освіти обрав єдиний напрямок дій.

Резюмуючи вищезазначене можна стверджувати, що зі стратегічного планування починається процес стратегічного управління і виникає управлінське рішення. Таким чином, стратегічне планування – це базова складова стратегічного управління.

Загальноосвітня школа I-III ступенів №1 Горішньоплавнівської міської ради Кременчуцького району Полтавської області – сучасний

заклад освіти, у якому ефективно поєднуються класичні та інноваційні технології навчання та виховання.

Якісний потенціал педагогів свідчить про спроможність вирішувати нагальні проблеми сучасної освіти, втілювати в життя реформаторські освітянські ідеї, вести освітній процес на інноваційних засадах.

Освітній процес у ЗОШ №1 організований так, щоб забезпечити формування в учнів ключових компетентностей, передбачених сучасними освітніми стандартами, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

Нами проведено SWOT-аналіз діяльності школи, за допомогою якого комплексно оцінено вплив зовнішнього і внутрішнього середовища. На основі співставлення сильних і слабких сторін діяльності школи із зовнішніми можливостями і загрозами ми обрали Стратегію розвитку школи.

Учасники освітнього процесу активно залучалися до розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти.

Багато вимог до закладів загальної середньої освіти з боку соціуму виникають несподівано, спонтанно і потребують миттєвої реакції керівництва. Це спонукає останніх самостійно визначати стратегічні дії в рамках школи, які відповідатимуть актуальним запитам споживачів і замовників освіти.

У системі управління закладом освіти, в забезпеченні його успішного функціонування особливе місце займає стратегічне планування. Зі стратегічного планування починається процес стратегічного управління і виникає управлінське рішення.

Стрижнем стратегічного управління виступає система стратегій.

Стратегія повинна бути направлена на усунення слабких сторін, які заважають діяльності закладу загальної середньої освіти або не дають йому використувувати привабливі можливості.

Таким чином, стратегія визначає межі можливих дій і прийнятих управлінських рішень в залежності від конкретних умов педагогічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент у системі освіти : Навч. Посібник / Г.А. Дмитренко. - К. : МАУП, 1999. - 176 с.
2. Єльнікова Г. В. Теорія і методика оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу [електронний ресурс] / Єльнікова Г. В. // Теорія і методика управління освітою, . - 2012. - № 1 (8). - Режим доступу: <http://tme.umo.edu.ua/docs/8/4.pdf>

3. Мармаза О.І. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Стратегічний менеджмент»: Навчально-методичний посібник для студентів та слухачів ІПО зі спеціальностей «Управління навчальним закладом» (8.000009) та «Менеджмент організацій (освіти)» (7.050201) / О.І.Мармаза. - Х.: Видав Група «Основа», 2009. – 122 с.

4. Махиня Т.А. Визначення сильних і слабких сторін діяльності навчального закладу у процесі дослідження його внутрішнього середовища / Т.А.Махиня // Народна освіта. Науково-методичний електронний педагогічний журнал. - 2015. - № 3(27). - Режим доступу до журн.: <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/>

5. Рябова З. В. Маркетингові дослідження в управлінні навчальним закладом [електронний ресурс] / Рябова З. В. // Теорія та методика управління освітою. Електронне наукове фахове видання. - 2011. - № 1 (5). - Режим доступу до журн.: <http://tme.uio.edu.ua/docs/5/11ryameo.pdf>

6. Тимошко Г. М. Сутність поняття «управління» та «менеджмент» в педагогічній теорії і практиці / Г. М. Тимошко // Теорія та методика управління освітою. - 2011. - № 7 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ttmuo/2011_7/13.pdf

МІНІНА Н. С., вчитель математики та інформатики ліцею «Престиж»; здобувачка вищої освіти освітньої програми «Управління навчальним закладом» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

МАХИНЯ Т. А., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТЕНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сучасність ставить перед закладами освіти вимоги повного висвітлення своєї діяльності, гнучкості, адаптивності до мінливих умов ринку праці, створення стратегічного планування з метою забезпечення сталого розвитку. Існування закладів освіти неможливе без висококваліфікованих працівників та чітких взаємин з батьками та учнями.

Сучасні заклади освіти потребують застосування елементів маркетингової діяльності в управлінні. Це пояснюється залежністю ефективності такої діяльності від позиціонування на ринку освітніх послуг. Дослідженням цього питання займається освітній маркетинг.

Освітній маркетинг є потужним інструментом у руках компетентного керівника. За допомогою спланованих дій можна переконати цільову аудиторію вступати саме до запропонованого закладу освіти або ж досягти більш глобальної мети – змусити усвідомити цільову аудиторію, що освіта є пріоритетом та цінністю суспільства. До напрямків роботи керівника в контексті освітнього маркетингу належать [4, с. 7]:

- вивчення ринку освітніх послуг, динаміки споживчого попиту, особливостей різних груп споживачів;
- врахування вимог ринку в організації педагогічного процесу, зокрема пошук невикористаних можливостей закладу освіти;
- орієнтування стратегії маркетингу на перспективу;
- урізноманітнення форм та видів освітніх послуг, забезпечуючи своєчасний перехід до нових послуг, навчальних програм, науково-методичного супроводу тощо;
- сприяння розвитку професіоналізму учителів, підготовка педагогів до запровадження інновацій, заохочення їх до творчого вирішення проблем;
- забезпечення переваг свого закладу освіти в умовах конкуренції.

Важливим напрямком діяльності закладу освіти є вплив педагогічними засобами на ринок освітніх послуг. Педагогічний колектив повідомляє про можливості, які надає заклад. Важливо розуміти, що інколи цільова аудиторія може не знати про широкий спектр освітніх послуг та не усвідомлювати їх необхідність для себе. Компонентами такої діяльності є відкрита інформаційна робота у сфері зв'язків з громадськістю (громада, батьки, учні).

Правильно побудовані маркетингові комунікації закладу освіти дають ряд переваг. Так, учні та батьки розширюють можливості задоволення своїх потреб, можливість отримання якісних освітніх послуг. Керівник закладу освіти розширює потенціал навчального закладу, визначає стратегію управління закладом освіти з врахуванням змін, що дозволяє ефективно використовувати наявні ресурси, добувати нові. Педагогічні працівники мають ширші можливості для самореалізації, що зумовлює кращі результати їх діяльності, отримання додаткової платні.

Науковиця Ніколаєвська В. зазначає, що «основна мета формування громадської думки – створити міцну позицію освітнього

закладу в суспільстві і на потенційних ринках. Технологічна схема дії механізму формування громадської думки – це ланцюжок послідовних дій: заявити про себе – залучити і утримувати увагу – викликати інтерес – зняти напруженість і недовіру – сформувати позитивний імідж – ініціювати бажання – спонукати суспільство до бажаної для освітнього закладу дії – удосконалювати імідж установи (підвищувати рейтинг)» [3, с. 5].

Рябова З.В. та Почуєва О.О. до основних функцій маркетингових комунікацій відносять [5, с. 11]:

- інформативну – інформування цільової аудиторії про освітні послуги, які надає заклад освіти, їхні переваги та якість;
- нагадувальну – нагадування цільовій аудиторії про певні принципи та заходи закладу освіти та їхні переваги;
- переконувальну – переконання цільової аудиторії в її рішеннях на користь позитивного ставлення до освітньої послуги, яку пропонує заклад освіти;
- іміджеву – створення і підтримка позитивного іміджу закладу освіти;
- патріотичну – виховання та прищеплення патріотизму;
- дослідну – оцінювання ринкової ситуації через зворотний комунікативний потік, із метою адаптації цілей закладу освіти до ситуації, що склалася;
- управлінську – управління взаємовідносинами на ринку та всередині окремого закладу освіти;
- партнерську – налагодження тісних взаємовигідних партнерських відносин між ринковими суб'єктами.

Для комунальних закладів загальної середньої освіти характерні такі маркетингові комунікації як брендинг, паблік рилейшинз, Internet-маркетинг (веб-сайт, сторінки в соціальних мережах), івент-маркетинг. Усі вони мають свої особливості та функції. Проте лише їх комплексна взаємодія дозволить досягти поставленої мети.

Українська науковиця Махиня Т.А. у своїй роботі зазначає, що «спроби розглянути комунікації в комплексі призвели до появи терміну «інтегровані комунікації», як сукупність всіх взаємодій будь-якого суб'єкта з цільовою аудиторією (громадськістю, групами, важливими для організації), при якій кожна з комунікацій повинна бути інтегрована з іншими і підкріплена механізмами, які сприяють досягненню максимальної ефективності та виступають частиною комунікаційної політики закладів освіти, що ставлять собі за мету вийти на новий рівень позиціонування або забезпечити свою конкурентоспроможність і впізнаваність» [1, с. 164].

ЛІТЕРАТУРА

1. Махиня Т. А. Підготовка менеджерів освіти до управління маркетинговими комунікаціями в умовах магістратури // Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: збірник матеріалів III-ої Всеукраїнської Інтернет-конференції 18 квітня 2018 р. м. Київ. У 2-х частинах : Ч. 1. / наукова редакція, упорядкування: В.В. Сидоренко, Я.Л. Швень. К.: Агроосвіта, 2018. 286 с. – С. 163-165
2. Махиня Т. А. Сутність та специфіка діяльності навчальних закладів у сфері зв'язків з громадськістю / Махиня Т. А. // Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»». – № 3 (5). – 2017. – Режим доступу до журн. : http://am.eor.in.ua/images/adapt/Vol.3ped5/17ped3_5makhynia.pdf
3. Ніколаєвська В. Маркетинг в системі освіти. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2013. Т. 3. URL: <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/197661>.
4. Рябова З.В., Почуєва О.О. Інноваційні маркетингові комунікації в освіті [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань та самостійної роботи студентів спеціальності 073 «Менеджмент» другого (магістерського) рівня / уклад. З. В. Рябова, О. О. Почуєва. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 48 с.

МОРОЗ А. П., здобувачка ОП «Початкова освіта та англійська мова» ННІ педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка

Науковий керівник:

РОЖНОВА Т Є., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Однією з найважливіших проблем сучасності є проблема взаємодії людини з довкіллям. Людина не усвідомлює свого місця в природі і цим завдає шкоди в першу чергу собі, позбавляючи змоги існування нащадкам. Правильне вирішення цієї проблеми впливає на майбутнє нашої планети. Саме тому усвідомлення екологічних проблем потребує трансформації свідомості людини на допомогу природі, на усвідомлення її значущості в умовах сучасного світу.

Наразі перед вчителями постає завдання екологічної освіти – формування екологічної компетентності в молоді як гарантії

збереження довкілля. Саме початковій школі належить основна роль у формуванні екологічної компетентності, як однієї із перших ланок становлення людини. Оскільки саме в молодших школярів починають формуватися підґрунтя знань про природу, відбуваються зміни в механізмі опановування різними видами діяльності. Саме вчитель може сформувати належний рівень екологічної культури школярів з адекватним ставленням до довкілля. Для забезпечення ефективного формування екологічної компетентності в учнів початкових класів вчителям потрібно виділити екологічний потенціал в кожному навчальному предметі.

Наукові підходи щодо визначення сутності поняття екологічної компетентності та принципів її формування відображено в дослідженнях О. Савченко, І. Зазюна, В. Коваль, А. Руденка, А. Титаренка, Н. Пустовіт, І. Мостов'яка, К. Захмарної, Н. Олійник, Н. Баюрко, Ю. Шапрана, В. Вербицького та ін. Усі ці дослідження свідчать про те, що необхідно внести зміни до основних структурних екологічної освіти, які будуть відповідати логіці формування екологічної компетентності в учнів початкових класів.

К. Захмарна вважає, що формування в учнів відповідального відношення до довкілля є складним і тривалим процесом. В результаті учні мають не тільки володіти знаннями й уміннями, а в них має бути розвинена емоційна чуйність, уміння і бажання активно захищати, покращувати довкілля [1].

Під екологічною компетентністю в нашій роботі ми розуміємо спроможність учня до взаємодії в соціальному та природньому середовищі, уміння приймати рішення, здійснювати відповідні дії, нести відповідальність за свої рішення, розуміючи наслідки своїх дій для навколишнього середовища.

Формування екологічної компетентності в учнів початкових класів спрямоване на: засвоєння ключових понять про природу; усвідомлення матеріальної і духовної цінності природи для суспільства та людини; потребу у спілкуванні з природою, відчуття гармонійної єдності із нею; свідоме дотримання правил поведінки у природі, примноження її багатств, участь у природоохоронній діяльності; прагнення до пізнання навколишнього світу у єдності з морально-естетичними переживаннями [2, с. 29]. Процес формування екологічної компетентності в учнів початкових класів має бути поступовим, з можливістю вибору засобів, змісту і форм дії для формування таких категорій, як свідомість, культура, відповідальність, поведінка.

Основними педагогічними умовами ефективного формування екологічної компетентності учнів початкової школи є: готовність

вчителя початкових класів до формування екологічної компетентності в молодших школярів, сприятливе навчально-виховне середовище формування екологічної компетентності в молодших школярів, контроль за результатами формування екологічної компетентності в молодших школярів.

Формування екологічної компетентності в учнів початкових класів відбувається під час інтегрованих уроків, уроків-подорожей, уроків-експедицій, екскурсій, екологічних ігор, розробки екологічних проектів, занять з використанням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Захмарна К. П. Формування в учнів відповідального відношення до природи / К. П. Захмарна // Початкова школа. – 2005. – № 3. – С. 10–13.
2. Матвеева Н. О. Теорія і методика виховання: формування екологічної культури молодших школярів: навч.-метод. посібник / Н. О. Матвеева. – Івано-Франківськ, 2013. – 147 с.

ПРИХОДЬКІНА Н. О., професор
кафедри педагогіки,
адміністрування і спеціальної
освіти ННІМП ДЗВО «Університет
менеджменту освіти», доктор
педагогічних наук, доцент

ПОСТПРАВДА VS ФАКТЧЕКІНГ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

10-і рр. ХХІ ст. характеризуються поширенням фейкової інформації в медіа, впровадженням ЮНЕСКО нового терміну «дезінфодемія» через засилля в медіадезінформації в період пандемії (2020-2022 рр.) і визначаються роки становлення епохи «постправди» або «постфакту».

Соціальні мережі просувають недостовірні новини, використовуючи неправдиві аргументи для того, щоб довести: істина не така вже прямолінійна, як здається [10, с. 198]. Звідси з'явився термін «постправда», що «стосується ситуації, коли люди швидше сприймають аргументи на основі своїх емоцій та переконань, а не на основі фактів» [5]. Постправду потрібно розглядати не просто як термін, а як цілий концепт у медіа- та політичному дискурсі ХХІ ст.

Лексема «постправда» вперше була вжита у своєму значенні в 1992 р. в есеї сербсько-американського драматурга С. Тесіча

(S. Tesich) «Уряд брехні», де автор пише про те, що люди самі вирішили жити в «світі постправди» [11].

У 2016 р. цей концепт став особливо актуальним у зв'язку з голосуванням громадян Сполученого Королівства за вихід країни зі складу Європейського союзу (Brexit) та необґрунтованими заявами претендента на Президента США Д. Трампа під час передвиборної кампанії про те, що, наприклад, Президент США Б. Обама та Х. Клінтон заснували терористичну організацію ІПІА, а китайці навмисно створили всесвітнє потепління [2, с. 225].

У 2016 р. редакція «Оксфордського словника» оголосила словом року термін «постправда» – «post-truth». За визначенням його укладачів, це «обставини, при яких об'єктивні факти менш значущі у формуванні громадської думки, ніж звернення до емоцій і особистим переконанням» [11]. У словнику зазначено, що префікс «пост» в постправді відноситься не до «часу після певної ситуації або події», а «до моменту, коли зазначене поняття стало несуттєвим або недоречним». Аналогічні трактування цього терміну запропонували Академія німецької мови: Postfaktisch – прикметник, що вказує на політичне зрушення «від дійсної істини до того, що визнається істиною» [9] і Королівська іспанська академія: posverdad – іменник, що позначає «навмисне спотворення реальності, маніпулює переконаннями і емоціями з метою впливу на громадську думку та соціальні відносини» [7].

Характеристикою постправди є суб'єктивність. На думку професора Університету Каліфорнії Б. Браттона (B. Bratton), сьогодні у кожної людини є особиста правда, яка ґрунтується на її власному досвіді пізнання світу. «Справа навіть не стільки в тому, що знедавна ми сприймаємо світ через фільтри цієї «правди», а в тому, що ми висловлюємо себе через неї: ділимося, «лайкаємо» і робимо все, що можна назвати споживанням контенту. Кожна людина будує кордони цього світу, налаштовуючи стрічку в соціальній мережі або обираючи джерела, на які спирається. Ми бачимо те, що хочемо бачити» [4].

Актуальним стало поняття «фактоїд». Одним із значень цього терміна є вигаданий факт, опублікований у медіа, що отримав живу реакцію аудиторії. У дослідженні Reuters (2017 р.) наголошується, що велика кількість фейкових новин – явище не нове, проте цифрові технології спровокували створення ідеальних умов для прискореного поширення спотвореної і неправдивої інформації [2, 225].

У 2017 р. укладачі словника англійської мови «Collins Dictionary» визнали словом року словосполучення фейкові новини (fake news) – «помилкова, часто сенсаційна інформація, що

поширюється під виглядом новинних повідомлень» [6]. На думку укладачів цього словника, за останній рік частота вживання цього виразу зростає на 365%.

Щоб протидіяти розповсюдженню фейків ще на початку 2000 рр. почали з'являтися фактчекінгові організації. Проте особливої актуальності рух фактчекерів набув у 10-ті рр. XXI ст. Наприклад, відділ FactCheck, що належить британському телеканалу Channel 4 News, працює на регулярній основі з 2010 року. У США активно розвиваються спеціальні ресурси фактчекінгу в форматі окремих проєктів – Factcheck, Fact Checker при газеті The Washington Post тощо. З появою великої кількості соціальних мереж (Facebook, Flickr, LinkedIn, Twitter тощо), месенджерів (Viber, WhatsApp тощо) і мобільних додатків, які поширюють величезний обсяг даних, зростає роль фактчекінга. Тепер, коли інформація публікується сама собою, завдання медіа полягає в тому, щоб її перевіряти і спростовувати при необхідності.

Всього за шість років кількість фактчекінгових редакцій у світі зростає майже в сім разів — 44 у 2014 році та 290 у 2020-му. Дедалі більше журналістів, редакцій та країн тепер займаються фактчекінгом. На рис. 1 зображена карта партнерів Facebook, які займаються фактчекінгом для цього ресурсу.

Рис. 1. Карта партнерів Facebook, які займаються фактчекінгом для цього ресурсу

Завдання партнерів - перевіряти максимальну кількість віральних публікацій, які відбирає алгоритм. Якщо інформація не підтвердилася, у користувача з'являється повідомлення, що він поділився неперевіреною інформацією. Наприклад, Facebook не просить перевіряти політиків, і на це важливо звернути увагу: фактчек не повинен служити інтересам однієї конкретної сторони.

Із приходом пандемії у 2020 р. на базі Пойнтера з'явилося об'єднання фактчекінгових редакцій з усього світу під назвою #CoronaVirusFacts Alliance []. Він з'явився 24 січня після дзвінка одного з колег із Тайванської редакції, який попросив кинути клич - дізнатися, чи є в інших країнах наплив фейків про коронавірус. На запит відгукнулося близько 30 редакцій, які вирішили об'єднатися.

Зараз в альянсі 99 організацій, які провели майже 8000 фактчеків 40 різними мовами. Цифри величезні, і вони показують, що фактчекери потрібні: вони мають бути швидшими і мають об'єднуватися, бо поодиноці ніхто б не впорався з таким обсягом. Зараз фактчекери ведуть перемовини, щоб додати до колаборації дослідників.

В Україні фактчекінг теж є досить популярним хоча б тому, що рівень довіри населення до урядовців та політиків доволі низький. Одним з найвідоміших та найпопулярніших порталів є «StopFake», який вже близько шести років займається перевіркою та спростуванням перекрученої інформації та пропаганди про події в Україні, що поширюються ЗМІ. Його засновниками стали викладачі, студенти та випускники Могиллянської школи журналістики та програми для журналістів і редакторів «Digital Future of Journalism», метою яких було і залишається збереження України як самостійної та незалежної держави [3]. Відомими також є аналітична платформа «Vox Check» та портал «Слово і Діло».

THE BALONEY METER: METHODOLOGY

The Baloney Meter is a project of The Canadian Press that examines the level of accuracy in statements made by politicians. Each claim is researched and assigned a rating based on the following scale:

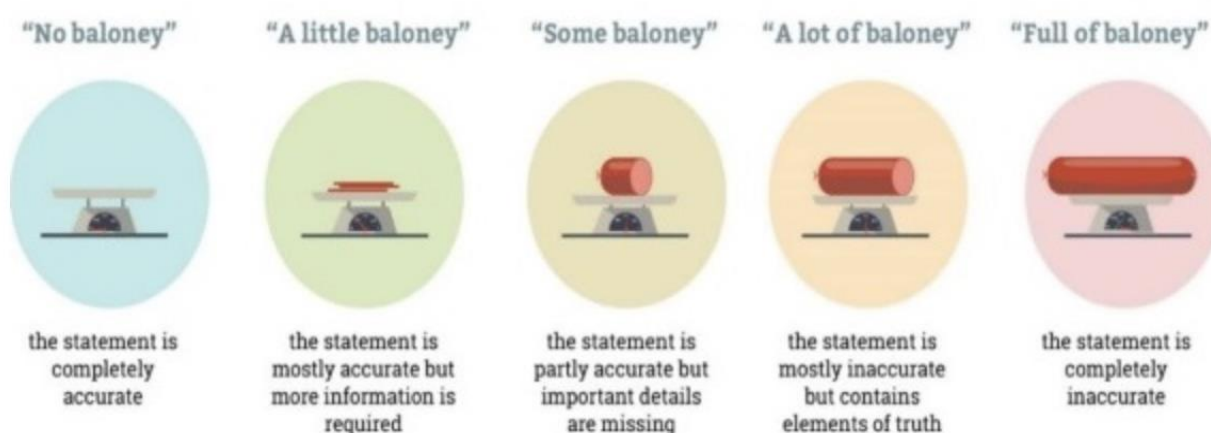

Рис. 2. Методологія перевірки канадських політиків фактчекінговою організацією «Baloney Meter»

У кожній країні спостерігаються власні маркери правдивості. До прикладу, канадська фактчекінгова організація «Baloney Meter»,

яка перевіряє канадських політиків, вимірює рівень правдивості кількістю ковбаси у висловлюванні (рис. 2). «Baloney» у перекладі з англійської мови – «болонська варена ковбаса», а переносне значення цього слова – «неправда», «брехня».

В Іспанії видання «El Confidencial» запустило проект «La Chistera». Логотип сайту — циліндровий капелюх із зайцем усередині. Такий вибір пояснюють тим, що в «суспільстві та політиці багато фокусників, які пропонують свою правду з твердженнями, витягнутими з капелюха» [1].

Отже, умовах доби постправди переглядаються як сутність самих медіа, так і політичні та етичні принципи, які є їх основою, обґрунтовується важливість інтерпретації інформації та протидії дезінформації. Фактчекінг в останні роки зробив великий крок уперед. Про нього говорять усе більше країн, політиків, упливових міжнародних медіа та організацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабак А. Розквіт фактчекінгу у світі: огляд найцікавіших проєктів. URL: <https://ms.detector.media/onlain-media/post/18663/2017-03-30-rozkvit-faktchekingu-u-sviti-oglyad-nauytsikavishykh-proektiv/>
2. Приходькіна Н.О. Медіаосвіта учнів в шкільництві англomовних країн: монографія. Київ: Тернопіль: Крок, 2020. 412 с., с. 225.
3. Хто такий “фактчекінг” і хто його сюди покликав? URL: <http://sp.knu.ua/хто-такий-фактчекінг-і-хто-його-сюди-п/>
4. Bratton B. The new normal: essay by Benjamin H. Bratton. URL: <https://strelkamag.com/en/article/the-new-normal-essay-bratton>.
5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/post-truth>.
6. Collins. Definition of 'fake news'. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/fake-news>.
7. Diccionario de la lengua española. Posverdad. URL: <https://dle.rae.es>.
8. Fact-Checking. URL: <http://surl.li/eoxiw>
9. GfdS wählt «postfaktisch» zum Wort des Jahres. 2016. URL: <https://gfds.de/wort-des-jahres-2016/#>.
10. Kartashova, L., Prykhodkina, N., Makhynia, T., Tymoshko, H., Sholokh, O. and Zhuravlev, F. (2022). Social Media as a Strategic Tool in School Management: Experience of Ukraine and USA. In Proceedings of the 1st Symposium on Advances in Educational Technology. Volume 1: AET. P. 196-210.
11. Oxford Languages. Post-truth: word of the year. 2016. URL: <https://languages.oup.com/word-of-the-year/2016/>.

РОЖНОВА Т. Є., директор ННІМП ДЗВО УМО, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні, під час воєнного стану в Україні, гостро постає питання здійснення набору здобувачів вищої освіти у заклади вищої освіти (далі – ЗВО). Одним із головних факторів, які впливають на вступників під час вибору ЗВО, є його імідж. У широкому розумінні це кількість сталих якостей, які створюють певний образ у свідомості цільової аудиторії. Досить часто процес формування іміджу зводиться до реклами або PR-заходів (конференції, день відкритих Дверей, ярмарки професій тощо). Наразі на ринку освітніх послуг підвищуються вимоги суспільства до якості підготовки фахівців. У ЗВО постійно оновлюються технології навчання, швидко змінюються економічні умови діяльності вишів, загострюється конкурентна боротьба на ринку освітніх послуг, споживачі віддають перевагу навчанню закордоном [3].

Як зазначає А. Барбінова, для того, щоб утримати лідируючі позиції та бути конкурентноспроможним, заклад вищої освіти має бути найбільш привабливим та ефективним на ринку праці, а його позиціонування має посилити інноваційну діяльність [1]. В умовах воєнного стану, це досить складно.

Позиціонування закладу вищої освіти на ринку освітніх послуг – це специфічний вид діяльності, спрямованої на донесення конкурентних переваг ЗВО до цільових аудиторій за допомогою маркетингового інструментарію, орієнтованого на використання специфічних характеристик ЗВО.

Позиціонування має на меті створити високу цінність закладу для споживачів, що тим самим забезпечить домінуючі позиції зпоміж конкурентів. Для цього закладу освіти варто застосовувати ефективні засоби маркетингу, які передбачають спрямування зусиль найбільш сприятливого представлення досягнень закладу вищої освіти з метою завоювання лідерства на певному сегменті ринку освітніх послуг [2].

В умовах воєнного стану, перед системою освіти і науки України постали досі небачені виклики та загрози, які, попри

активні бойові дії й агресію РФ, вимагають оперативного реагування насамперед задля збереження життя всіх учасників освітнього процесу, реалізації права на освіту з огляду на безпекову ситуацію на конкретній території, забезпечення безперервності та рівного доступу до освітніх послуг внутрішньо переміщених дітей і дітей-біженців за кордоном, оцінювання освітніх потреб. І в таких умовах позиціонувати ЗВО стає дуже відповідально, але поряд з тим і складно.

Тому використання інтернет-технологій є дієвим способом позиціонування ЗВО, а функціонування веб-сайту закладу, який є потужною комунікаційною структурою, здатною висвітлювати актуальну інформацію. Веб-сайт як засіб маркетингового управління конкурентоспроможністю надає значні можливості й переваги перед конкурентами за умови грамотного і креативного його використання.

ЗВО змушені вести конкурентну боротьбу за абітурієнтів, їм слід використовувати стратегії, що дають змогу бути більш конкурентоспроможними й ефективними. Цьому слугує звернення і до використання ринкових стратегій, передусім стратегії позиціонування. Однак позиціонування не можливе без використання комунікаційної стратегії, оскільки в умовах широкого вибору освітніх послуг зростають вимоги до комунікаційної діяльності ЗВО. Ситуація, що склалася, значно вплинула на якісні вимоги до освітнього процесу з боку споживачів освітніх послуг: зросли претензії абітурієнтів і студентів до ЗВО. Абітурієнтів цікавить рейтинг ЗВО серед аналогічних, якісний рівень вищої освіти. Абітурієнти, як правило, активно реагують на попит фахівців на ринку праці. Найбільший попит має обмежена кількість пріоритетних спеціальностей, рейтинг яких відображає соціальні процеси в суспільстві, свідчить про престижність одних і низьку популярність інших професій. Зростає конкуренція, виживають ті, хто може гнучко реагувати на попит освітніх послуг і високий рівень задоволення освітніх потреб особистості. У такій ситуації вважають за необхідне розгляд процесів позиціонування закладів вищої освіти як елемента комунікаційної стратегії на ринку освітніх послуг.

Українськими дослідниками виявлено, що в умовах воєнного часу в Україні найбільш безпечною й обґрунтованою є дистанційна форма освітнього процесу, яка поєднує синхронний і асинхронний режими навчання з використанням інформаційнокомунікаційних технологій.

Актуалізувалася потреба у визначенні форми організації освітнього процесу. З огляду на реальну загрозу життю та здоров'ю

учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії й оголошення в Україні воєнного стану, було обговорено Наказ МОН України «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану» від 07.03.2022 № 235. На теперішній час заклади вищої освіти, які в змозі продовжувати навчальний процес, уже мають певні напрацювання й загальне бачення організації освітнього процесу в умовах воєнного стану. Але залишається багато спірних питань щодо оптимального поєднання безпечності навчання та якості надання освітньої послуги.

Однак, з'ясовано, що сьогодні ЗВО спроможні продовжувати навчальний процес, а отже і позиціонування ЗВО оскільки вже мають певні напрацювання в нинішньому сценарії пандемії та загальне бачення організації освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Необхідними кроками для позиціонування ЗВО в умовах воєнного стану є подальше вдосконалення освітнього менеджменту в таких напрямках: безпечні умови навчання; покращення інноваційної інфраструктури в ЗВО; розширення портфеля сучасних інструментів для навчання й оцінки результатів; посилення цифрової грамотності поміж здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних пацівників тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барбінова А. В. Позиціонування закладу вищої освіти як елемент комунікаційної стратегії на ринку освітніх послуг. /А.В. Барбінова/ Зб. Міжнародної науково-практичної конференції (XXIX Каришинські читання. м. Полтава, 2022. С. 14-17.)
2. Дейнега І. О. Комунікації на ринку освітніх послуг: загальне та специфічне. Економіка і суспільство. 2016. № 7. С. 279–284.
3. Особливості позиціонування вищого навчального закладу на ринку освітніх послуг. Євтушенко Г. В., Пилипчук В. К., Смірнова Н. О./Зб. наук. праць. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 7, частина 3, 2016. С. 102.

РЯЗАНЦЕВА Н.М., здобувачка вищої освіти освітньої програми «Управління навчальним закладом» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

ТИМОШКО Г. М., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, доктор педагогічних наук, професор

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ

Сучасний стан системи освіти в Україні характеризується постійною реформацією, яка відбувається на тлі високої динаміки змін у суспільстві, неоднорідності та обмеженості ресурсів освітніх організацій. За цих обставин постійно зростає кількість створених ними проблем, які в першу чергу повинні вирішувати керівники закладів освіти. Багато з цих завдань є новими і не можуть бути виконані на основі попереднього досвіду, що ускладнює управління. Це змушує керівника ретельно його переглянути, а також переглянути зміст та мотиви своєї професійної діяльності.

Навколишнє середовище керівника закладу освіти – це сукупність обставин та факторів всередині та навколо нього, які впливають на прийняття ним рішень. Керівник постійно перебуває під тиском з певних частин зовнішнього та внутрішнього середовища.

Особистість керівника закладу – це взаємодія основних елементів, таких як цілі, структури, завдання, технології, люди, а також оточення – політичного, економічного, культурного, ринкового, до яких він повинен адаптуватися. Кожен керівник закладу освіти перебуває в середовищі і ефективно функціонує, коли воно надає йому можливість і не перешкоджає його діяльності.

Зовнішнє середовище прямого впливу керівника закладу – це середовище, яке включає елементи, що безпосередньо впливають на його дії та відчувають безпосередній вплив дій керівника закладу. Зовнішнє середовище непрямого впливу – це сукупність факторів, які можуть не мати прямого чи прямого впливу на дії керівника закладу, але з часом впливатимуть на них [1].

Внутрішнє середовище керівника закладу освіти – це сукупність компонентів, які взаємопов'язані з певними структурами всередині закладу. До основних змінних внутрішнього середовища керівника закладу освіти належать: цілі, завдання, структури, технології, люди.

Тісний зв'язок внутрішнього та зовнішнього середовища дозволяє керівнику закладу зменшити негативний вплив їх елементів на себе, а також збільшити свої можливості [1].

Визначаючи причини вибору особистої дії, що призводить чи не призводить до підвищення професійної компетентності, доцільно застосувати поняття «ставлення». У контексті нашого дослідження дане визначення розуміється як система уподобань щодо предмета, яка слугує керівництвом довгострокового планування життя та прийняття рішень, що відображається у підборі конкретних цілей для здійснення конкретної діяльності протягом обмеженого періоду життя, що дозволяє вважатися стратегічним середовищем.

Професійний розвиток, загалом визначаючи розвиток творчого потенціалу керівника, освітнього середовища де основна умова індивідуального вибору лідером мотиву, потреб та цінностей професійної діяльності, спонукає до самовідкриття лідера, його активного професійного та особистісного саморозвитку.

За своєю природою діяльність керівника закладу є багатофункціональною. Він повинен виконувати функції адміністратора, дослідника, організатора, психолога, менеджера, вчителя, громадського діяча тощо. Більше того, професійна діяльність керівника мотивована, тобто для досягнення її ефективності необхідна повна система мотивів. І для кожного керівника, для кожної людини співвідношення матеріальних, соціальних та духовних мотивів у цій системі буде індивідуальним [2].

Нами визначено 5 груп мотивів управлінської діяльності, а саме: соціальні, управлінські, педагогічні, особистісного розвитку, зовнішньої привабливості управлінської діяльності, мають відповідні фактори мотиваційного впливу на управлінську діяльність керівника закладу освіти. У групу «соціальні мотиви» включено три фактори мотивації: можливість займатися одним із найвідповідальніших видів діяльності в суспільстві (навчання й виховання підростаючого покоління); реальний вплив на підвищення якості вітчизняної освіти, впровадження нових типів навчальних закладів, що відповідають світовим стандартам; можливість впливати на формування свідомості учасників

освітнього процесу як громадян своєї країни, сприяти становленню їхньої національної культури й свідомості.

У групу «власно управлінські» включені дев'ять факторів: відповідність здібностей керівника змісту управлінської діяльності; розмаїтість і самостійність постановки й вирішення управлінських проблем (навчально-виховних, фінансово-господарських та ін.); створення колективу односторонців, згуртування й мобілізація його для вирішення актуальних проблем закладу; можливість реально впливати на організацію життєдіяльності закладу (сприяти впровадженню нових програм і технологій навчання, забезпечувати високий рівень матеріально-технічної бази закладу освіти); здійснювати контроль за діяльністю працівників і надавати їм відповідну допомогу; безпосередньо взаємодіяти із представниками органів освіти, спонсорами, комерційними структурами, керівниками районів, міста, області; взаємодіяти з партнерами на основах співробітництва й партнерства; створення умов для розвитку самовдосконалення працівників; урахування індивідуальних особливостей працівників у процесі спільної діяльності.

У групу «педагогічні мотиви» включено п'ять факторів: бажання викладати улюблений предмет; спілкування з дітьми та їх батьками; створення умов для забезпечення поваги до дитини, становлення й розвитку його творчих здібностей, поваги до нього; можливість спостерігати за розвитком дитини, бачити результати своєї праці; сприяти гуманізації навчально-виховного процесу.

У групу мотивів «особистісного розвитку» включено чотири фактори: необхідність постійного самоаналізу (самопізнання) своєї діяльності; необхідність володіти собою в будь-якій ситуації; необхідність подолання труднощів, пов'язаних з роботою й самовдосконаленням; можливість реалізувати власний творчий потенціал (впровадити нові підходи в управлінні, нові методи й форми навчання, приймати оригінальні, нестандартні рішення).

У групу мотивів «зовнішньої привабливості управлінської діяльності» включені шість факторів:

- широкі соціальні контакти й зв'язки;
- наявність додаткових матеріально-фінансових можливостей і пільг;
- робота не викликає перевтоми;
- наявність власного кабінету;
- велика відпустка влітку.

Питання компетентності в управлінській діяльності керівника пов'язується із професіоналізмом, і тому категорія «професійна

компетентність» визначатиметься рівнем професійної освіти і досвідом, індивідуальними здібностями і якостями керівника, мотивованим прагненням до неперервної самоосвіти і самовдосконалення, творчим і відповідальним ставленням до справи.

Проблеми в системі підготовки керівних кадрів освіти зумовлені і наявністю відомого дефіциту правового, економічного та технічного нормативного забезпечення. Швидке старіння наукової інформації, поява нових технологій, реформування соціально-економічної системи створили в суспільстві ситуацію, коли стало неможливо навчитися чогось один раз на все життя, і тим зумовили потребу у систематичному поглибленні й оновленні знань, професійних умінь і навичок. Актуальність проблеми посилюється тим, що на практиці чітко відокремлюється фактичний стан професійної компетентності керівника закладу від вимог, які суспільство ставить перед його психологічними, фізіологічними та професійними якостями [3].

У той же час у практиці організації навчання для керівників освіти все ще бракує ясності у підході до розвитку окремих систем професійного розвитку (слухачів або їх діяльності). У сучасній фазі перебудови соціальної сфери головною ідеєю освіти має бути якісна характеристика особистості як громадянина та професіонала, а завдання системи професійного розвитку – перетворення, вдосконалення професійних якостей, розвиток професійно-педагогічної компетентності або зміна суттєвих характеристик, пов'язаних із поняттям кваліфікації.

Існує дві основні суперечності з системою управління освітою в навчанні, як показує аналіз теорії та практики. Перша – між ступенем підготовки фахівця, його професійною адаптацією та вимогами, що пред'являються до динаміки соціально-педагогічної реальності. Друга – між нагальною потребою врахування педагогічної реальності та рівнем інтегративних процесів, що її визначають.

Отже, в умовах сучасних змін, на професійний розвиток керівників закладів освіти, впливає велика кількість, як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, що у свою чергу суттєво ускладнює їх діяльність. Тому набувають значущості такі мотиваційні якості, такі як спрямоване сполучення інтелекту й оперативних здібностей, уміння працювати в стресових ситуаціях, уміння розвивати в собі здатність блокувати їх вплив на спроможність виконувати свої функції, постійне прагнення до саморозвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кондратєв Є.В. Управління іміджем: навч. посібник для вищої школи. Київ: Академічний проект, 2015. 423с.
2. Фадєєва М.В. Технологія формування позитивного іміджу загальноосвітнього закладу освіти. URL : <http://vuzlib.com/content/view/1044/>
3. Шморгун А.Г. Менеджмент організацій : навч. посібник. Київ: Знання, 2020. С. 218-253.

САРНІЦЬКА Л. В., *вчитель
початкових класів, заступник
директора з навчально-виховної
роботи* *Бориспільського
академічного ліцею імені Анатолія
Федорчука, старший вчитель*

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ З ДЦП ЯК ОСНОВА ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Право на освіту кожному громадянину України гарантується 53-ю статтею Конституції. Актуальним сьогодні, коли в країні йде війна, є питання навчання учнів з особливими освітніми потребами. Важливо, щоб такі діти були залучені до навчання тому, що у школі формуються громадянські та соціальні компетентності, підприємливість та фінансова грамотність, компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій, вільне володіння українською мовою. Це є підґрунтям для успішного майбутнього дітей з ООП.

Школи пропонують різні форми навчання, щоб кожна родина, яка виховує дитину з ООП, вибрала собі доступну, безпечну форму навчання. Серед таких учнів є учні з ДЦП. Батьки для них вибирають індивідуальну форму навчання - педагогічний патронаж, що дає змогу навчатися в особливому, індивідуальному для дитини порядку. Учні можуть відвідувати вибрані уроки в школі або педагоги приходять до них додому. В особливих випадках педагоги проводять онлайн-навчання.

Основою організації індивідуального навчання учнів з ДЦП є особливості їхнього психофізичного розвитку. Дитячий церебральний параліч (ДЦП) – група захворювань нервової системи, проявом яких є порушення рухів, рівноваги та положення тіла. Педагогам потрібно досконало з'ясувати у батьків дитини про її психофізичний розвиток, перечитати відповідну літературу. Важливо звернути увагу на психічний стан учня. Таким дітям властива невпевненість у собі, часто проявляється наївність

суджень, сором'язливість, боязкість. Це поєднується з підвищеною чутливістю, вразливістю, замкненістю. Плануючи роботу з такою дитиною, потрібно підбирати такі завдання, які мають короткотривале інтелектуальне напруження. Це пов'язане з розладами емоційно-вольової сфери, що інколи проявляється в плаксивості, вередливості, швидкій зміні настрою.

ДЦП охоплює низку порушень руху із симптомами різної тяжкості. Дитина з ДЦП середньої тяжкості може бути просто незграбною, а з тяжким ДЦП — мати фізичні порушення із затримкою розумового розвитку або без нього. Залежно від місця і тяжкості порушень у мозку, ЦП може спричинити також й інші проблеми, а не лише ушкодження рухових функцій (наприклад, затримку розумового розвитку, напади, порушення мовлення, труднощі у навчанні, проблеми із зором і слухом). Основними проявами дитячого церебрального паралічу є сповільненість і несформованість рухових навичок і вмінь, необхідних у навчальній та ігровій діяльності: нестійка рівновага під час ходьби, погана координація рухів, несформованість реакцій рівноваги, незвичайні положення тіла, кінцівок і голови. Під час хвилювання, переляку, розмови у деяких дітей відбуваються мимовільні рухи голови, рук, плечей, гримаси. Особливістю рухових порушень при ДЦП є те, що вони існують з народження, тісно пов'язані з сенсорними розладами, особливо з недостатністю відчуттів власних рухів. Ці порушення є своєрідним відхиленням моторного розвитку, яке без відповідної корекції справляє негативний вплив на весь хід формування нервово-психічних функцій дитини. Неправильні рухи у дітей з ДЦП можуть закріплюватися і приводити до формування патологічних поз положень тіла і кінцівок.

Найважливіше для психічного розвитку є формування спільної діяльності рук та очей. Неправильні пози тіла та кінцівок перешкоджають розвитку навичок самообслуговування, письма, пізнавальної діяльності. Під час письма учні міцно стискають ручку пальцями. М'язи руки напружені, що заважає рівномірно, плавно писати. Букви різні за розміром, нерозбірливо написано, поєднання букв не дотримано. Деякі учні починають писати з достатньою силою та правильні розміри букв. Потім їх розмір змінюється, рядки спускаються вниз, зникає розбірливість письма. А деякі учні починають писати дрібними буквами майже без натиску, потім розміри букв і сила натиску збільшуються. Мимовільні рухи перешкоджають роботі пальців під час письма. Необхідно знати, що є учні, які не можуть тримати ручку в руках. Тому це варто врахувати під час вибору видів діяльності на уроках.

Рухова недостатність впливає на формування зорово-моторної координації. Часто діти з недоліками зорового сприйняття, пов'язані з порушенням фіксації погляду, плавного простежування, звуженням полів зору, зниженням гостроти зору, сприймають спотворено предмети та явища навколишнього середовища. Можуть впізнавати по-різному одну й ту ж саму картинку. Під час написання цифр і букв зображення можуть бути дзеркальними або перевернутими. Для учнів з ДЦП важко орієнтуватися в зошитах в лінію, клітинку.

Тактильне сприйняття у дітей недостатньо розвинене. Вони не можуть визначити предмет із закритими очима. Їхні відчуття слабкі. Це варто врахувати під час формування навички письма. В учнів з порушеною фіксацією погляду, з недостатнім дослідженням предмета і обмеженням поля зору можуть спостерігатися порушення уваги і труднощі зосередження на виконанні завдання, а також виражені просторові порушення. Часто учні не орієнтуються в часі. Причиною труднощів в освоєнні просторово-часових відносин є те, що у них формування просторово-часових уявлень відбувається при малому включенні активного переміщення самих дітей, при обмеженні практичного, побутового, ігрового досвіду.

Пізнавальна діяльність розвивається нерівномірно. Особливості розвитку пізнавальної сфери виражаються рівнем розвитку пам'яті, мислення, мовлення. Під час навчання використовуємо різні види пам'яті: образну, рухову, механічну, словесно-логічну. Образна пам'ять включає в себе зорову, слухову, дотикову. Через сприйняття образів формується образна пам'ять. Діти, у яких порушено слух, зорово-дотикове сприйняття, мають недоліки образної пам'яті. Рухова пам'ять у кожного розвивається по-різному. Через порушення рухової діяльності, в одних розвивається дуже повільно. А в деяких розвивається відповідно до віку дитини. Така дитина усно виконує обчислення, читає. Словесно-логічна пам'ять формується довго через труднощі мовлення, мислення. Порушення рухової діяльності впливає на мову дитини. Зникає можливість самостійно реалізовувати себе в навколишньому світі, коли у дитини є відхилення сенсомоторної сфери, управління мімікою обличчя і жестами, кінестетичного сприйняття, контролю за диханням і пересуванням, артикуляції, звуковимови. Все це безпосередньо впливає на розвиток комунікативної діяльності. Є різні порушення звуковимови. Через розлади дихання одні учні звуки взагалі не вимовляють, інші – перекручують чи замінюють звуки. Часто спостерігаються різні порушення голосу; він відрізняється монотонністю, немодульованістю, іноді має гугнявий відтінок. Під

час усних відповідей у деяких дітей мимовільні рухи можуть спричинити мимовільне відкривання рота, неприродну посмішку, викидання язика вперед, посилену слинотечу. Щоб відповісти на запитання, таким учням потрібно надати більше часу для підготовки: подолання мимовільних рухів, підготовки дихання. Учні з порушенням звуковимови під час написання диктантів плутають близькі за значенням звуки. Також вони мають обмежений запас слів. Спілкування у дітей розвивається нерівномірно через порушення артикуляції та координації рухів. Вони не виявляють особливого бажання до спілкування за власною ініціативою. При зверненні до них, учні налагоджують зоровий контакт з співрозмовником. За бажанням можуть відповісти окремими словами. Негативно впливає на розвиток мовлення учня гіперопіка з боку батьків. Щоб вберегти свою дитину від психічної травми, вони обмежують її в спілкуванні з іншими дітьми. Батьки виконують всі прохання дитини, інколи передбачивши її бажання. У неї не виникає бажання спілкуватися, адже вона все має.

За станом інтелекту учні з ДЦП – різні: одні мають достатній рівень розвитку інтелекту, у деяких спостерігається своєрідна затримка психічного розвитку, а у деяких констатують наявність порушення розумового розвитку.

Створення гнучкої системи адаптації навчальних програм до психофізичних можливостей кожної дитини, визначення доступного змісту індивідуальної програми з усіх предметів є важливою умовою організації індивідуального навчання учнів з ДЦП. Правильно підібрані форми і методи викладання предметів забезпечать розвиток особистості, розумових і фізичних здібностей, бажання навчатися. Використання наочності, комп'ютер, інтеграція предметів активізують сенсомоторний розвиток і формування пізнавальної діяльності, покращують інтелектуальну діяльність. Взаємодія вчителів та батьків дитини дає позитивні результати у навчальній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бродець А.О. Посібник: «ДЦП – не вирок» – Чернігів, 2018. – 51 с.
2. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник/А.А.Колупаєва, О.М.Таранченко. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 304с.

СІДАНЧ І. Л., завідувачка кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, доктор педагогічних наук, професор

ДУХОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Нова концепція управління, що характеризується системними змінами у змісті управлінської діяльності, технологіях управління, нове управлінське мислення ґрунтуються на засадах теорій соціального управління, що представляють собою важливу складову загальнолюдської культури.

Соціокультурні зміни в освіті України в умовах світової пандемії та російської агресії

У складних умовах сьогодення змінились завдання вищої ланки управління: не тиснути і обмежувати, а допомагати; не забороняти, а спрямовувати; не керувати людьми, а керувати разом з людьми. Це означає, що неможливо перебудувати соціально педагогічну систему, залишаючи процес управління нею на архаїчному рівні керівництва і контролю, спираючись на стереотип мислення, яке сформувалось багато десятиліть тому. Готовність до розвитку професійної мобільності керівника закладу загальної середньої освіти визначається особливістю сучасної професійної діяльності, обумовленої системним взаємозв'язком сформованої готовності до професійної мобільності.

На думку вчених Г.Тимошко, Н.Приходькіної, Т.Рожнової, Т.Заєць, сьогодні найвищу професійну мобільність проявляють фахівці, які володіють гнучкістю, здатністю адаптуватися до змін в тих чи інших сферах професійної діяльності, здатні самостійно розвивати критичне мислення, мотивацію до постійного професійного саморозвитку, духовну зрілість, готові до формування нових компетенцій. Важко не помітити соціальну закономірність: чим вищий духовний потенціал людини, тим суттєвішими є її позиції в усіх сферах життя.

Україна нині опинилась у центрі загальних цивілізаційних змін, а народ знаходиться на найвищому рівні пасіонарності за всі новітні часи. Християни не можуть самоусунутися від своєї місії, віддавши ініціативу секулярним чи язичницьким, а подекуди виразно окултним суспільним стрімам. Ми віримо, що буде ще одне потужне духовне відродження людства. Як зазначає І. Бех, духовне насичення людського образу – це своєрідне духовне завдання

верховного рівня, яке й виступає прямим продуктом особливого гуманістичного діалогу. Зазначимо, що останній не є, хоча й важливою, але лише суб'єкт-суб'єктною акцією, а являє собою складну тривалу багаторівневу виховну програму. Виступаючи суб'єктом її опанування, особистість спочатку усвідомлює власне духовне спрямування, що є досить важливим у його прогресивному духовному русі. Однак це лише етап у духовному розвитку особистості, головним же має бути перетворення її на суб'єкта духовного вчинку, який мотивується свідомо привласненою духовною цінністю [2, с.35].

З метою забезпечення розвитку духовних і моральних цінностей, ціннісного ставлення до здоров'я, здорового способу та інституту сім'ї, виховання громадянськості, патріотизму, поваги до прав, свобод і обов'язків людини, сприяння їх підготовці до створення власної сім'ї відповідального материнства і батьківства, сприяння інтеграції духовно-моральних цінностей в освітній процес рекомендуємо сучасним лідерам освіти активно сприяти: впровадженню викладання курсів духовно-морального спрямування у закладах освіти, зокрема програм, спрямованих на належну підготовку молоді до подружнього життя, виховання відповідального материнства і батьківства; забезпеченню здійснення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед батьків-вірних релігійних організацій щодо їхньої ролі і відповідальності у забезпеченні викладання вказаних предметів у кожному конкретному закладі освіти; заради консолідації зусиль з метою розв'язання актуальних духовних і суспільних завдань сприяти діяльності місцевих духовних (міжконфесійних) рад, а також діяльності в органах місцевого самоврядування міжфракційних депутатських груп, спрямованих на утвердження традиційних духовних і моральних цінностей у суспільному житті активно виступити проти антидискримінаційної експертизи, що, як свідчить, попередній досвід, має за метувилучати із підручників традиційні національні, духовно-моральні, релігійні, сімейні, інші цінності українського народу.

Важливою фундаментальною соціокультурною потребою сучасного суспільства є формування нової ціннісної свідомості на базі відкритого полікультурного спілкування і автономного ціннісного самовизначення людей у світі, який стрімко глобалізується [1, с. 25]. Ціннісні пріоритети громадян в Україні виступають важливими індикаторами їхнього сприйняття, відчуття і тлумачення трансформаційних процесів суспільства. Саме тому розуміння ціннісної ієрархії керівника закладу освіти дозволяє

визначити стан українського суспільства, перспективи його розвитку та можливості переходу до справжнього демократичного транзиту, тобто до визначеного переходу з декларованою метою і зрозумілим напрямом [4, с. 92].

Слід зазначити, що цінності мають тенденцію до зміни, але такі зміни, як свідчить практика, зазвичай протікають досить повільно. В Україні сьогодні чітко простежується динаміка змін від суспільства консервативного та традиціоналістського типу у бік зростання елементів прагматизму, раціоналізму, світськості на противагу релігійності, а також розширення індивідуалістичних підходів у сфері підтримання стосунків, кар'єрного зростання, реалізації громадянами свого творчого та особистісного потенціалу [3, с.135].

Досліджуючи динаміку цінностей, можна сформулювати 5 наступних головних трендів:

1. Нагальна необхідність сприяння позитивній ціннісній трансформації суспільства з боку державних організацій. Потрібна керованість ціннісної трансформації задля забезпечення її сталості та послідовності розвитку.

2. Перевага ситуативних цінностей над стратегічними, яка полягає у тому, що розвиток нових цінностей вимагає від громадянина високого рівня адаптованості до нових ціннісних установок існування.

3. Достатньо повільний життєвий цикл трансформації цінностей – нерівномірна чутливість до нього різних вікових груп. Незважаючи на те, що цінності мають типовий життєвий цикл, що вимірюється у десятиліттях, соціальноактивна частина суспільства спроможна усвідомити і здійснити їх у власній свідомості значно швидше. Підтримка з боку держави та органів місцевого самоврядування дозволить реалізувати потенційну можливість прискорення ціннісної трансформації через залучення соціально активної частини суспільства, що є носіями конструктивних цінностей.

4. Негативний вплив індивідуалізації на процеси, що мають бути керованими через державне управління.

5. Позитивні тренди щодо поступової зміни ціннісних орієнтирів і наближення їх до європейських зразків.

6. Перевага гуманістичної парадигми над усіма іншими підходами до виховного процесу в закладі освіти, що робить предметом осмислення світоглядну функцію певної духовної цінності й залучає цю функцію до сфери виховних завдань керівника закладу освіти.

На наш погляд, всі зазначені вище ключові тренди повною мірою стосуються не лише державних органів, освітніх установ та організацій, органів місцевого самоврядування, а й керівників закладів освіти. Беручи за основу наведені вище тренди ціннісного розвитку суспільства, вважаємо за необхідне розробити Концепцію формування і розвитку системи цінностей українського суспільства в умовах його трансформації та глобалізації, в якій має бути визначено цілі, завдання, основні принципи, інструменти, механізми та напрями подальшого розвитку ціннісних орієнтацій українського суспільства, зокрема сучасних лідерів освіти.

До основних принципів такої Концепції слід віднести: необхідність забезпечення керованості і системності процесу ціннісної трансформації суспільства; стійка орієнтація на європейську систему цінностей і верховенство права; створення державної інституції та взаємодія влади з громадянським суспільством; забезпечення відповідності ціннісної трансформації нагальним потребам української держави; створення, підтримка і розвиток механізму адаптивного коригування окремих аспектів моделі ціннісної трансформації; забезпечення відповідності ціннісної трансформації нагальним потребам української держави і українського суспільства; забезпечення постійного перегляду концепції.

Таким чином, подальший ефективний розвиток професійної мобільності керівника закладу загальної середньої освіти в умовах її трансформації та глобалізації може бути досягнутий лише шляхом системної, цілеспрямованої, послідовної і координованої роботи щодо формування духовних цінностей лідерів освіти, що потребує глибокого аналізу ключових трендів щодо динаміки цінностей громадян України, створення інституції, до повноважень якої входить координація впровадження і контроль за виконанням запропонованої Концепції.

Професійна мобільність керівника закладу загальної середньої освіти як гнучка багатоаспектна якість особистості, інтегрує професійні компетенції та дозволяє здійснювати кваліфіковане вирішення професійних завдань у процесі управлінської діяльності. Духовні вектори розвитку готовності до професійної мобільності майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти. Пам'ятатимемо, що піклування про власну духовність – це центральний мотив, який має бути у людини, всі інші – повинні бути підпорядковані йому. Означений мотив корелює з пристрастю особистості до самої себе, і це переживання слід перетворити на прагнення до духовного самовдосконалення. Йдеться, таким чином,

про доцільне педагогічне керування цим процесом, оскільки людина, хоча й народжується із благочинними духовними задатками як її призначенням, все ж вона може від нього відвернутися, не задумуватися над цією життєвою місією. І лише у випадку тяжких душевних потрясінь чи доленосних рішень процес духовного вдосконалення особистість може перетворити на самодетермінований.

На думку вченого академіка І.Беха, сам процес духовного розвитку самовдосконалення набуває для керівника більшої конкретики, а отже, і більшої дієвості щодо формування. Це зумовлено тим, що мотив духовного самовдосконалення осмислюється людиною як мотив виходу за межі фонду наявного – щоправда, недостатнього багатого – власного духовного досвіду. Така мотиваційна трансформація надзвичайно важлива, оскільки традиційні прагнення самореалізації, самоствердження, професійного зростання тепер доцільніше замінити мотивом набуття певного досвіду (пізнавального, духовно-морального, професійного). Прикметно, що лише через систему досвіду особистість формує ставлення до самої себе, можна сказати – будує своє духовне Я, збагачує його у міру засвоєння нових компонентів досвіду (цінностей). Це неперервний процес, у якому людина нескінченно набуває свого дійсного духовного Я; є його власним творцем, здійснюваним за законами саморозвитку. У цьому полягає глибинна суть внутрішнього життя особистості як духовної діяльності. [2, с.15].

Така діяльність не зникає безслідно після досягнення її цілей, а зберігається в духовному Я особистості, у якому фокусується весь внутрішній шлях, який їй слід було пройти. Таке збереження складників духовного процесу надзвичайно важливе з огляду на те, що високосмислових цінностей неможливо навчитися у попереднього покоління (на відміну від знання). Має зберігатися доцільна наступність у теоретичних засобах щодо виховних цілей, звичайно, з примноженням нових знань, які відповідають певному часу. При цьому слід орієнтуватися на основний критерій виховних набутоків: вони повинні спрямовувати особистість лідера освіти до реалізації своєї сутності, тобто високої людяності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакіров В. Ціннісний вимір цивілізаційної трансформації суспільства. Український соціологічний журнал. 2016. № 1-2. С. 15–25. URL: <https://periodicals.karazin.ua/usocjour/article/view/9544>
2. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. / І.Д. Бех. – Київ – Чернівці : «Букрек», 2018. – 320 с.

3. Бондарчук П. С. Ціннісні трансформації суспільства: український вимір. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 20. С. 134–138. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7665&i=22>

4. Матета О.А. Ціннісні виміри трансформації сучасного українського суспільства. Сучасне суспільство. 2018. Вип. 1(15). С.87–99. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6934>

СКАРЖЕВСЬКА М. А., здобувачка вищої освіти освітньої програми «Спеціальна освіта (за нозологіями)» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

ДУБОВСЬКИЙ С. О., доцент кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Проблема морального виховання була і залишається актуальною на протязі всього життя, але сьогодні вона набуває особливої актуальності та значення. Моральний розвиток є запорукою успішного, повноцінного розвитку дітей, оскільки дошкільний вік закладає фундамент морально вихованої особистості, пробуджує, формує гуманні почуття.

Моральне виховання дитини – це розвиток якостей, що формуються під час спілкування дитини з сім'єю, однолітками, друзями. Діти на прикладах художніх творів, художньо – естетичного мистецтва, музики, праці, природі, формують чіткі уявлення про добро, співчуття, готовність допомогти, підтримати, уміння ділитись з іншими. Життя, яке вірує навколо дитини, дає їй можливість формувати особливий вид пізнання – добро і зло, щедрість і скупість, чесність і брехливість тощо. У такий спосіб формується фундаментальна основа її духовно-морального розвитку, саме тому важливо цілеспрямовано надавати дитині дошкільного віку знання про морально-етичні цінності. Дитина - це дзеркало морального життя батьків. Найцінніша моральна риса

хороших батьків, яка передається дітям без особливих зусиль, це душевна доброта матері і батька, вміння робити добро людям. Діти повинні жити в світі краси, гри, казки, музики, малюнка, фантазії, творчості.

Мораль, духовність людини як одна з найважливіших характеристик людини вивчається представниками різних наук: філософії, психології, педагогіки, соціології та ін. Проблемою виховання підростаючого покоління в дусі моральних ідеалів знайшли відображення в працях Г.Ващенко, Б.Грінченко, О.Духнович, М.Пирогов, С.Русова, Г.Сковорода, К.Ушинський, І.Франко, Т.Шевченко, духовні цінності досліджують І. Бех, А. Бойко, І. Зязюн, І. Кучинська, Г. Майборода, а В.Сухомлинський у своїх творах зазначав, що моральна свідомість, як духовна сторона моралі, базується на осмисленні проблеми, а у взаємодії з моральною діяльністю і моральними стосунками утворюється мораль як системна цілісність. У наш час моральному вихованню дошкільників присвячені роботи А.Богущ, А.Божович, А.Висотіної, В. Петрової, А. Пивовар та ін .

Моральний розвиток людини триває протягом усього її життя, але основи закладаються в дитинстві. Перші навички морального виховання діти отримують в сім'ї під впливом життєвого досвіду, етичних норм, існуючих в сім'ї і посилюють у школі. Необхідно виховувати у дітей навички культури побутового спілкування, сімейної праці, взаємодопомоги. Так діти визнають авторитет дорослих і виконують їх вимоги беззаперечно. На основі цього відбувається формування поваги до старших і слухняності як риси поведінки. Психологічний клімат сім'ї – це один із могутніх факторів емоційного впливу на дитину. Від атмосфери в сім'ї, від морального обличчя батьків великою мірою залежить, якою людиною виросте дитина, її позитивне або негативне самопочуття, характер стосунків з оточуючими її людьми. Навчально-виховні заклади як макросередовище. Завдання вихователя – організація певної діяльності, що допомагає індивідові самовиражатися, керувати бажаннями, тобто виховувати в людині здатність виявляти у своїй моральній діяльності свою істинно людську суть, виявляючи при цьому самостійність, розкриваючи й утверджуючи силу особистості.

Моральне виховання сліпих та слабозорих дітей ставить за мету формування у них моральної свідомості, моральних почуттів та поведінки, що визначають ставлення до людей, суспільства в цілому, до себе, до своєї поведінки та обов'язків . Характерною властивістю для дітей з порушеннями зору є нерозуміння відмінності між моральними уявленнями про скромність , чесність охайність ,

працелюбність, турботу, дружбу, самостійність. Рівень розвитку моральних уявлень також має залежність від ступеня порушення зору. Сліпи та слабозорі діти часто примхливі, дратливі, відмовляються від простих видів самообслуговування, у ставленні до інших дітей часто нейтральні, від дорослих вимагають надмірної опіки.

Мета нашого дослідження полягає у визначенні можливих прийомів для формування моральних якостей дошкільників з порушенням зору засобами художніх творів.

Предмет дослідження: дидактичні прийоми морального виховання дошкільників з порушеннями зору засобами художніх творів.

Особливу значущість для розвитку морального виховання мають художні твори різних жанрів: оповідання, вірші, казки, нариси, легенди, малі фольклорні форми, які впливають на формування особистості дитини доносячи до дитячої душі, скарб добра і мудрості, сприяють розвитку духовності і моралі, збагачують дитину, лікують, розвивають, допомагають зрозуміти прості і потрібні слова: душа, совість, щастя, добро, зло, співчуття.

Ми вважаємо, що застосування у дошкільних закладах для дітей з вадами зору виховної програми на базі художньої літератури є обов'язковою частиною позитивного впливу, яка знаходить відгуки в розвитку і сприяє збагаченню моральних якостей дітей.

Системи виховної роботи моральних якостей дитини спираються на використання сюжетно – рольових ігор, гри – драматизації, казці, художньо – естетичного розвитку, музично – ритмічних образах, праці, куточку живої природи. На основі аналізу, висновків, співпереживань, активізації уяви, фантазії, дитина вчиться добра, відвертості, мудрості. Дітлахи поступово відкривають для себе моральні цінності: величезний простір для відчуття і творіння добра, любові, поваги, турботи, розуміння підтримки, бережного ставлення до всього оточуючого, бажання допомагати і піклуватись, відчувати душею і дарувати сонячну посмішку життю.

Перспективною можна вважати таку роботу, яка відкриє для дитини пізнання навколишнього світу добра всіма можливими засобами, та є ефективною у вихованні гармонійного розвитку особистості. А нам, дорослим, потрібно не мішати, а лише своєчасно допомогти, підтримати, порадити. На нашу думку, моральне виховання – це джерело життя і миру, сонця і любові, правди і добра, непереможності нашого народу, душевного піднесення і чистоти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма —Освіта (Україна ХХІ століття) // Освіта. – 1993. – С. 44–46. – 62 с.
2. Дічек Н. Духовні доміанти В.О. Сухомлинського / Н.Дічек // Рідна школа. – 2008. – С. 9. – с. 5.
3. Савчин М. В. Духовний потенціал людини / М. В. Савчин. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010. – 508 с.
4. Сухомлинський В. О. Духовний світ школяра / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. – Т. 1. – К. : Рад. шк., 1976. – С. 207–400.
5. Всеосвіта «Бібліотека методичних матеріалів». «Вчитель добра і краси». Твори В.О. Сухомлинського для дітей.
6. Гребенюк Т.М., Сасіна І.О., Тімакова Ю.В. Медико-педагогічна корекція зорового сприймання у дошкільників з вадами зору: Навчальний посібник. – К., 2005. - 147 с.
7. Поніманська Т. І. Моральне виховання дошкільників: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1993.— 111 с.
8. Дошкільне виховання. Щомісячний науково – методичний журнал Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України для педагогів і батьків. № 3, 2012.

СТЕШИЦ І. В., здобувачка вищої освіти ступеня доктора філософії ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

СІДАНЧ І. А., завідувачка кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, доктор педагогічних наук, професор

ФОРМИ ЗАЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА ТА СУХОМЛІНІСТИКИ

Домінуючим принципом педагогіки партнерства між сім'єю та закладом освіти є співробітництво: «взаємоповага, взаємодовіра, взаєморозуміння між родинами та педагогом, партнерство й чітке усвідомлення своєї ролі та відповідальності в спільній взаємодії, любов до дитини, прийняття і повага її як особистості, розуміння її проблем. До умов, що забезпечують ефективність взаємодії, можна віднести: високу культуру спілкування батьків та педагогів, доброзичливість, неупередженість у розв'язанні різних проблем, забезпечення мотивації взаємодії, актуальність та конкретність спільних завдань» [6]. Педагогіка партнерства фокусує увагу учасників освітнього процесу на можливості комфортної,

психологічно безпечної взаємодії, дає відчуття захищеності особистості в колективі.

В. О. Сухомлинський, видатний педагог, вдумливий дослідник дитячої душі, пропагував філософію освіти, яка базувалась на ідеях демократизації, гуманізації, орієнтації на особистість. Проаналізувавши теоретичну спадщину видатного педагога можна стверджувати, що В. О. Сухомлинський розробив методику спільної роботи педагогічного колективу Павлівської школи, де був директором, й батьків, яку ми знаємо як Батьківська школа. І ось що він стверджував: «Час і батькам, і вчителям глибоко усвідомити, що ні школа без сім'ї, ні сім'я без школи не можуть впоратися з найтоншими, найскладнішими завданнями становлення людини».

Щоб налагодити практичну, повсякчасну і відповідальну взаємодію батьків із закладом освіти потребуються різні ефективні форми і методи роботи, що довели свою життєздатність. Традиційні методи та форми комунікації освітнього закладу з батьками учнів стають дедалі менш ефективними, тому потрібно шукати нові форми співпраці.

До дієвих форм залучення батьків до освітнього процесу віднесемо (за І. Перепелюк, Н. Іванець, П. Чернишовою, С. Косарецьким, І. Резніченко та особистий досвід) [3, 2, 4]:

- інформаційні буклети. В них можна освітити події культурного характеру, які відбулися впродовж місяця, чверті чи семестру; ознайомити батьків зі шкільними цілями й методами, організацію роботи та правилами закладу освіти, навчальним планом, шкільним життям за участі батьків у заняттях і урочистостях, організованих на шкільних майданчиках);
- щомісячний або щосеместровий календар подій і заходів. Кожного місяця/семестру на сайті закладу освіти або на загальношкільних зборах освітити або оголосити дати тематичних батьківських зборів, екскурсій, шкільних свят тощо. Батькам тоді легше планувати свою роботу і можливість взаємодії із закладом освіти;
- пакет інформаційних матеріалів, візитівок, що містять телефони, прізвища керівництва, структурних відділів школи;
- активізація участі батьків у процесі прийняття рішень на рівні закладу через шкільні ради;
- організація та розповсюдження щорічних публічних звітів адміністрації закладу освіти, листи, новини про успіхи дітей;
- організація систематичної просвіти батьків з метою формування у них педагогічної грамотності; організація інформаційних та освітніх конференцій, на яких відбувається

- знайомство батьків з теоретичними засадами гуманної педагогіки; ознайомлення з ефективними методами виховання; корекцією сімейного виховання; подолання прогалів у знаннях батьків про вікові особливості дитини, про розвиток обдарованої дитини, дитини із труднощами у навчанні; про типи соціальної поведінки; удосконалення педагогічних навичок батьків, форм поведінки у незвичних ситуаціях тощо;
- перегляд уроків провідних педагогів закладу освіти, закордонних педагогів;
 - участь у коуч-тренінгах із суб'єкт-суб'єктною взаємодією;
 - нетворкінг для батьків;
 - колективні творчі справи,
 - використання заходів, спрямованих на підвищення авторитету батьків: спортивне свято «Тато, мама, я – спортивна сім'я», батьківські посиденьки, телеміст «Батьки – діти», година спілкування «Зустріч поколінь», родинні марафони, квестові ігри, «креатив-бій»;
 - спільне навчання, під час якого батьки залучаються до проведення уроку. Дітям дуже подобається бачити власних батьків у ролі вчителів, а для інших дітей – це ще один приклад моделі поведінки дорослих людей. Ця форма педагогічного партнерства сприяє зацікавленості дітей до предмета, нового сприйняття, самоствердження, розуміння батьками складності вчительської професії, стимулює учнів до навчання;
 - батьківські майстер-класи – це форма співпраці батьків учнів і вчителя, під час якої батьки не лише розповідають про свою роботу або захоплення, а й демонструють її;
 - виконання різноманітних проєктів на культурну і особливо соціальну тематику;
 - ділові ігри, воркшопи, групові завдання з використанням сучасних інноваційних технологій (скрайбінг, сторітеллінг, інфографіка);
 - відвідування педагогами дітей удома, щоб довідатись про їх життєві й освітні умови та надати керівництво батькам щодо організації домашньої роботи учнів. Коріння цієї форми взаємодії у давньому минулому, коли багаті сім'ї запрошували вчителів додому, щоб дитина познайомилась у колі сім'ї з майбутнім провідником у країну знань, відчула комфорт у спілкуванні, відбувалося так зване «благословення» батьків цієї співпраці вчителя з дитиною. Саме тоді дитина відчує зв'язок, прихильність до вчителя, що відкриє можливості до плідного навчання;

- організація батьківської педагогічної бібліотеки, також презентування книг, які мають прочитати батьки, закупівля на школу, спільне читання книги вчителя і батьків, виокремлення особливостей, інсайтів, звіт, перевірка тощо;
- «Поштова скринька», куди батьки опускають листи із запитаннями;
- презентації «Традиції і реліквії моєї родини»;
- участь батьків у створенні портфоліо творчих досягнень дитини;
- індивідуальні бесіди, індивідуальні контакти батьків з педагогами, – за прикладом провідних європейських країн: інформування батьків особисто або в особистих соціальних мережах, а краще – через електронну пошту: про діяльність дитини, про прогрес і зміни в її розвитку, про здібності та вміння, зміст занять, про позитивні та негативні сторони поведінки дитини, про її індивідуальні особливості. Ще можна взяти до прикладу канадську систему спілкування батьків з вчителями: «діти щодня носять у школу спеціальні папки. Туди вкладаються різні записки, брошурки і виконані дітьми шкільні завдання. При необхідності батьки можуть покласти свою записку. Папки кожен день перевіряються вчителем. А по п'ятницях педагог посилає додому на вихідні спеціальну папку з «новинами» [1].

В. О. Сухомлинський писав, що «удосконалення, поглиблення суспільного виховання означає не применшення, а посилення ролі родини. Гармонійний, усебічний розвиток можливий тільки там, де два вихователі – школа й родина – не тільки діють разом, ставлячи перед дітьми одні й ті ж вимоги, а й є одностайними, розділяють одні й ті ж переконання, завжди виходять з одних і тих самих принципів, ніколи не допускають розбіжностей ні у процесі, ні в засобах виховання» [5].

Освітній заклад повинен ініціювати взаємодію з батьками, бо співпраця між батьками й школою – запорука кращої успішності учнів. При ефективній реалізації вищезазначених форм залучення батьків до освітнього процесу за Н.Іванець повинні з'явитися такі показники готовності батьків до взаємодії:

- позитивне ставлення до педагогічного колективу та своєї участі в життєдіяльності школи і класу;
- бажання відвідувати обов'язкові заходи для батьків і проявляти ініціативу в організації самостійних заходів;
- зацікавленість у справах дітей, класу, школи;

- здатність здійснювати конструктивне спілкування і взаємодію з педагогами й адміністрацією школи;
- бачення свого місця і ролі у взаємодії зі школою [2].

За педагогікою партнерства вчителі і батьки мають однакові погляди щодо організації освітнього процесу дитини. Коли батьки та вчителі на стороні дитини, завжди поруч із дитиною і для дитини - це приносить задоволення усім учасникам освітнього процесу - батькам, вчителям, учням. Діти отримують найбільше, але в загальній соціальній перспективі вони віддадуть ще більше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єпіхіна М. А. Педагогіка партнерства: аналіз зарубіжного досвіду / М. А. Єпіхіна // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. - 2019. - № 1(2). - С. 226-234.

2. Іванець Н. Педагогіка партнерства як засіб формування мультикультурної компетентності в учнів початкової школи / Н. Іванець // Імідж сучасного педагога. - 2019. - № 4. - С. 88-93.

3. Перепелюк І. Р. Організаційно-педагогічні умови партнерства дошкільного навчального закладу і сім'ї в Республіці Польща : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Чернівці, 2018. 265 с.

4. Резніченко І. Педагогічне партнерство сім'ї і школи в умовах НУШ / І. Резніченко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. - 2018. - Вип. 59. - С. 279-285.

5. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві / В. О. Сухомлинський. - К.: Радянська школа, 1988. - 310 с.

6. Яров Т. К. Педагогіка партнерства: успішна взаємодія школи та сім'ї / Т. К. Яров // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія. - 2020. - Вип. 1. - С. 177-180.

ТИМОШКО Г. М., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, доктор педагогічних наук, професор

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ КЕРІВНИКАМИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Нова концепція управління, що характеризується системними змінами у змісті управлінської діяльності, технологіях управління, нове управлінське мислення ґрунтуються на засадах теорій соціального управління, що представляють собою важливу складову загальнолюдської культури.

Соціокультурні зміни в освіті України в умовах світової пандемії та російської агресії зумовили важливість проблеми

культури професійної діяльності керівника закладу загальної середньої освіти.

Ефективне управління закладом освіти вимагає адекватного механізму контролю і стимулювання усіх суб'єктів освітньої діяльності, у тому числі і керівників. Необхідність виділення механізму делегування повноважень у діяльності керівника обумовлено зростаючими темпами змін, що відбуваються в освітньому середовищі, збільшенням екстримальних інформаційних потоків, які конче необхідно відстежувати керівнику закладу освіти в умовах воєнного стану, зростанню вимог до мобільності та організованості керівника. Проблема формування організаційної культури делегування повноважень у процесі управління закладами освіти в сучасну сувору історичну добу є особливо актуальною.

Напрацювання з проблематики організаційної культури накопичені в галузях менеджменту, філософії, психології, соціології тощо. Різні аспекти організаційної культури висвітлюються у роботах О.Бабича, І.Животової, Г.Колеснікова, В.Колпакова, Ю.Палеха, Ю.Семенова, Г.Тимошко, Г.Хаєта. Більшою мірою проблематика організаційної культури розроблена в працях західних дослідників (П.Вейл, С.Девіс, М.Елвессон, П.Ентоні, Дж.Мартін, Д.Мейерсон, Р.Моран та інші). У широкому розумінні, організаційна культура – складова загальної культури суспільства, яку розуміють як систему надбіологічних програм людської діяльності, поведінки, спілкування, що розвивається історично та виступає умовою відтворення та зміни соціального життя в усіх його проявах та представлену сукупністю ідеалів, зразків поведінки, ідей і гіпотез, цінностей, ціннісних орієнтацій тощо [4].

Організаційна культура є стратегічним чинником розвитку організації. Ідея місії, спільне сприйняття цілей може скоординувати та прискорити діяльність у напрямі досягнення спільної мети [5]. Реалії життя доводять, що успішність та ефективність роботи будь-якої організації значною мірою залежить від організаційної культури делегування повноважень керівником закладу освіти.

Організаційна культура — це сформована впродовж всієї історії організації сукупність прийомів та правил адаптації організації до вимог зовнішнього середовища і формування внутрішніх відносин між групами працівників. Організаційна культура усіх учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану концентрує політику та ідеологію життєдіяльності ЗО, систему її пріоритетів, критерії мотивації та розподілу влади, характеристику соціальних цінностей та норм поведінки. Елементи організаційної культури є орієнтиром в ухваленні управлінською командою закладу

освіти управлінських рішень в умовах воєнного стану в Україні, налагодженні контролю за поведінкою та взаєминами співробітників у процесі оцінювання педагогічних та соціальних екстремальних ситуацій.

Дедалі більше менеджерів світового рівня заявляють про те, що серед тих факторів, які впливають на досягнення компаніями довгострокового успіху, важливе місце посідає людський фактор — тобто добре підібрані, правильно організовані і мотивовані працівники, які вміють ефективно вибудовувати міжособистісні стосунки на високому рівні організаційної культури делегування повноважень .

У процесі розроблення алгоритму делегування повноважень керівником закладу освіти на засадах організаційної культури кожний працівник:

- сприймає себе як суб'єкт організації освітнього процесу , діяльність якого відчутно впливає на якість освітніх послуг закладу освіти та визначає стратегію його розвитку в умовах воєнного стану
- усвідомлює особисту відповідальність за формування позитивного іміджу закладу освіти в умовах воєнного стану;
- орієнтується на пошук, розробку, вибір і втілення найбільш оптимальних технологій виконання делегованих повноважень;
- пов'язує виконання делегованих повноважень із особистісним розвитком;
- усвідомлює відповідність критеріїв своєї діяльності у процесі виконання делегованих повноважень на засадах організаційної культури.

По-перше, організаційна культура надає членам педагогічного колективу корпоративної ідентичності, є важливим джерелом стабільності і наступності. Це створює у працівників почуття надійності організації і своєї соціальної захищеності.

По-друге, знання цінностей, норм і правил, які сформувалися в закладі освіти , допомагають педагогам правильно інтерпретувати події, та визначити свою поведінку у процесі виконання делегованих повноважень.

По-третє, організаційна культура стимулює самосвідомість і високу відповідальність працівника, що виконує делеговані йому завдання. Механізми впливу організаційної культури делегування повноважень на розвиток закладу освіти полягають у тому, що педагоги прогнозують розвиток ЗО в умовах воєнного і поствоєнного стану керуючись головними цінностями сучасного суспільства:

вибудовуванням моделі збереження психічного і фізичного здоров'я підростаючого покоління.

Делегування повноважень означає передачу завдань та повноважень особі, що бере на себе відповідальність за їхнє виконання. У загальному вигляді під делегуванням повноважень розуміють передачу підлеглому завдання чи діяльності зі сфери дій керівника.

Чому так важливо для керівника делегувати свої повноваження? По-перше, керівник не зможе розв'язати всі численні завдання, які виникають у роботі закладу, по-друге, між усіма підлеглими керівник розподіляє обов'язки з метою відповідальності кожного за певну ділянку роботи, що, у свою чергу, розвантажує керівника та сприяє підвищенню компетентності кожного підлеглого.

Виходячи із цього, пропонуємо основні правила ефективного делегування повноважень керівниками закладів освіти:

- делегуйте повноваження відповідно до здібностей та можливостей працівників;
- враховуйте заохочення та мотивацію працівників;
- делегуйте повноваження завчасно;
- чітко пояснюйте, чого вимагаєте і в які терміни треба виконати завдання;
- пояснюйте суть та мету завдання;
- надавайте співпрацівникам свободу рішення у виконанні завдання;
- забезпечуйте працівників необхідною інформацією;
- надавайте впевненості, що ви у будь-яку хвилину прийдете на допомогу;
- здійснюйте проміжний контроль за виконанням делегованого доручення;
- інформуйте працівників про результати супервізії з вашого боку;
- мотивуйте якісне виконання делегованих повноважень;
- дотримуйтесь взаємовідповідних обов'язків:

**Обов'язки керівника та підлеглих
під час делегування повноважень.**

Обов'язки керівника	Обов'язки підлеглих
1. Підібрати необхідних співпрацівників	1. Самостійно здійснювати делеговану діяльність
2. Розподілити сфери відповідальності	2. Приймати рішення на свою відповідальність
3. Координувати виконання доручених справ	3. Своєчасно інформувати керівника

4. Стимулювати та контролювати підлеглих	4. Інформувати про всі незвичайні випадки під час виконання справи
5. Здійснювати контроль за робочим процесом та результатами	5. Координувати свою діяльність з колегами
6. Давати оцінку своїм співпрацівникам (у першу чергу позитивну)	6. Піклуватися про обмін інформацією
7. Не допускати зворотного делегування	7. Підвищувати свою кваліфікацію відповідно до вимог, що висуваються

Таким чином, делегування повноважень сприяє інформованості підлеглих, сформованості у них певних управлінських чи професійних компетентностей, розвитку їхнього професійного менталітету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзвінчук Д. Психологічні основи ефективного управління. — К., 2000.
2. Загальна психологія: Підручник для студентів вищ. навч. закладів / За заг. ред. С.Д. Максименка. — К., 2000.
3. Лемберт Том. Ключові проблеми керівника. 50 перевірених способів вирішення проблем: Пер. з англ.К.: Всеувітто, Наукова думка, 2001.—303 с.
4. Онищук Л.А. Гуманізація управлінської діяльності директора школи: Монографія //Л.А.Онищук.—Житомир: “Полісся”, 2002.—324 с.
5. Палеха Ю.І. Методологічні основи культури управління // Освіта і управління. -1997.-№2.—Т.2, с.82—85.
6. Палеха Ю.І. Ключі до успіху, або організаційна та управлінська культури. - К., 2000.

ФЕЩЕНКО О. Л., професор кафедри економіки, підприємництва та менеджменту ННІМП ДЗВО УМО, кандидат економічних наук, доцент

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інноваційні відносини виникають між людьми з приводу формування та реалізації інновацій. При цьому процеси, пов'язані з виробництвом і відтворенням нового (нового знання, нового продукту або послуги, нових управлінських комбінацій, нових суспільних відносин) повинні бути не стихійними, а неодмінно свідомо поставленими на наукову основу і мати характер спеціалізації.

Інноваційні відносини, що складаються у зв'язку зі створенням, розповсюдженням та реалізацією інновацій, становлять ядро всієї

системи відносин, які виникають в інноваційній сфері, але не вичерпують їх [1, с. 73].

В освіті присутні інноваційні відносини як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Вони реалізуються через інтереси суб'єктів і об'єктів освіти. До суб'єктивних інноваційних відносин відносяться інноваційно-психологічні та інноваційно-моральні, що зачіпають почуття, емоції і суб'єктивні моральні оцінки людей. До об'єктивних інноваційних відносин можна віднести: інноваційно-економічні, інноваційно-педагогічні, інноваційно-управлінські, у тому числі інноваційно-організаційні, інноваційно-фінансові, інноваційно-майнові відносини.

Охарактеризуємо докладно кожен вид об'єктивних інноваційних відносин. Центральною ланкою інноваційних відносин в інноваційній сфері освіти є інноваційно-економічні відносини. Це відносини людей, що виступають в чистому вигляді в матеріально-перетворювальному житті та діяльності, пов'язаної з формуванням і реалізацією інноваційної політики. На наш погляд, інноваційно-економічні відносини мають політичну, соціально-культурну і моральну форму прояву. Для сучасного закладу вищої освіти характерно те, що він в рамках інноваційної діяльності може вступати в ринкові і неринкові інноваційно-економічні відносини.

Неринкові економічні відносини – це, з одного боку, нееквівалентні грошові відносини між людьми і господарюючими соціальними суб'єктами (дари, пожертвування, податки, штрафи), з іншого – негрошові економічні відносини (бартер, взаємозаліки, а також економічні відносини натурального господарства і вільної асоціації всередині окремого соціального суб'єкта або господарського підрозділу). Комерціалізація освітніх інновацій ускладнена через складність отримання прибутку навіть від комерційно ефективних проектів, що пов'язано з тривалими термінами окупності, яка визначається специфікою освіти.

Між тим ринкові інноваційно-економічні відносини можливі в тих випадках, коли інновації в науці зливаються з інноваціями в бізнесі. При цьому незалежно від можливості їх комерційного використання інновації слід проводити синхронно, у відповідності з конкретними взаємопов'язаними технологічними укладами. Інноваційно-педагогічні відносини – відносини суб'єктів інноваційної діяльності, пов'язані з навчальним процесом і його забезпеченням. Ці відносини своєрідний аналог у сфері економіки духовного виробництва техніко-економічним відносинам у сфері економіки матеріального виробництва. Аналоги єдині в своїй

міжформаційній універсальності, оскільки ніколи не зникнуть праця і відносини між людьми.

Розкриємо сутність інноваційно-педагогічних відносин між людьми. Суб'єкти цих відносин – викладачі та здобувачі освіти. Відносини між ними складаються в освітньому процесі в зв'язку з його вдосконаленням. Вони наповнені навчанням і вихованням як сутністю цього процесу. Ці інноваційні відносини виступають у вигляді освітньої послуги – достатньо складної економічної категорії, що має неоднозначне тлумачення. Саме зміст освітнього процесу – це той гранично конкретний і разом з тим гранично значимий вид освітньої діяльності, де формується генетична матриця соціуму. Тому інновації в цій сфері, яка є доволі делікатною у зв'язку з її впливом на свідомість підростаючого покоління, повинні відбиратися з особливою ретельністю і проводитися з особливою обережністю, керуючись першою заповіддю лікаря: «не нашкодь». Саме до суб'єктів інноваційно-педагогічних відносин, особливо коли мова йде про виховання, неприйнятно застосування таких економічних категорій, як сировина і ресурс.

Інноваційно-управлінські відносини, включаючи інноваційно-організаційні, – економічні відносини, що виникають між людьми у зв'язку з управлінням економікою вищої освіти в області інноваційної діяльності. Для неї характерно переважне використання особистісних відносин неформального характеру між інноваторами. Формальні міжособистісні відносини персоналу запропоновані організаційною структурою ЗВО, і вони не завжди на практиці збігаються з інтересами співробітників, які беруть участь в тому чи іншому інноваційному проекті як в частині його реалізації (найчастіше це професорсько-викладацький склад), так і в частині створення необхідних умов для реалізації (адміністративно-господарський персонал). Суб'єкти інноваційно-управлінських відносин у галузі вищої освіти мають схильність до консерватизму в силу бюрократизації управління, проте їм не чужа й «інноваційна лихоманка».

Важливо відзначити надзвичайно важливу роль управлінського ресурсу, який в поєднанні з повним використанням духовного ресурсу науково-педагогічного персоналу може творити чудеса навіть в умовах грошового голоду (жорстких фінансових обмежень, як на бюджетні, так і на позабюджетні кошти ЗВО).

Завдання інноваційно-управлінських відносин в освіті з урахуванням впровадження інновацій полягає в грамотному формуванні та використанні потенціалу всіх економічних відносин у ЗВО, всіх відтворювальних характеристик освітніх і наукових

циклів. Інноваційно-організаційні відносини (поділ праці, спеціалізація, кооперація праці) в рамках закладу вищої освіти пов'язані з організацією трудових відносин, для реалізації яких необхідні кадрові, матеріально-технічні ресурси. Вони визначають внутрішню організацію праці науково-педагогічного персоналу, адміністративно-управлінського апарату і змінюються разом зі змінами в організації навчання, зокрема: в парадигмах навчання, технічних засобах та технологіях навчання, новому співвідношенні в предметних областях наукового знання, що викладається, внаслідок серії великих наукових відкриттів на стику певних наук.

Інноваційно-фінансові відносини виникають між людьми у зв'язку з необхідністю здійснення фінансових операцій в інноваційній сфері освіти. Інновації в них відіграють найважливішу роль як для окремого ЗВО, так і для всієї національної економіки. Хронічне недофінансування освіти протягом тривалого часу, підриваючи нормальний характер відтворення фінансових відносин ЗВО, разом з тим підриває життєво важливі цикли відтворення науки, знань, освіти, кваліфікованих кадрів. Накладення тривалого недофінансування на окремі характеристики зазначених циклів здатне привести до непоправних втрат науково-освітнього потенціалу України, що виражається на мікрорівні в колосальному зниженні якості освітньої діяльності.

Підсистема інноваційно-фінансових відносин покликана не відриватися від інших видів інноваційних відносин та освітньої діяльності ЗВО, а надавати підтримку, нехай і комерційними інноваціями. Зокрема, такими як: освітній кредит, освітній вексель, освітнє страхування життєздатності освітніх установ, пільгове оподаткування на інноваційну діяльність.

У вищій освіті дуже важливий моральний аспект інноваційно-фінансових відносин. Зокрема, комерційні інновації у ЗВО, стикаючись з некомерційною сутністю освіти і частково науки (фундаментальні дослідження) можуть сприяти вихолощуванню з вузівського середовища певного типу викладачів. Кваліфіковані ж науково-педагогічні кадри – це не тільки носії глибинного знання у всіх сферах людського життя, а й совість науки і всього суспільства (а не просто середній клас зі своїм соціальним статусом і розміром наявного доходу).

З комерціалізацією освітньої та наукової діяльності тип людських відносин змінюється з точністю до навпаки: на місце солідарності та взаємодопомоги приходять конкуренція, що характерно для ринкових відносин. Інноваційно-майнові відносини, або відносини власності в економічному сенсі,

виникають між людьми з приводу операцій з власністю, майном, що використовуються в інноваційному процесі. Інноваційно-майнові відносини між суб'єктами господарювання повинні складатися таким чином, щоб працювати на освіту в цілому і кожний конкретний заклад освіти, зокрема. Встановлення даних відносин – це прерогатива держави. Для багатьох ЗВО України слабка матеріальна база, включаючи і майно інфраструктурних підрозділів, є типовою проблемою.

Таким чином, заклади вищої освіти це не просто виробники і споживачі матеріальних, соціальних і духовних благ і ресурсів. Вони – суб'єкти інноваційних відносин різного виду і в той же час їх об'єкти. Крім того, ЗВО це суб'єкти и об'єкти геополітичних і соціокультурних неекономічних відносин, пов'язаних з економічними відносинами опосередковано, побічно. Багато видів інноваційних відносин у галузі вищої освіти практично ніяк не пов'язані з економікою і не можуть бути описані на мові економіки. Їх слід враховувати в інноваційній політиці вищої освіти в якості обмежень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманова Ю. Інноваційні відносини та відносини в інноваційній сфері – співвідношення та системна взаємодія / Теорія і практика інтелектуальної власності. 2/2009. С. 72-80. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ndiiv.org.ua/Files2/2009_2/8.pdf.

2. Сафонова В.Є., Феценко О.Л. Вибір конкурентних стратегій у розвитку недержавних закладів вищої освіти на ринку освітніх послуг// проблеми модернізації України: [зб.наук.праць] / МАУП. – К.: ДП – Видавничий дім «Персонал», 2019. – Вип.8 – С.48-52.

ФОМІНА М. І., вихователь-методист, Бориспільський заклад дошкільної освіти «Теремок» Бориспільської міської ради Київської області

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Одним із важливих пріоритетів в діяльності закладів освіти є забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу під час воєнного стану в Україні. Психологічна допомога та емоційна підтримка у закладі освіти має проводитись систематично і поетапно, починаючи із закладу дошкільної освіти.

Першу психологічну допомогу та емоційну підтримку на різних рівнях у закладі освіти проводять усі педагогічні працівники. Також до цього процесу залучаються батьки та засоби масової інформації. Педагоги мають враховувати емоційний стан здобувачів освіти, адже під час війни вони можуть стикатися із дітьми, які переїхали із регіонів, де відбуваються військові дії, або навіть втратили когось із близьких. Цей фактор впливає на поведінку дитини, її здатність до навчання та на психологічні реакції на навколишні подразники. Відповідальне ставлення до надання допомоги також означає турботу і про власне здоров'я та благополуччя. Потрібно перш за все берегти себе, щоб краще піклуватися про інших. Якщо працює команда, важливо знати й цікавитися самопочуттям усіх членів команди, впевнитися, що той, хто надає допомогу, фізично та емоційно зможе допомогти іншим.

Саме тому важливим є питання підвищення компетентності педагогічних працівників у напрямі надання першої психологічної допомоги та оволодіння сучасними технологіями такої допомоги.

Основний зміст просвітницької роботи фахівців психологічної служби закладу освіти:

- інформування з проблем торгівлі людьми;
- інформування з питань запобігання та протидії домашньому насильству в умовах воєнного стану в Україні;
- формування у здобувачів освіти національних та європейських цінностей;
- ознайомлення педагогів з технологіями надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу та запровадження "Психологічної хвилини" під час уроків;
- інформування про вплив та наслідки вживання наркотичних, психоактивних речовин, алкоголю та тютюнопаління;
- ознайомлення учасників освітнього процесу із загрозами, які може нести інтернет (шахрайство, спам, кібербулінг тощо);
- популяризація ненасильницької моделі поведінки;
- формування моральної поведінки, активної життєвої позиції, єдності слова і діла в особистості, готовності брати активну участь у житті своєї держави.

Особливу увагу було приділено використанню інтернет-ресурсів для надання психологічної підтримки дітям, батькам та педагогам, особливостям здійснення психологічного супроводу освітнього процесу в закладах освіти за допомогою сучасних дистанційних технологій.

Види та інструменти роботи практичних психологів та педагогів в закладах освіти під час воєнного стану.

- «Первинна психологічна допомога під час війни» всеукраїнська VIBER-спільнота;
- Корисні відео від ЮНІСЕФ;
- Профілактична робота у VIBER чатах для батьків та педагогів;
- Профілактична робота в Telegram каналах;
- Розміщення рекомендацій, порад та консультацій на офіційному сайті закладу та на сторінці в мережі Facebook;
- Проведення різноманітних тренінгів та конференцій для педагогів;
- Проведення та перегляди вебінарів з рекомендаціями та порадами для роботи під час воєнного стану.

Нові теми та форми роботи, організація психологічної допомоги, групова робота з дітьми та батьками, профілактичні, освітні, інформаційно-просвітницькі заходи, весь арсенал педагогічної майстерності концентрують і спрямовують на роботу зі здобувачами освіти та педагогами. Для створення гармонійних та комфортних умов освітнього середовища та психологічного здоров'я всіх його учасників в цей нелегкий період нашого життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кафедра психології КЗ СОІППО. URL: <https://sites.google.com/view/psychology-kaf/>;
2. Психологічна допомога під час війни. URL: <http://surl.li/born0>;
3. Основні методи роботи педагога – психолога. URL: <http://medbib.in.ua/osnovnyie-metodyi-raboty-pedagoga.html>;
4. Матеріали для використання в роботі під час воєнних дій. URL: <https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/materialy-dlia-vykory>;
5. Види діяльності практичного психолога. URL: <https://pidru4niki.com/14140113/>

***ЦАП І. С.**, здобувачка вищої освіти освітньої програми «Спеціальна освіта (за нозологіями)» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»*

Науковий керівник:

***РОЖНОВА Т Є.**, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент*

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИМ ЦЕНТРОМ

Діти з особливими освітніми потребами вимагають підсиленої кваліфікованої системи навчання, допомоги та фахового супроводу. Відповідно до них вітчизняна освіта, що на сьогодні зорієнтована на входження в європейський освітній простір несе корекційно-розвитковий характер, який у цьому контексті характеризується посиленням психолого-педагогічних зусиль та комплексної оцінки розвитку в освітніх процесах.

Важливу роль впровадження кращих стандартів навчання дітей з особливими потребами в системі інклюзивної освіти покликані забезпечити інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ), що є установами, які створені «з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами віком від 0 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі, у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та інших навчальних закладах, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти» [1].

Діяльність інклюзивно-ресурсних центрів ґрунтуються на засадах Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» [4]; положеннях Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, Концепції розвитку інклюзивної освіти.

На підставі заяви батьків дитини з особливими потребами інклюзивно-ресурсними центрами проводиться комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку; надаються корекційно-

розвиткові та психолого-педагогічні послуги; фаховий системний супровід дитини [1].

У своїй діяльності ІРЦ підпорядковується засновнику, яким є представницькі органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, районні, міські ради. Міністерство освіти і науки України виступає як головний орган системи центральних органів виконавчої влади, забезпечуючи реалізацію політики держави у сфері діяльності ІРЦ. Організація методичного та аналітичного забезпечення здійснюється ресурсними центрами підтримки інклюзивної освіти (РЦПО) [3, с. 37].

Схема управління ІРЦ складається з функціонування структурних підрозділів, які забезпечують діяльність центру [3, с. 38-39]:

1. Структурні підрозділи: з питань інклюзивної освіти та діяльності інклюзивно-ресурсних центрів МОН; з питань діяльності інклюзивно-ресурсних центрів органів управління освітою держрайадміністрацій.
2. Інститут спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук.
3. Органи місцевого самоврядування.
4. РЦПО відповідно до покладених на нього завдань.

Починаючи з 2019 року в дію введено Положення МОН «Про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів» [5], яке регламентує систему роботи центрів як автоматизована система (АС «ІРЦ»). Ця система є інтегрованою інформаційно-комунікаційною системою з технічними засобами в межах України та становить собою автоматизовані робочі місця з об'єднанням в загальну інформаційну систему та є організацією обробки відомостей та документообігу. Автоматизована система є однією із ланок, що забезпечує створення єдиного інформаційного середовища у сфері інклюзивної освіти [5].

Програмно-цільове управління (ПЦУ) дає змогу розглянути нову ціль під різними ракурсами, спроектувати структуру цілей, підібрати до цієї структури відповідну структуру ресурсів. Загалом виділяють три групи програм, які використовують в управлінні складними соціально-педагогічними системами: програми державного рівня; програми галузевого та регіонального рівня, міжгалузеві програми з окремих аспектів діяльності; програми розвитку закладу освіти, а також програми, які координують розробку та впровадження окремих видів модернізованих процесів, техніки, технологій, теоретично-прикладних досліджень. Аби заклади ІРЦ працювали ефективно, необхідно, щоб вони могли забезпечувати процеси

управління засобами комп'ютеризації та інформатизації, комплексно-цільових програм (КЦП). Заходи програм мають бути пов'язані із завданнями інших структурних підрозділів та враховувати всі види діяльності [2, с. 63].

Необхідним є активне навчання фахівців центрів ІКТ, використання мультимедійних засобів, цифрових інструментів, створення електронних бібліотек, урізноманітнення роботи з батьками засобами презентацій та за допомогою веб-сайту, використання в роботі сканерів, БФП, мережеских засобів Інтернет (веб-сайти, веб-платформи, веб-портали тощо), стаціонарних, портативних та мобільних електронних засобів (комп'ютерів, ноутбуків, планшетів та смартфонів), веб-камер на основі підтримки wi-f.

Таким чином, принцип інноваційності в управлінні децентралізує та демократизує управлінські процеси, а також спонукає до розвитку самостійності в управлінні та прийнятті управлінських рішень, сприяє створенню самостійних суб'єктів в управлінні з частковою автономією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інклюзивно-ресурсні центри. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/dlya-batkiv/karta-irc-ta-zakladiv> (дата звернення: 19.11.2022).
2. Інформатизація управління закладами освіти як один із головних способів розвитку. Мистецтво управління, 2019. №11 (851). С. 58-65.
3. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.
4. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 №545. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-p#Text> (дата звернення: 19.11.2022).
5. Про затвердження Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів: Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.11.2020. № 1353. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0024-21#Text> (дата звернення: 19.11.2022).

ЦСАР В. В., здобувачка вищої освіти освітньої програми «Управління навчальним закладом» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Початок ХХІ ст. в Україні позначений вагомими політичними, економічними та соціальними змінами. Ринкова система стосунків істотно змінила психологію суспільства, його пріоритети та систему вартостей, вплинула на всі сфери життя й, зокрема на освіту. В сьогоденні це характеризується модернізацією її змісту, форм і методів, розробкою та апробацією новітніх освітніх технологій. Діяльність будь-якого закладу професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О), особливо інноваційного, повинна сприяти забезпеченню відповідного рівня освіти, поліпшенню матеріальної бази закладу, розширенню його інфраструктури. Національні інтереси України потребують її інтеграції в Європейське співтовариство, розв'язання проблем розвитку демократичної держави. В цьому процесі беруть активну участь усі заклади. Державна політика в сфері міжнародного співробітництва в галузі освіти сприяє розвитку взаємовигідних міжнародних відносин у межах міжнародних відносин, проектів, угод, здійсненню зовнішньоекономічної діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до чинного законодавства України [1].

Мета викладу – дослідження підходів до формування іміджу сучасного закладу ЗП(ПТ)О.

При формуванні іміджу не слід забувати про імідж персоналу. При цьому кожен працівник може розглядатися як обличчя організації, за яким судять про персонал у цілому. Важливим є все: фахова компетентність, культура спілкування, соціально-психологічні характеристики співробітників, навіть їх соціально-демографічні та фізичні дані: вік, стать, сімейний стан, наявність або відсутність фізичних вад.

Формування іміджу передбачає, перш за все, визначення основної мети та принципів діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Основна мета полягає в забезпеченні, вихованні та розвитку здібних, обдарованих та талановитих дітей у відповідності з світовими та національними критеріями, створенні

умов для інтелектуального, духовного та професійного розвитку особистості.

У сучасних умовах децентралізації професійної освіти в Україні гостро постає питання кардинальних змін у функціонуванні та розвитку П(ПТ)О, необхідності їх адаптації до умов регіонального середовища, яке динамічно розвивається.

Жорсткі умови регіональної конкуренції за обмежених фінансових можливостей, демографічна криза, практично нашкоджують керівників ЗП(ПТ)О на необхідність формування особливого бажаного «обличчя» ЗП(ПТ)О [2].

Формуванню іміджу сучасного ЗП(ПТ)О передують вирішення низки завдань:

- 1) вивчення громадської думки всередині ЗП(ПТ)О з метою з'ясування задоволеності навчальним закладом учнями, випускниками, батьками, педагогічними працівниками, роботодавцями, іншими соціальними партнерами;
- 2) розробка інформаційного матеріалу, що має бути доступний, зрозумілий, відбивати позитивні зміни в учнівському житті, демонструвати досягнення, отримані у процесі змін;
- 3) поширення новизни, пов'язаної з розвитком інноваційних процесів у ЗП(ПТ)О, розробки, упровадження та використання педагогічних нововведень, технологій, інновацій;
- 4) забезпечення висвітлення подій у діяльності ЗП(ПТ)О – установалення ефективного зворотного зв'язку із зовнішнім середовищем [3].

Складовими аутентичності формування іміджу можуть бути:

- атрибутика сучасного ЗП(ПТ)О (гімн, герб, прапор, девізи, банери, словесні символи або їх графічне вирішення в єдиній композиційній та кольоровій гамі, як закладу освіти в цілому, так і окремих груп, професій, напрямків підготовки);
- бланки листів, буклетів запрошень, листівок як сувенірних, так і вітальних;
- конверти ділові та сувенірні, візитки, папки-реєстратори, папки для інформаційних матеріалів, вказівники, вимпели, пакети сувенірні, записні книжки, плакати-календарі та календарі сувенірні кишенькові, ручки;
- рекламні проспекти, інформаційні бюлетені, буклети, презентації, що розкривають особливості напрямів освітньої практики навчального закладу з особливим акцентом демонстрації для майбутнього абітурієнта.
- форма здобувачів освіти під час виробничого навчання, нашивки (шеврони), значки відповідно робітничій професії;

- оформлення зовнішнього вигляду (фасаду), прилеглої території, приміщення ЗП(ПТ)О, стенди тощо.

Додатковими компонентними складовими інформаційних матеріалів, що можуть вплинути на формування іміджу сучасного ЗП(ПТ)О:

- освітня структура ЗП(ПТ)О, що включає всі етапи та ступені підготовки (даний компонент дозволяє простежити можливості самовизначення здобувача освіти всередині ЗП(ПТ)О);
- особливості змісту професійної (професійно-технічної) освіти;
- співпраця із соціальними партнерами (спортивними закладами, автомобільними школами, іноземними партнерами, роботодавцями, закладами вищої освіти тощо); – освітній простір та науково-практичні зв'язки ЗП(ПТ)О (компонент створює бачення можливих шляхів продовження професійного самовизначення випускника ЗП(ПТ)О, а також демонструє умови розвитку особистості здобувача освіти у процесі навчання та отримання кваліфікації);
- традиції учнівського колективу, учнівського самоврядування (свята, олімпіади, конкурси, змагання, зокрема;
- результати досягнень здобувачів освіти, професійний олімп здобувачів освіти, випускників, педагогічних працівників ЗП(ПТ)О (призові місця, перемоги в конкурсах, конкурсах фахової майстерності, конференціях, олімпіадах; вступ до Малої академії наук, вищих навчальних закладів, кар'єрне зростання випускників) тощо.

Дослідження свідчать, що приблизно 70% учнів і їхніх батьків роблять свій вибір під впливом створеного суспільного іміджу навчальним закладом.

За даними дослідження, пріоритетними складовими формування позитивного іміджу сучасного ЗП(ПТ)О є: для здобувачів освіти I курсу та їхніх батьків – образ класного керівника; для старшокласників – образ майстра виробничого навчання, директора; для батьків – уявлення про якість професійної освіти, форми і методи підготовки, комфортність освітнього середовища тощо.

Враховуючи всі тонкощі реформ освіти як у загальноосвітній підготовці так і професійно-технічній, потрібно враховувати всі фактори, що можуть впливати на формування іміджу ЗП(ПТ)О на ринку освітніх послуг, а враховуючи сьогоднішня нашої країни, потрібно врахувати ще й виживання на ринку праці в умовах війни.

Саме зараз у такий важкий час для всього суспільства та країни, враховуючи емоційний стан і переживання як педагогів так

і здобувачів освіти, однією з головних завдань ЗП(ПТ)О є не втратити власний психологічний клімат. Перед керівниками закладів та педагогічним колективом постає найважливіше завдання:

- 1) згуртованість колективу;
- 2) безпека освітнього процесу;
- 3) створення «відчуття комфорту» (щоб здобувачі освіти хотіли повертатись на заняття);
- 4) Пошуки шляхів ефективного надання освітніх послуг (від методів та прийомів до використання ІКТ);
- 5) Створення ефективного PR;

Формування іміджу ЗП(ПТ)О це запорука всіх учасників освітнього процесу: від керівника до батьків, від педагогів до здобувачів освіти, від волонтерських організацій до волонтерської діяльності самого закладу освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Живаєва Т. Імідж освітнього закладу та особистість керівника Т. Живаєва // Гуманітарні науки. – 2003. – III. – с.18 – 19.
2. Палеха Ю. І. Іміджологія : навч. посіб. / за заг. ред. З. І. Тимошенко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 324 с
3. Місюра Л. Робота з іміджем – як базове завдання в системі PR (паблікрілейшенз) Л. Місюра // Маркетинг в Україні. – 2002. – № 5.

ЧУЧКО Ю. В., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Науковий керівник:

РОЖНОВА Т Є., професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук, доцент

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Реформування освіти в Україні є складовою процесу адаптації національної освітньої системи змін, що відбувається останніми роками в нашій країні. Постановлення проблеми полягає в тому, що в сучасному світі відбуваються швидкі перетворення в усіх сферах життя і суспільних відносин. Це зумовило потребу в оновленні

системи професійної підготовки вчителів. Тому у вищих педагогічних навчальних закладах домінантою навчально-виховного процесу стає підготовка вчителя, який усвідомлює свою професійну відповідальність, є людиною культури, що не лише інформує, а й активно впливає на духовно-освітній розвиток тих, кого він навчає та виховує.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що проблемі професійної підготовки майбутніх педагогів присвячено багато досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів. Про основні вимоги до вчителя, його професійної підготовки говорили ще Я. Коменський, Ж. Руссо, Й. Песталоцці, А. Дистервег, Д. Локк, І. Гербарт. Так, Коменський професію вчителя називав «найпочеснішою під сонцем» і ставив перед учителем триєдине завдання: щоб він умів, міг і хотів навчати. Значної уваги питанням удосконалення педагогічної освіти приділяли і вітчизняні педагоги М. Пирогов, Х. Алчевська, М. Корф, М. Бунаков, В. Сухомлинський, А. Макаренко та ін. У сучасні моделі професійної педагогічної освіти глибоко і послідовно вписуються ідеї Я. А. Коменського.

Мета статті – проаналізувати педагогічні погляди великого чеського педагога на професійну підготовку вчителя та вимоги до нього.

У плеяді видатних педагогів минулого одне з чільних місць належить Я.А. Коменському, творча спадщина якого багато століть приваблює увагу дослідників. Він зазначав, що вчитель повинен мати глибокі і ґрунтовні знання, бути взірцем доброчесності, любити свою справу, а до учнів ставитись по-батьківському. На думку видатного педагога, саме від учителя, його освіти, знань і вмінь залежать усі успіхи в роботі школи, у навчанні та вихованні учнів. У процесі своєї роботи вчитель має виховувати в учнях поміркованість, мужність, справедливість. Якщо робота школи є незадовільною, то провина в цьому лежить на тих учителях, які не зуміли привернути до себе учнів такими рисами, як доброзичливість, уважність.

Професійна діяльність сучасного вчителя вимагає низки різноманітних здібностей, серед яких важливе значення має творча активність і новаторство. Сучасна освіта має змінити наявну освітню практику й наблизити її до громадських потреб. Про це зазначав Коменський: «...у школах було б менше шуму, одуру, марної праці, а більше дозвілля, радостей і ґрунтового успіху...» [1, с. 103]. Перетворення, що відбуваються в сучасному суспільстві, змінюють його очікування стосовно школи. Необхідність креативного і творчого ставлення учителя до своєї діяльності зумовлюється

різними причинами – творчим характером педагогічної роботи, необхідністю соціалізації підростаючого покоління, перманентною мінливістю громадської, культурної та економічної дійсності та пристосуванням діяльності освітніх установ до функціонування в новій ситуації.

Особливе місце в педагогічній системі Я. А. Коменського займає вчення про роль вчителя у вихованні особистості. Уся робота школи, її успіхи та невдачі залежать від учителя. Він формує з дитини майбутню людину і мусить бути добрим, уважним й одночасно суворим і вимогливим. «Ти не можеш діяти як учитель, якщо ти не ставитимешся як батько» [2, т. 2, с. 576].

Учитель не має відштовхувати від себе дітей надмірною суворістю, а привертати їх по-батьківськи. Коли він з любов'ю поводитиметься з учнями, то легше завоює їх серця, і дітям приємніше буде перебувати в школі. Потрібно вміти збуджувати увагу, завдяки чому учні краще сприймають навчальний матеріал.

Ефективна професійна підготовка майбутнього вчителя неможлива без самоосвіти, самовиховання та саморозвитку. Навчання і самонавчання студента потребує не лише знання ним форм і методів аудиторної роботи та роботи з книгою, іншими сучасними джерелами інформації, але й застосування деяких вольових зусиль, розвитку певних особистісних якостей. Успішність педагогічної діяльності багато в чому залежить від уміння і здатності педагога мобілізувати свої зусилля на систематичну розумову працю, раціонально будувати свою діяльність, переборювати труднощі під час самостійної підготовки до занять, знімати емоції та психічні перевантаження, керувати своїм емоційним станом. Ці якості не даються від народження чи у вигляді додатку до диплома про вищу педагогічну освіту, а є результатом довготривалої роботи над собою.

Отже, Я. А. Коменський закликав учителів розвивати пізнавальні здібності учнів, особливо турбуватися про вироблення в них прагнення до самостійної активної роботи з набуття знань і застосування їх у житті.

«У своїх учнів я завжди розвивав самостійність у спостереженні, у мові, у практиці і в застосуванні як єдину основу для досягнення міцного знання», – писав він у праці «Вихід зі схоластичних лабіринтів». Успішне виховання і навчання визначається насамперед усебічністю освіти вчителя, його широкою ерудицією і високим авторитетом. Учителі – це люди, які добре знають свою справу і вміють використовувати всі свої знання на практиці. Великого значення надавав педагог-гуманіст естетичному вигляду й поведінці вчителя, який має володіти не тільки почуттям

прекрасного, але й бути прикладом у створенні всього прекрасного в житті. У зв'язку з цим він вказував на необхідність залучення вихованців до читання художньої літератури, занять музикою і співами, навчання колективного декламування.

Я. А. Коменський наголошував, що не все залежить від учителя, його освіченості, високої моральності, педагогічної майстерності – але й від об'єктивних умов, від престижності професії вчителя і його суспільної оцінки, від керівництва школи, яке всіляко має підтримувати його авторитет. Особлива заслуга мислителя полягає в тому, що він пов'язував педагогічну професію із соціальними явищами. Він зазначав, що діяльність педагога зумовлюється вимогами, які суспільство ставить до школи, і вимагав, щоб, з одного боку, населення ставилось з повагою до вчителя, а з другого – сам учитель розумів, яку важку благородну державну функцію він виконує, і був сповнений почуттям власної гідності.

Велике значення для професійного зростання вчителя має оволодіння передовим педагогічним досвідом, пошуковою дослідницькою роботою. У результаті ознайомлення з досвідом кращих педагогів, з аналізу їхньої діяльності вчитель краще осмислює закономірності навчально-виховного процесу, вчиться педагогічно правильно сприймати кожен учинок дитини, знаходити причини конфліктів і шукати способи їх розв'язання. Важливим для педагога є систематичне вивчення філософської та психолого-педагогічної літератури, законодавчих актів держави про освіту, виховання та навчання, зустрічі з новаторами, участь у роботі методичних об'єднань, семінарів, конференцій. До вчителя Я. А. Коменський висував надзвичайно високі вимоги. Учителі, на його думку, мають готуватися в спеціальних навчальних закладах, де вони набувають загальноосвітньої, спеціальної підготовки й високої моралі.

Учителі мусять бути прикладом в усьому для своїх вихованців. Той, хто присвятив себе вихованню юнацтва, повинен уміти переносити труднощі й систематично виховувати любов до своєї професії, бути вчителем і залишатися ним не заради грошей.

Учитель мусить уміти організовувати спостереження предмета учнями, пояснювати так матеріал, щоб постійно збуджувати силу розуму учня, виховувати віру в сили, можливості і здібності школяра: «Гарний учитель не минає жодного сприятливого випадку, щоб навчити чогось корисного учнів» [3, с. 650].

Усі педагоги, на думку Я. А. Коменського, мають докладати зусиль до того, щоб бути для своїх вихованців не тільки

наставниками, але й друзями, ставлячись до них по-батьківськи, з серйозними, пристрасними побажаннями їм успіхів.

Кожен педагог мусить постійно тримати в полі зору мету й завдання виховання учнів свого класу, чітко уявляти, яких учнів він має виховати, і все робити для цього. І лише тоді він виправдає своє покликання, коли кожного учня доведе до цієї благородної мети бути високоосвіченою, морально вихованою людиною, в іншому разі він заслужить неславу. Такі високі вимоги Я. А. Коменського до професії вчителя. З його погляду, учительство є не стільки професією, скільки покликанням. Людина має прийти до думки про те, що вона буде давати освіту молодшому поколінню в ході життєвих переживань. Учитель повинен мати солідну теоретичну підготовку, перш ніж братися за цю працю. Крім того він не має бути стурбований про власне благополуччя – воно забезпечується громадою, що його наймає. Громада ж, виділяючи гроші на наймання вчителя, поверне їх сторицею у вигляді знань власних дітей.

Виховання громадянина – одне з основних завдань суспільства. Чим з більшою відповідальністю держава як основний інститут суспільства ставиться до проблеми формування громадянської свідомості, тим гіднішого громадянина воно виховує. Становлення рис громадянськості починається в дитячому віці, у період формування особистості. Система освіти займає в цьому процесі одне з головних місць. Сучасна школа має на меті підготувати молодих людей до життя у відкритому, демократичному, полікультурному, гуманному суспільстві, забезпечити їх не тільки знаннями та навичками, а й надати соціальну підготовку та сприяти моральному та емоційному розвитку, розвитку громадянина зокрема.

Отже, на основі аналізу діяльності Я. А. Коменського висвітлено його ідеї щодо професійної підготовки педагога, проаналізовано вимоги до формування творчої активності майбутнього вчителя. Професіоналізм учителя вимагає досягнення відповідного профілю і стандарту освіти. У подальших наукових дослідженнях має бути продовжено пошук раціональних концепцій професійної підготовки майбутніх учителів, що забезпечують ефективну реалізацію завдань, поставлених перед сучасною школою і педагогами як суспільно-професійною групою. Безперечно, успіх модернізації освіти в Україні значною мірою залежить від якості професійної підготовки педагогічних кадрів, здатних до інтелектуального і творчого розвитку особистості учнів як основи успішного функціонування людини в умовах мінливого світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бербешкина З. А. Совесть как этическая категория : монография / З. А. Бербешкина. – М. : Высш. шк., 1986. – 103 с.
2. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения : в 2 т. / Я. А. Коменский. – М. : Педагогика, 1982. – Т.1. – 1982. – 102 с.; Т.2. – 1982. – 576 с.
3. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения / Я. А. Коменский ; под ред. и с примеч. А. А. Красновского. – М. : Учпедгиз, 1955. – 650 с.
4. Коменский Я. А., Локк Дж., Руссо Ж-Ж., Песталоцци Й. Г. Педагогическое наследие / сост. В. М. Кларин, А. Н. Джурицкий. – М. : Педагогика, 1988. – С. 83-87.
5. Коменский Я. А. Учитель учителей. Избранное. Материнская школа или о заботливом воспитании юношества в первые шесть лет (с сокращениями) / Я. А. Коменский. – М. : Карапуз, 2018. – 288 с.
6. Мединський Є. М. Братські школи України і Білорусії в XVI-XVII століттях : монографія / Є. М. Мединський. – К. : Рад. школа, 1958. – 210 с.
7. Мітюров Б. Н. Педагогічні ідеї Яна Амоса Коменського на Україні : монографія / Б. Н. Мітюров. – К. : Радянська школа, 1971. – 107 с.

ШЕВЧЕНКО Н. І., *учитель
початкових класів Бориспільського
академічного ліцею імені Анатолія
Федорчука Бориспільської міської
ради Київської області*

ЯК ЗА ДОПОМОГОЮ ГРИ НАВЧИТИ ДИТИНУ ДОЛАТИ СТРЕСОВІ СИТУАЦІЇ

Ігри для дітей – це не тільки розваги. Для дитини гра – це основний вид діяльності. Вона допомагає їй розвиватися, відпочивати, пізнавати навколишній світ. Тому в роботі з дітьми варто використовувати психолого-розвантажувальні ігри та вправи. За допомогою яких дитина зможе розслабитися, відпочити, переключити свою увагу, позбутися негативних емоцій. Кожна дитина сприймає навколишній світ по-різному. І завдання вчителя допомогти дитині пізнати та розкрити свій внутрішній всесвіт, навчити керувати власними емоціями і почуттями. Використання психолого-розвантажувальних вправ є корисним інструмент як для індивідуальної роботи з дитиною, так і для групової.

«Як би ми не були «готові» до того, що зараз відбувається, неможливо нормально сприймати те, що у 2022 році ми чуємо слово «війна». Усі реакції, які виникали у нас сьогодні вранці чи виникають

зараз, — абсолютно природні й не варто відчувати за це провину», — каже сімейна та дитяча психологиня Світлана Ройз.

Залежно від провідного типу нашої нервової системи, коли почули страшне слово чи звуки сирени, у когось почалася паніка, у когось почастишало серцебиття, когось почало «трясти», хтось заметушився чи завмер, а хтось почав плакати...

У нинішній ситуації надзвичайно важливо зберігати спокій, не панікувати й акумулювати свої сили для підтримки рідних та близьких людей. Це вкрай складно в обставинах, що наразі відбуваються.

Важливо пам'ятати: після фази гіперактивності, у якій, наприклад, ми перебували весь ранок чи якусь частину дня, цілком закономірно настає фаза стабілізації, а потім — виснаження. Аби не дійти до останньої фази, треба почати вчасно піклуватися про себе. Треба робити все, що можливо, щоби ви могли хоча б на якийсь час «відключатися».

У стресовій ситуації для дитини дуже важлива реакція батьків. Що впевненіше поведуться батьки, вчителі, то захищеніше почуватимуться діти. Адже малюки виробляють власну модель поведінки, спостерігаючи за значущими дорослими.

Нервова система влаштована так: коли організм збуджений або втомлений, знання не засвоюються. Тож перше, що треба зробити, — повернути спокій своєму тілу. Завдяки розслаблювальним вправам організм координує роботу всіх органів, розвиває взаємодію тіла й інтелекту. Ці вправи можна виконувати і дорослим, і дітям. Вони тонізують, знімають втому, тяжкість в голові, допомагають впоратися з небажаною в даний момент сонливістю, а також значно підвищують здатність концентруватися на виконуваних роботах. Діти з задоволенням виконують такі вправи.

Повернення до себе:

Обмальовуємо долоньки фарбами, плескаємо.

«Привіт, пальчику, як ти живеш?»

Заземлення, почуття опори:

Вирощуємо «великі ноги».

Залишаємо відбитки, малюнки стопами і долоньками на піску.

Малюємо дерева, квіти, кущі — усе з великими і міцними коренями.

Тремось носами, плечима, ліктями.

Тупотимо ніжками сильно, як бегемотики, які проганяють хижаків.

Повертаємо відчуття контролю:

Дати в руки те, що можна пом'яти (пластилін, глину).

Пограти з конструктором.

Ліпимо тварину, якої в природі не існує.

Ліпимо маску і кривляємося.

Нехай у дитини буде хтось, хто ще менше від неї — улюблена іграшка, лялька, цуценя: хтось, про кого вона дбатиме.

Гра «Ти де?» — «Я тут!»

Створити «сейф», куди малюк зможе заховати свої страхи у формі зім'ятих папірців, шишок, клаптиків, малюнків.

Гра «На щастя — На жаль»

Ця класна вправа дає уявлення про те, що вихід зі складної ситуації завжди є. Грають по черзі. Перед підлітком і його друзями озвучується складна ситуація. Наприклад: «В Україні почалася війна». Хтось інший продовжує: «Але, на щастя, вся моя родина ціла». Черга переходить до іншого: «Але, на жаль, мої друзі в іншому місті вимушені три доби поспіль ночувати в бомбосховищі». І далі по колу: «Але, на щастя, українці об'єдналися, як ніколи за часів незалежності». Тобто всі учасники продовжать і закінчать цю ситуацію. Важливо, щоб діти зрозуміли: будь-яка ситуація надзвичайно багатогранна.

Робимо «Штаб»

Навіть якщо ви в бомбосховищі, можна зробити «бункер у бункері» — тільки для дітей. У цьому укритті діти ховаються, розповідають один одному секретики, граються з ліхтариками. А можна там заховатись і цілій родині, обійматись, мріяти.

«Шалене курча»

Хід вправи: учні стоять, і за командою одночасно трусять по вісім разів — спочатку правою рукою, потім лівою рукою, потім правою ногою, потім лівою ногою. Не зупиняючись, продовжують разом робити теж саме, тільки по сім разів, потім по шість разів тощо. Темп рухів поступово підвищується. Вправа закінчується, коли зроблено по одному стряхуванню кожною кінцівкою. Учасникам стає зрозуміло, чому вправа має таку назву.

«Грім — ураган — землетрус»

Хід вправи: учні об'єднуються в трійки. У кожній трійці двоє учасників беруться за руки і, піднімаючи їх угору, утворюють «хатинку», а третій учень стає між ними — це мешканець хатинки.

Якщо ведучий каже «Грім» — мешканці хатинок намагаються знайти собі нові хатинки і забігають усередину нової пари. Якщо він каже: «Ураган» — «хатинки» шукають собі нових мешканців. А за командою «Землетрус» — всі трійки розпадаються і створюють нові. Завдання ведучого — знайти собі трійку. Той, хто не встиг знайти нову хатинку або нового мешканця, стає ведучим.

Вправа «Скринька переживань»

Діти, я сьогодні принесла невеличку скриньку. Пропоную відправити її по колу, щоб зібрати наші неприємні переживання і турботи. Ви можете розповісти про це пошепки, але обов'язково у цю скриньку. Потім я неї заклею і заберу, а разом з нею зникнуть і ваші неприємні переживання.

Вигадати свою «мантру»

Пропонуємо учням придумати фразу, яка допоможе зосередитися і зберегти оптимістичний погляд у майбутнє. Дитина може згадувати її, коли стикається з перешкодами. Можна записати її на зошиті або на стікері та залишити там, де її точно видно: перед дзеркалом удома, на ноутбучі, на закладці до підручника. Адже коли пристрасті вирують, «мантру» можна забути, як би добре ви її не пам'ятали в інший час.

Наприклад:

«Я прагну досягти успіху»

«Коли я виросту, я ...»

«Я знайду своє щастя»

«Проблеми минають, і я насолоджуватимуся благополуччям» та ін.

Слід відзначити необхідність творчого підходу до планування та проведення психолого-розвантажувальних вправ з дітьми. Обстановка невимушеності, розслабленості, спонтанності при добровільній внутрішній дисципліні повинні бути присутніми під час занять.

Отже, проведення з учнями психолого-розвантажувальних вправ сприяє налаштуванню на активну, зважену працю, заспокоює учня, врівноважує емоційний стан, вчить співпрацювати в групі, оптимістично дивитися в майбутнє, долати перешкоди.

ЛІТЕРАТУРА

1. Релаксаційні заходи вдома з дітьми. URL : <https://www.savethechildren.org>
2. Вправи. URL : <http://osvita.adm-km.gov.ua/?p=2702> h
3. Дитячі ігри для зняття напруги. URL : <https://nus.org.ua/news/dytyachi-igry-dlya-znyattya-naprugy-perelik-vid-tsentru-gromadskogo-zdorov-ya/>
4. Вправи, які допомагають зняти стрес у дитини. URL : <https://dityvmisti.ua/blog/6357-vpravy-iaki-dopomagaiut-zniaty-stres-u-dytyny/>

ШОЛОХ О. А., доцент кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін НУЧК імені Т.Г.Шевченка; кандидат педагогічних наук, доцент

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ В УМОВАХ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

В умовах швидкозмінного світу і збільшення потоків інформації фундаментальні предметні знання у процесі формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти в умовах магістерської підготовки є архіважливими. В той же час набагато важливіше і складніше прищепити майбутнім менеджерам освіти вміння самостійно добувати, аналізувати, структурувати і ефективно використовувати інформацію для максимальної самореалізації і корисної участі в житті суспільства, що і визначає рівень компетентності.

Професійна компетентність, в узагальненому контексті, це індивідуальна характеристика ступеня відповідності вимогам професії, утвердження професійної здатності, що дозволяє діяти самостійно і відповідально, володіння менеджером освіти здатністю і вмінням виконувати певні трудові функції.

Однак слід зазначити, що досі не існує єдності в розумінні сутності термінів «компетенція» і «компетентність». Так, у багатьох психолого-педагогічних джерелах виявлені наступні визначення: компетенція - результат набуття знань, що виражається в готовності суб'єкта ефективно організовувати внутрішні і зовнішні ресурси для досягнення поставленої мети; компетентність - здатність і готовність суб'єкта досягати результату, використовуючи всі наявні ресурси.

Компетентність менеджера освіти вчені поділяють на певні категорії:

- *комунікативна компетентність* - професійно значуща, інтегративна якість, основними складовими компонентами якої є: соціальна стійкість, здатність конструювати прямий і зворотний зв'язок у процесі спілкування;
- *інформаційна компетентність* включає обсяг інформації (знання) про себе, про досвід роботи інших педагогів;
- *регулятивна компетентність* передбачає наявність умінь, управляти власною поведінкою, тобто сюди відноситься :

цілепокладання, планування, мобілізація і стійка активність, оцінка результатів діяльності, рефлексія;

- *інтелектуально-педагогічну компетентність* можна розглядати як комплекс умінь з аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизації, як якість інтелекту: аналогія, фантазія, мобільність і критичність мислення.

В той же час компетенції і компетентність об'єднані специфічними ознаками:

- по-перше, компетентність і компетенція розглядаються в контексті таких понять, як знання, вміння, навички;
- по-друге, в якості основних критеріїв цих понять виступають індивідуально- особистісні характеристики, система цінностей.

Слід зазначити, що поняття «компетентність» і «компетенція» визначають також як першу ступінь формування професійної діяльності.

Виділяють наступні види формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти в умовах магістерської підготовки: *спеціальну* (власне професійне володіння техніками, інструментарієм, знаннями, здатність до постійного професійного розвитку) , *соціальну* (володіння вміннями і навичками професійного спілкування, обмін досвідом), *особистісну* (володіння способами особистісного самовираження і саморозвитку) і *індивідуальну* (прояв своєї індивідуальності, креативності в ході професійної діяльності, володіння способами самореалізації, саморегуляції та самоорганізації).

Таким чином, сформованість професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти в умовах магістерської підготовки являє собою інтегральну, динамічну характеристику суб'єкта праці, що складається зі спеціальної, комунікативної, індивідуально-особистісної компетентностей, завдяки яким відбувається успішне і ефективно виконання професійної діяльності.

Ключовими моментами у формуванні професійної компетентності менеджерів освіти в умовах магістерської підготовки є:

- отримання і засвоєння теоретичних і практичних знань у процесі навчання;
- використання інноваційних (інтерактивних) методів навчання (круглий стіл, прес-конференції, дискусії, ділові ігри, проблемні лекції, колективно-груповою робота, метод контрольних питань, евристичні бесіди і т. д.);
- участь у конференціях, семінарах;

- прослуховування лекцій і відвідування консультацій досвідчених фахівців;
- різнопланові навчальні курси, проекти, курси за вибором;
- застосування методу портфоліо (фіксування та оцінка накопичених студентом знань, умінь, досвіду, досягнень у різноманітних видах діяльності, оцінка його професійного рівня та визначення вектора професійного розвитку);
- формування умінь здобувачів вищої освіти з поетапним відстеженням рівня знань засобами впровадження відповідного моніторингу.

Важливим аспектом у процесі формування професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти в умовах магістерської підготовки є компетентність щодо вирішенні професійних проблем. Вона включає:

- знання про проблеми (проблеми пізнання, моделювання та практичного перетворення дійсності) та причини їх виникнення;
- досвід вирішення проблем (відчуття задоволення від успіху у процесі вирішення проблем);
- готовність до вирішення проблем (наявність емоційних стимулів, мобілізація енергії, наполегливість, цілеспрямованість, впевненість у здатності подолати труднощі, усвідомлення цінності різноманіття варіантів, способів, шляхів досягнення мети).

Необхідно відзначити, що формування і розвиток професійної компетентності менеджерів освіти відбувається протягом всього їхнього професійного життя. Особливо актуальним є формування професійної компетентності майбутнього менеджера розглядається як її становлення на етапі оволодіння спеціальністю. Для вирішення даної проблеми необхідна стратегія, яка передбачає: цілісність, безперервність і взаємозв'язок усіх дисциплін освітньо - професійних програм та навчального плану для менеджерів освіти в умовах магістерської підготовки; спрямованість змісту навчального матеріалу, форм, методів і засобів навчання кожної з дисциплін на підвищення рівня професійної компетентності; прогнозування та моделювання складових успішної професійної діяльності майбутніх менеджерів освіти в умовах магістерської підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М.С. Головань // Вища освіта України. - 2008. - № 3. - с. 23-30.

2. Головань М.С. Система компетенцій випускника вищого навчального закладу напряму підготовки "фінанси і кредит" / Микола Головань // Вища школа. -20П.- № 9.-с. 27-38.

3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики): Монографія / Н. М. Бібік, Л.С.Ващенко, О.І.Локшина та ін. / Під заг. ред. О.В.Овчарук. - К.: "К.І.С.", 2004. - 112с.

ШТАНГЕЙ С. В., доцент кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО УМО, кандидат педагогічних наук

ПОЛЩУК Т. С., здобувачка вищої освіти освітньої програми «Спеціальна освіта (за нозологіями)» кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ І ІНТЕЛЕКТУ В ЗАГАЛЬНІЙ ТА СПЕЦІАЛЬНІЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Вивчення процесів становлення комунікації у дітей різного віку на сучасному етапі є надзвичайно важливим завданням, так як дозволяє прогнозувати труднощі комунікативної взаємодії між дітьми та дорослими, тому окреслене питання цікавило багатьох вчених різних галузей спеціальної педагогіки.

Особливості розвитку комунікативної діяльності дітей з порушеннями слуху висвітлено в працях Н. Адамюк, О. Дробот, Н. Зборовської, К. Луцько, Є. Рахманової, О. Таранченко тощо; у дітей із затримкою психічного розвитку – в працях А. Заїки, І. Омельченко, Л. Савчук, І. Сак, С. Тарасюк, К. Шапочки тощо; у дітей з порушеннями опорно-рухового апарату – у роботах І. Марченко, О. Тюленевої, Л. Ханзерук тощо; вивченням особливостями комунікативної сфери дітей з аутичним спектром займались К. Лебединська, І. Логвінова, О. Нікольська, М. Рождественська, Т. Скрипник, В. Тарасун, Д. Шульженко, D. Bishop, S. Levy, D. Mandell тощо.

Мета статті – проаналізувати теоретичні аспекти формування комунікативних навичок у дітей з порушенням зору та інтелекту.

Дошкільна педагогіка і психологія розглядають спілкування як провідну форму життєдіяльності дитини, що визначає необхідність розвивати у дошкільному віці комунікативні навички, потреби у спілкуванні. Комунікативні навички забезпечують ефективність комунікації, адекватне сприйняття й оцінку інших людей, соціально-психологічну адаптацію. В сучасному суспільстві розвиток комунікативних навичок людини стає надзвичайно актуальною проблемою.

Саме тому на передній план наукових досліджень висуваються такі аспекти спілкування, як комунікативна поведінка, культура спілкування та розуміння, а також теоретичні та практичні питання, в яких комунікативні навички людини набувають особливого значення.

Розглядаючи онтогенез комунікації дитини, В. Липа зауважує, що спілкування – це процес, у якому дитина за допомогою дорослого засвоює форми взаємодії та способи комунікації [3]. У процесі комунікативної взаємодії в ігровій діяльності дитина пізнає природний, предметний і соціальний світ, що її оточує, в його цілісності та різноманітності; формує й розкриває свій власний внутрішній світ, свій образ «Я»; засвоює і створює культурні цінності, виступає при цьому активним суб'єктом взаємодії.

Зародження і становлення комунікативної діяльності відбувається упродовж перших семи років життя дитини. Дослідження А. Обухівської та її послідовників підтвердили, що цей період спілкування з дорослим скеровує розвиток дитини, створюючи зону найближчого розвитку, допомагає реалізовувати потенційні можливості [4].

У загальній картині психічного зростання комунікативний розвиток демонструє істотні властивості зв'язків і ознак, що забезпечують дитині можливість самовираження в усіх поєднаних із комунікацією видах діяльності (предметно-практичній, ігровій, пізнавальній). Рівень комунікативного розвитку дитини вказує на причини реального процесу успішності чи неуспішності її взаємодії зі світом соціального і природного довкілля [2].

У випадках, коли порушення зору відбуваються на ранніх етапах і не корегуються, запас зорових вражень бідний, уявлення дитини слабо диференційовані. Все це негативно впливає на психічний розвиток дитини. А. Богуш у своїх дослідженнях виявила, що ведучою в психічному розвитку дитини є потреба в нових враженнях, тобто психічна активність, яка має перспективний характер і стає рушійною силою подальшого психічного розвитку [1].

Сукупність чинників, що визначають особливості формування комунікативної діяльності у дітей із ЗПР поділяють на дві категорії: зовнішні і внутрішні. До зовнішніх відноситься вплив об'єктивних умов на особистість зовні: соціальний устрій, традиції, культура, тип родини тощо. До внутрішніх чинників, що виходять із самої особистості, належать: мотивація, ступінь активності, внутрішня позиція індивіда тощо [5].

У дітей з порушеннями зору та інтелекту відбувається взаємообумовлений вплив двох дефектів. Порушення функцій зорового аналізатора призводять до сенсорної та когнітивної депривації, обмеження візуальної інформації про навколишній світ, що в тій чи іншій мірі негативно впливає на розвиток вищих психічних процесів і діяльність дитини. Крім того, внаслідок порушень інтелектуальної сфери суттєво ускладнюється переробка отриманої інформації. Через комплекс цих порушень та його безпосередні наслідки у подальшому страждають вже вищі психічні функції, які надбудовуються над елементарними. Тобто виникає довгий ланцюг відхилень у розвитку дитини, в якому одні функціональні дефекти тягнуть за собою інші.

Отже, можна виділити деякі характерні особливості комунікативної діяльності дітей даної категорії, а саме [6]:

- невміння використовувати базові комунікативні навички: ініціювати, підтримувати і завершувати розмову;
- невміння звертатися із проханнями;
- невміння привернути увагу співрозмовника (для цього використовується фізична сила);
- часте відтворення репліки товаришів (дорослих) без додаткової розумової переробки;
- нерозуміння і невміння використовувати жести відповідно до їх значення;
- будь-яке переключення з одного виду діяльності на інший супроводжується своєрідним емоційним «вибухом»;
- нерозуміння зверненого мовлення, інструкції, не пам'ятають, які операції і яким чином їх потрібно виконувати, порушення послідовності, легке відволікання, втрачання мети діяльності.

У зв'язку з цим найголовнішим завданням педагогів та батьків є цілеспрямований вплив на комунікативні навички дітей з порушеннями зору та інтелекту як однієї з умов формування комунікативної компетенції дошкільника, а також умовою і засобом усунення затримки розвитку та становлення особистості дитини в суспільстві.

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що з метою подолання і запобігання труднощів у формуванні комунікативних навичок у розумово відсталих дітей з порушеннями зору необхідне активне педагогічне втручання в процес їх комунікативної діяльності, яка не обмежується тільки оволодінням комунікативними навичками, а й передбачає їх активне використання, що розширює можливості даної категорії дітей вступати в комунікативну взаємодію і, відповідно, дієво впливати на інші види діяльності дитини з порушеннями зору та інтелекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М. Мовленнево-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи [Текст]: навч.-метод. посіб. / А. М. Богуш, Н. І. Луцан. – К.: Слово, 2008. 256 с.
2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
3. Липа В. В. Формування комунікативної готовності розумово відсталих дітей до навчання у школі [Текст]: дис. канд. пед. наук: 13.00.03 / Липа Вікторія Володимирівна; Слов'ян. держ. пед. ун-т. – К., 2010. 266 с.
4. Обухівська А. Г. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі: посібник / А. Обухівська, Т. Ілляшенко, Т. Жук. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2012. 126 с.
5. Омельченко І. М. Простір комунікативної діяльності дошкільників із затримкою психічного розвитку: структура, чинники недорозвитку, умови формування / І. М. Омельченко // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. – Вип. XX в двох частинах, ч. 2. Серія: соціальна педагогіка. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2012. С. 380–390
6. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору та інтелекту / За ред. В. І. Бондаря, Л. С. Вавіної, В. В. Тарасун. – Київ, 2008. с. 284